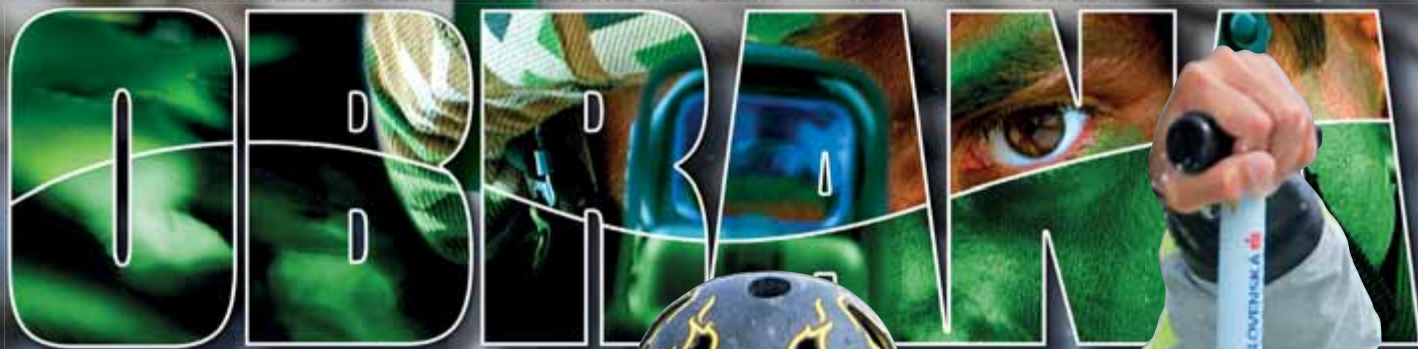

TÉMA:
vojenský šport
a telovýchova

**Kam kráča
AFGANISTAN?**

**Spoločný projekt
BVP-M2 SKCZ**

**CERTIFIKÁCIA
22. mechanizovanej
práporovej skupiny**

**MAJSTROVSTVÁ
v bojovej strel'be**

Česť bojovníkom Dukly

Minister obrany Martin Glváč si 5. októbra na pietnej slávnosti pripomenul 69. výročie Karpatsko-duklianskej operácie. Pri pamätníku česko-slovenských vojakov na Dukle vyzdvihol odvahu bojovníkov, ktorí bojovali a padli za oslobodenie vlasti. „My, povojnové generácie, vnímame slobodu, mier a demokraciu ako samozrejmosť. No nie je to samozrejmosť,“ zdôraznil minister. Dodal, že mladšie generácie často nemajú informácie a ani záujem o historické udalosti, ktoré formovali našu krajinu. Preto je dôležité hľadať nové formy, ako ich pritiahnúť k histórii. Na spomienkovej slávnosti nechýbali účastníci protifašistického odboja a vojnoví veteráni. Siedmich priamych účastníkov oslobodzovacích bojov minister obrany odmenil pamätnými medailami.

Udalosti, ktoré sa odohrali pred 69 rokmi na Dukle, Martin Glváč pripomenul aj pri pamätníku armádneho generála Ludvíka Svobodu a pamätníku Sovietskej armády vo Svidníku.

Text: KOd ● Foto: Ivan Kelement

Pavol Vitko
šéfredaktor

Jedna dobrá spáva: Vedenie ministerstva obrany ušetrilo rezortu a daňovým poplatníkom 1,2 miliónov eur. Podarilo sa mu uzatvoriť mimosúdnu dohodu s dodávateľom súčiastok na vrtuľníky leteckej záchrannej a pátracej služby, pričom pôvodnú zákazku v hodnote viac ako 16 miliónov eur zazmluvnilo ešte bývalé vedenie rezortu a súčasnému vedeniu zanechalo nezaplatenú faktúru na 8,5 milióna eur. Ako 18. októbra na tlačovej konferencii povedal minister obrany Martin Glváč, súčiastky, zo značnej časti nepotrebné, boli zakúpené bez požiadavky ozbrojených síl. Minister dodal, že po dohode s náčelníkom generálneho štábu genpor. Petrom Vojtekom budú ušetrené peniaze určené na výzbroj, výstroj či štúdium vojakov.

Nuž – super. Možno sa časom ujde viac aj na nákup či opravy telocvičného náradia. Veď napríklad v leteckom krídle Prešov dostali tento rok na zabezpečenie služobnej telovýchovy celkove približne pol eura na vojaka. Málo? Ako sa to vezme. Je to totiž podstatne viac ako v minulom období – keď nedostali nič. Kiež by táto tendencia pokračovala... Telovýchova a vojenský šport sú témou novembrovej Obrany a venujeme jej skoro pätinu čísla. Nejde len o vrcholový šport, ale najmä o ten, ktorý nás, zamestnancov a vojakov, pomáha udržiavať vo forme. V prospech našej práce, našich rodín a nás samotných. Každý si hľadá vlastnú cestu. Preto ak by napríklad už začiatkom zimy zamrzlo a vy by ste uvideli kráčať plukovníkov Ivana Ilavského, Daniela Zmeka a Juraja Mazúcha od generálneho štábu smerom k bratislavskému jazeru Kuchajda so sekerou v ruke, nebude v tom nič iné len to, že idú do ľadu vyrábať prielubu, aby si mohli dobre zaplávať...

Prvé dni novembra však bývajú smutnejšie. Daniel Kavuliak a Ľubomír Igaz, ktorí tento rok položili svoje životy v službe, nám budú chýbať. Danielovi kamaráti z Martina už opäť vycestovali do Afganistanu a Ľubovi kolegovia pokračujú vo výcviku Slovenskej polície. Inak to nejde. Ale zabudnúť nesmieme. Ani na nich, ani na našich ostatných zosnulých spolupracovníkov a blízkych.

Na obálke: Alexander Slafkovský, člen VŠC Dukla, strieborný na MS vo vodnom slalome (C1) v Prahe • Foto: Ján Miškovič

4 Afganistan post ISAF

6 Rozhovor s riaditeľom VŠC Dukla Banská Bystrica Róbertom Kurčíkom

8 TÉMA: vojenská telovýchova, telesná príprava a šport

14 Certifikácia 22. mechanizovanej práporovej skupiny

19 Spoločný projekt BVP-M2 SKCZ

22 NSA, PRISM a počítačová bezpečnosť

24 Cvičenie v znamení Anatolského orla

26 Zbraňová veža LANCE

32 Neoficiálne majstrovstvá v bojovej streľbe

34 Poľná mobilná zdravotnícka jednotka ROLE 2E

36 Osobitosti telesnej prípravy výkonných letcov

47 Raketový mínomet M-13

Nájdete nás aj na internetových adresách www.mosr.sk/obrana/ a www.mosr.sk/ebulletin/
Informácie o distribúcii OBRANY vám poskytneme na e-mailovej adrese obrana@mod.gov.sk

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXI. • č. 11/2013 • Redakčná uzávierka 18. 10. 2013 • Do výroby zadané 21. 10. 2013 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR, Komunikačný odbor • Vedúci oddelenia: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 17 40, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847 e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Zástupkyňa šéfredaktora: Mgr. Hana KLOBUŠICKÁ, tel.: 0960 312 945, 0903 820 193, e-mail: hana.klobusicka@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Vedúca vydania a jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJÁČKOVÁ, tel.: 0960 31 30 54, e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk • Fotoeditor: Mgr. Ivan KELEMENT, tel.: 0960 31 28 06, 0903 820 698, e-mail: ivan.kelement@mod.gov.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Grafická úprava: Adrian MOLČAN • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, Komunikačný odbor MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: ALFA print, s. r. o, Martin • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910. NEPREDAJNÉ

Afganistan post ISAF

Spojenecká misia NATO v Afganistane ISAF sa blíži do svojej finálnej fázy a dáva tak mnohým angažovaným štátom príležitosť na bilancovanie. Ani Slovenská republika a Spolková republika Nemecko (SRN) v tomto zmysle nie sú výnimkou. Organizovaním konferencie Afghanistan and Beyond: Challenges in Defence Education and Training v Bratislave 8. októbra 2013 obe krajiny prispeli nielen k účinnej reflexii uplynulej dekády v Afganistane, ale i k posilneniu slovensko-nemeckej aliančnej väzby a rozvoju bilaterálnych vzťahov prostredníctvom výmeny expertných i politických názorov na témy súvisiace s misiou ISAF v Afganistane.

Slovenská strana počas konferencie ocenila SRN za pomoc pri transformačnom procese Ozbrojených síl SR i podpore integračných ambícií SR na

cestě do NATO. Úvod konferencie pripomenul úspešné pôsobenie viac než 3 000 slovenských vojakov v misii ISAF od jej vzniku a potvrdil aliančný záväzok SR

o zotrvaní v Afganistane až do ukončenia misie ISAF v roku 2014. Rok 2014 by mal byť aj v zmysle záverov Lisabonského a Chicagského summitu pre Afganistan

2001. Konferencia mala v tomto zmysle ambíciu pomenovať skúsenosti, ktoré koalície vojská nadobudli v Afganistane a zamyslieť sa nad ich použitím v budúcnosti v prospech národných armád i NATO ako celku.

Potvrdila, že účasť slovenských vojakov v misii ISAF mala výrazný význam pri transformačnom procese OS SR. Misia ISAF však mala aj iný, dôležitejší význam. Priniesla najmä spustenie procesu tvorby politických inštitúcií v Afganistane, zlepšenie sociálnych podmienok obyvateľstva, obmedzenie vplyvu teroristických skupín a v konečnom dôsledku i naštartovanie procesu postupného odovzdávania zodpovednosti za krajinu afganským bezpečnostným zložkám.

Afganistan ako laboratórium

Afganistan sa do veľkej miery využíval ako laboratórium pre nové operačné postupy v rámci NATO a potvrdil trend, ktorý NATO plánuje uplatniť ako odpoveď na ekonomickú krízu a finančné škrtý výdavkov na obranu v členských štátoch NATO. Ide o koncepciu Connected Forces Initiative (CFI), ktorá predstavuje komplementárnu dvojicu k projektu Smart Defence Initiative a ktorá nepredpokladá výrazné použitie operačných kapacít NATO v ére po roku 2014.

Ako najdôležitejšie elementy CFI konferencia označila: posilnené vzdelávanie a výcvik (mentálna a doktrínálna súčinnosť v rámci členských štátov NATO); dôraz na NATO Response Forces (synchronizácia a harmonizácia postupov na dosiahnutie maximálnej miery synergie medzi členskými štátmi NATO); lepšie využitie technológií (inteligentné a vzájomne komunikujúce systémy velenia a riadenia – C2 – v rámci armád členských štátov NATO). Spoločným menovateľom ostáva i naďalej vzájomná interoperabilita, ktorá by mala zohrať kľúčovú úlohu pri formovaní Síl NATO 2020.

Akokoľvek je užitočné pomenovanie princípov využiteľných pri koncipovaní nového pohľadu na operačné aktivity NATO po plánovanom ukončení operácie ISAF výborným signálom pre efektivitu interných procesov v rámci NATO, nerieši jeden zo základných problémov súčasného Afganistanu. Tým i naďalej zostáva náročné odovzdávanie zodpovednosti za krajinu domácim bezpečnostným silám. Ak by úroveň dnešnej bezpečnostnej situácie v Afganistane mala pretrvávať i po ukončení misie ISAF v roku 2014, NATO za sebou zanechá polarizovanú krajinu, v ktorej postupnému návratu Talibanu k moci budú môcť zabrániť jedine mnohomiliardové dolárové finančné injekcie do ANBS.

NATO na čele s USA si uvedomuje, že životnosť ANBS je podmienená finančnou podporou, ktorú akákoľvek afganská vláda nebude vedieť zabezpečiť, napriek tomu stiahnutie vojakov z Afganistanu sa

v konečnom dôsledku javí ako nepomerne lacnejšia záležitosť. Kým v roku 2011 boli z druhej väčšiny americké výdavky na vojnu v Afganistane cca 110 miliónov dolárov, po odovzdaní zodpovednosti ANBS, by sa finančná podpora, ktorú by Kongres schvaľoval pre Afganistan, exponenciálne redukovala a pravdepodobne by neprekročila 6 miliónov dolárov za rok.

Otáznym nateraz ostáva, dokedy bude americký Kongres ochotný výdavky na podporu ANBS tolerovať, podporovať, prípadne po určitom čase, na základe rastúcej miery korupcie na najvyššej politickej úrovni, rozhodnúť zdroje postupne obmedziť a nakoniec definitívne stopnúť.

Hľadanie poučenia

Misia ISAF je v poslednej fáze, aj so všetkými pozitívnymi a negatívnymi skúsenosťami, ktoré so sebou priniesla. Aké lessons learnt a lessons identified by teda mali členské štáty NATO vyvodiť z poslednej dekády svojho angažovania v Afganistane?

Venujme pozornosť poučeniu sa z implementácie doktríny COIN (Counterinsurgency) v podmienkach Afganistanu. Tzv. doktrína protipovstaleckého boja, bola po úspešnom uvedení do praxe v Iraku v prípade Afganistanu vystavaná na troch základných premisách: že doktrína COIN, ktorá mala chrániť civilné obyvateľstvo, bude politicky a vojensky dosiahnuteľná; že stabilita v zmysle implementácie tejto doktríny bude podporená nezaujatou a komplexnou podporou zo strany susediacich štátov; že doktrína COIN nájde širokú politickú podporu u afganskej vlády a prezidenta Hamida Karzaja. Nič z toho v prípade Afganistanu neplatilo a doktrína COIN neslávila v Afganistane úplný úspech.

Do budúcnosti teda platí, že akýkoľvek cieľ akejkoľvek podobnej protipovstaleckej operácie – zaručenie ochrany civilného obyvateľstva, podpora civilných rozvojových projektov či legitimizácia vlády prostredníctvom slobodných volieb – by sa nemala udiať skôr, než prebehne komplexné zorientovanie sa v zložení spoločnosti, o to viac v spoločnosti tak etnicky, nábožensky a sociálne nesúrodnej, akou je Afganistan.

V súčasnom stave však napriek kritike doktrína COIN tvorí základný pilier spojeneckého úsilia v Afganistane a ako taká by mala stále nachádzať širokú podporu. Afganistan sa možno nestane výkladnou skriňou amerického nation buildingu, ale misia ISAF, viac či menej úspešná implementácia doktríny COIN na zaistenie bezpečnosti civilného obyvateľstva a nasadenie spojeneckých vojsk, vrátane slovenského kontingentu, na to vytvorili podmienky.

Text: Matej Drotár, Ivo Samson

Inštitút bezpečnostných
a obranných štúdií MO SR

Foto: EFE/Manu Brabo

kľúčový. Do konca roka by mali zodpovednosť za krajinu kompletne prebrať Afganské národné bezpečnostné sily (ANBS), ktoré v súčasnosti majú 352 000 príslušníkov.

Hodnotiť výsledky spojeneckej či individuálnej angažovanosti v Afganistane však nie je jednoduché. V konečnom dôsledku ide o komplexný a stále prebiehajúci proces. Úsilie spojencov o stabilizáciu krajiny a o posilnenie globálnej bezpečnosti zatiaľ neslávilo jednoznačný úspech a bude pokračovať aj v roku 2014 po odchode aliančných vojsk a oficiálnom ukončení misie ISAF. Dnes, napriek skeptickým ohlasom, však možno považovať situáciu v Afganistane za výrazne lepšiu v porovnaní so začiatkom vojenskej operácie a spojeneckých snáh o zvrhnutie Talibanu v roku

Riaditeľ VŠC Dukla
Banská Bystrica
Róbert Kurčík:

Sen o elite elít

Ing. Mgr. Róbert Kurčík sa narodil v roku 1977 vo Zvolene, kde absolvoval gymnázium. Na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici vyštudoval ekonómiu, ku ktorej si pridal aj politické vedy a medzinárodné vzťahy. Po promóciách učil na vysokej škole a pôsobil v súkromnej sfére. Predtým ako sa začal venovať bojovým umeniam, plával a hral tenis. Je slobodný, okrem športu má rád hudbu a film.

Téma novembrového čísla OBRANY je venovaná vojenskému športu a preto ju začíname rozhovorom s riaditeľom VŠC Dukla Banská Bystrica Robertom Kurčíkom.

Aké úlohy pred vás takmer pred rokom, keď ste boli menovaný do funkcie, postavilo vedenie ministerstva obrany? Čo pri ich realizácii považujete za najzložitejšie?

Nastupoval som s jednoznačnou úlohou zmodernizovať Duklu po stránke administratívnej aj športovej. S cieľom prinavrátiť jej zašlú slávu a renomé, ktoré mala nielen na Slovensku, ale aj v medzinárodnom športovom svete. Tak, aby sa stala elitou elít ako kedysi. Aj preto, lebo som prišiel zo súkromnej sféry, kde sa veci riešia operatívnejšie, najviac mi ležali v žalúdku kopy administratívnych záležitostí, ktoré

prekonávam pri akýchkoľvek zmenách. Na druhej strane – musel som sa s tým vyrovnávať, veď ide o štátnu správu a dodržiavanie pravidiel a predpisov sú osnovou, v ktorej sa musím pohybovať.

Klub si predsavzal získať tento rok zo svetových a európskych šampionátov, univerziád, ako aj zo svetových armádnych hier spolu 23 medailí. Podarí sa?

Podarilo sa, už v septembri sme mali 27 medailí.

Ktorý z tohtoročných úspechov si ceníte najviac?

Som fanúšik bojových športov, preto asi nebudem celkom objektívny, ale osobne si najviac cením zisk zlatej medaily džudistu Milana Randla na svetovom armádnom šampionáte v kazašskej Aстане. Súperil so svetovou špičkou a jeho postup

do finále aj zisk titulu armádného majstra sveta bol skvelý.

Napriek tomu sa Milanovi Randlovi nedarí presadiť na oficiálnych svetových či európskych majstrovstvách.

Je to pravda, konzultoval som jeho problém aj s Milanovým trénerom Marekom Matuszecom. Ani on mi nedal jednoznač-

nú odpoveď, ale podľa mňa to bude tak ako u viacerých našich športovcov, predovšetkým v hlave, v psychickej vyrovnanosti. Verím, že Randl, Naša Kuzminová a ďalší naši skvelí športovci sa s tým pasujú.

Tento rok v rámci Dukly zažiarili nielen mladí vodní slalomári, ale aj organizátori Majstrovstiev sveta vo vodnom slalome juniorov do 23 rokov, medzi ktorými boli funkcionári VŠC. Podobne dobrú prácu odvedli aj organizátori majstrovstiev Európy v atletike tretej skupiny, ktoré sa na banskobystričskom štadióne skončili postupom nášho družstva o úroveň vyššie. Ťažiskový počet bodov získali reprezentanti Dukly.

Ak hovoríme o organizácii podujatí, môžem sa oprieť naozaj o skúsených spolupracovníkov. Majstrovstvá mladých vodných slalomárov boli pre mňa úvodnou zaťažkavou skúškou. Musím sa okrem kolegov poďakovať aj vedeniu ministerstva obrany za pomoc pri dobudovaní lodenice. Majstrovstvá dopadli nad očakávanie nielen čo do športových výsledkov, ale aj vzhľadom na zázemie a organizáciu. V Liptovskom Mikuláši vyrástlo úžasné stredisko vodných športov. Iste, nie všetko sme mali hotové, niečo sa ešte dorába, ale aj tak v porovnaní s minulosťou je to obrovský skok dopredu. Z hľadiska tréningových možností pôjde o špičkové stredisko, pričom ho budú môcť využívať nielen vodáci, ale bude vhodný na sústreďovania aj pre iné športy.

V rozpore s úspechom vodákov – juniorov sa v seniorských kategóriách bijú za Duklu o medaily dlhodobo rovnaké mená. A to nielen vo vodnom slalome.

Do istej miery máte pravdu, ale už máme nádejných borcov, o ktorých som presvedčený, že v budúcnosti budú reprezentovať Slovensko na výbornej úrovni. O konkrétnych menách však nechcem hovoriť. Pretože pri prechode juniorov do seniorských kategórií sa môže všetko zmeniť.

Talenty by sa mohli ukázať aj v rámci nášho projektu Atletickej akadémie. Môžete ho predstaviť?

Jedným z mojich cieľov je posilniť pozíciu Dukly smerom k podpore talentovanej mládeže. Keď mi Rado Mišík, šéftrener našej atletiky, predstavil tento projekt s cieľom vrátiť atletiku do povedomia mládeže, bolo to presne to, čo potrebujeme. Projekt je zameraný na dievčatá a chlapcov od 10 do 16 rokov. Počas jesenných tréningov na štadióne VŠC či v športovej hale by sme medzi nimi chceli nájsť zatiaľ z regiónu Banskej Bystrice nielen atletické talenty.

V minulosti sa v Dukle často menili riaditelia, ale trénerský tím ostával stabilný. Možno očakávať na lavičkách trénerov aj nové tváre?

Na marcovom prijatí najlepších slovenských športovcov u predsedu vlády SR Roberta Fica spolu s ministrom obrany Martinom Gváčom zľava: Marián Jung (vodný motorizmus), Igor Kočiš (kulturistika), Róbert Kurčík (riaditeľ VŠC Dukla) a nrtm. Klaudio Farmadin (karate).

Jednou z mojich úloh bolo analyzovať nielen športový káder, ale vyhodnotiť športové oddiely ako celky vrátane všetkých trénerov. S niektorými sme už rozviazali pracovný pomer a budú postupne nahrádzaní. Nechcem povedať, že mladšími, pretože pre mňa mladší alebo starší vek môže byť aj výhodou aj nevýhodou. Záleží na kvalite a výsledkoch, pričom obmena na niektorých pozíciách trénerov bola a aj bude potrebná. To isté sa týka aj športovcov.

Môžete byť aj konkrétny?

Koncom októbra sme sa napríklad do určitej miery rozlúčili so športom zjazd na divokej vode, ktorý má základňu v Žiline. Jeho reprezentanti prestali byť našimi riadnymi zamestnancami, ale nateraz ostali zmluvnými športovcami Dukly. Určite si to však nemýľte s oddielom vodného slalomu v Liptovskom Mikuláši, ktorý má veľkú perspektívu.

Kol'ko športovcov pôsobí vo VŠC, kol'ko ľudí Dukla zamestnáva a aký je trend?

Momentálne (v polovici októbra – pozn. pv) máme vo VŠC 183 zamestnancov, vrátane 61 vojakov. Z nich je tesne nad pol stovky administratívnych či servisných pracovníkov, zvyšok sú tréneri a spolu 82 športovcov. Niečo sa už podarilo a do konca roka bude vyčlenených pre športovcov do desať miest na úkor administratívy.

Skúšali ste aspoň čiastočne prepojiť vrcholový šport v Dukle so športom v ozbrojených silách?

Niečo podobné je nateraz len v teoretických úvahách, no nič konkrétne či koncepcné sa v tomto smere nedeje. Dukla má presne stanovené úlohy v rámci športovej reprezentácie rezortu a štátu. Tie plníme. No ak by sa vyskytol medzi vojakmi talent, nepochybne si ho otestujeme. Ako napríklad teraz nádejného triatlonistu

tu npor. Karola Džalaja z 5. pluku špeciálneho určenia.

Čo by ste privítali v rámci športovej legislatívy?

Pre mňa je dôležité, že od môjho nástupu cítim podporu zo strany vedenia ministerstva obrany a za ostatný rok som sa v rámci možností nestretol s malou ústretovosťou. Vráťane dofinancovania výstavby lodenice či prípravy našich reprezentantov pred olympiádou v Soči. Môžem teda len zopakovať, že by som privítal zjednotenie našej vnútrorezortnej „legislatívy“, ktorá by mi pomohla v rámci optimalizácie procesov v Dukle. Tá je však naviazaná na zákony štátu.

Skúsme si teda zhrnúť vaše aktuálne ciele.

Do konca roka uzavrieme reštrukturalizáciu štruktúr v centre, vyhodnotíme činnosť všetkých trénerov a športovcov. Budeme budovať klub tak, aby sme v športovom svete posilnili jeho pozície a prinavrátili mu slávu. Nebude to krátky ani jednoduchý proces, ale je to jediná možnosť ako obhájiť našu existenciu, vrátiť štátu a rezortu obrany to, čo do nás investuje. A, pravdaže, chceme priniesť čo najviac radosti našim fanúšikom. No a ak sa pýtate aj na výsledky na zimnej olympiáde v Soči, nezískanie aspoň jednej medaily by bolo aj pre mňa značným sklamaním.

Športujete?

Každý deň, ak sa dá aj dvojfázovo. Ráno si chodím zabehať 5 kilometrov. Podvečer posilňujem, potom thajský box alebo moje obľúbené zmiešané bojové umenia.

Čo to je?

Bojuje sa v stojí a aj na zemi. Je to veľmi tvrdý a adrenalinový šport, ale má prísne pravidlá a je veľmi férový.

Text: Pavol Vitko

Foto: Ján Miškovič, Ivan Kelement

Vojenský šport a telovýchova

Vojaci aj zamestnanci rezortu obrany a šport s telovýchovou – to všetko by malo ladiť. Aj preto sa v téme tohto čísla OBRANY venujeme športovaniu v rezorte. Vrcholovému aj výkonnostnému či služobnému. A keďže sa hovorí, že najmä v hierarchicky usporiadanej štruktúre sa často podmienky na činnosť odvíjajú od toho, aký vzťah k nej majú jej hlavní šéfovia, odpovedzme si najskôr na otázku, ako je to u nás. Vyzerá to tak, že celkom slušne. Minister obrany hrá tenis a lyžuje, občas si zahrá golf a ako športový funkcionár úspešne viedol basketbalový klub. Štátny tajomník Miloš Koterec si rád zabehá. Náčelník generálneho štábu genpor. Peter Vojtek pravidelne beháva, má rád turistiku a je doma aj v posilňovni. No a jeho zástupca genpor. Peter Gajdoš? Favorizuje plávanie, tenis a futbal.

Foto: Ivan Kelement

Telesná zdatnosť sa zlepšuje

Podľa majora PaedDr. Vladimíra Ulbrichta sa telesná pripravenosť vojakov ozbrojených síl postupne zlepšuje. V oblasti armádnej telovýchovy pôsobí už dve desaťročia, takže môže porovnávať.

Mjr. Ulbricht koordinuje telesnú prípravu príslušníkov ozbrojených síl a slúži na oddelení rozvoja personálu Generálneho štábu OS SR. Okrem iného porovnáva, že vlni neurobilo druhý rok po sebe preskúšanie z pohybovej výkonnosti 27 vojakov a predvlni 30. Vieme, že podľa zákona č. 346/2005 v takomto prípade musí ich veliteľ podať návrh na prepustenie zo služobného pomeru. Z ostatného obdobia bolo takých prípadov najviac v roku 2009, a to až 47.

Už viac telocvikárov

V zákone č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov OS SR v paragrafe 119 písm. p) sa uvádza: „Každý profesionálny vojak je povinný udržiavať si potrebnú telesnú zdatnosť a zúčastňovať sa každoročne na preskúšaní z pohybovej výkonnosti, ak to výkon štátnej služby umožňuje“. Mjr. Ulbricht hovorí, že na výsledkoch preskúšania sa vlni aj tento rok pozitívne prejavila v roku 2012 zmenená organizácia hodín služobnej telesnej prípravy najmä pre tých, ktorí mali hodnotenie v štvorstupňovej stupnici 3 alebo 4, teda vyhovujúci a nevyhovujúci. Práve v ich prípade sa telovýchovní pracovníci osobne podieľajú na zvyšovaní ich výkonnosti a v rámci prípravy sú pravidelne testovaní. Všetci profesionálni vojaci majú pritom k dispozícii naďalej 4 hodiny služobnej telesnej prípravy do týždňa v rámci pracovného času. Zlepšila sa aj situácia v počte telovýchovných pracovníkov. Ak ich v roku 2011 bolo iba 8, teraz ich máme 15. Ale na porovnanie: v dvojnásobne veľkej českej armáde je ich až 134.

Šéf armádnej telovýchovy oceňuje, že ak sa predvlni na preskúšaní svojvoľne nezúčastnilo 58 vojakov, vlni ich bolo menej – 42 (najviac – 23, z pozemných síl). Preskúšaných bolo pritom viac ako 12-tisíc vojakov, z ktorých výborné hodnotenie dosiahlo takmer 35 %. Dobrých bola približne polovica.

„Dobrá fyzická zdatnosť príslušníkov našich ozbrojených síl musí byť samozrejmosťou. Popri odborných vedomostiach, morálnych a charakterových vlastnostiach a psychickej odolnosti je telesná kondícia dôležitým predpokladom vojaka, ktorý má plniť náročné úlohy v extrémnych podmienkach. Aj prípravou novely zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov OS SR nastavujeme podmienky služby tak, aby vojaci mohli svoju profesiu vykonávať čo najdlhšie. Preto tiež z tohto pohľadu sa musí telesná príprava vojakov premietiť do ich každodennej prípravy. Hovorí sa, že v zdravom tele je zdravý duch. Pre príslušníkov ozbrojených síl to platí dvojnásobne.“

Genpor. Peter Vojtek,
náčelník GŠ OS SR

(pozn.: genpor. Peter Vojtek urobil tento rok preskúšanie na výbornú, podobne ako jeho zástupca genpor. Peter Gajdoš)

Maródi ako otáznik

Celkové výsledky tohtoročného preskúšania sme ešte v čase našej uzávierky k dispozícii nemali. No napríklad vo vrtuľníkovom krídle Prešov sa na ňom okrem oslobodených zúčastnili všetci. Z približne 600 ľudí bolo pritom oslobodených od preskúšania 28 vojakov. A práve to je fenomén, ktorý telocvikári nevidia radi. A takisto aj veliteľia. Vysvetľuje nrtm. PaedDr. Mgr. Miroslav Štubňa, tamojší telovýchovný pracovník: „Vojak môže ísť v jednom roku na jedno riadne a dve opravné preskúšania. Ale napríklad pred tým tretím príde s potvrdením od lekára, že vzhľadom na jeho zdravotný stav je oslobodený od preskúšania z telesnej prípravy na celý rok. A tak to môže ísť aj viac rokov po sebe...“ Nie, nrtm. Štubňa nechce spochybňovať prácu lekárov, o to viac vojenských, pretože „oslobodení“ prichádzajú spravidla s potvrdením od odborných lekárov v civile. No či je to všetko naozaj v poriadku – a či niekto takto iba

neodďaľuje svoje vyradenie do civilu, stojí za zamyslenie. Dodajme pritom, že dlhodobých maróčov môže veliteľ poslať na prieskumné lekárske konanie

Dvanásťminútovka versus plávanie

„Na našej základni vlni 153 vojakov urobilo preskúšanie výborne, takmer 350 bolo dobrých a 61 dostatočných, nevyhovujúci boli traja, oslobodení boli asi tridsiati. V podstate takmer identické výsledky budeme mať aj tento rok,“ porovnáva nrtm. Štubňa. Aj preto, lebo počet výborných a dobrých sa nám v porovnaní k celkovému množstvu zdá až príliš optimistický, pýtame sa ho na náročnosť kritérií a opodstatnenosť jednotlivých kategórií. Tie, ako vieme, sú zaradené v troch skupinách. Silovou je kategória sed – ľah alebo zhyby na hradze (ženy majú skok z miesta). Rýchlostnou je beh na 60 m alebo člnkový beh 10x10 metrov. Vytrvalosť sa preveruje v rámci 12-minútového behu alebo plávania na 300 metrov voľným spôsobom. Na porovnanie podľa nrtm. Štubňu výborný vojak vo vekovej kategórii do 25 rokov zabehne za 12 minút asi 2 800 metrov a urobí 12 zhybov. Nad 51 rokov je na výbornú približne 2 150 metrov a 3 zhyby, pričom počítame, že na celkovú výbornú dosiahne vojak rovnomernú výkonnosť vo všetkých troch disciplínach. Vekové kategórie sú po piatich rokoch, pričom posledná kategória je nad 51 rokov. No keďže je zámer predlžovať vek odchodu do dôchodku, kategóriu nad 51 rokov bude treba tiež v novom zákone podeliť.

Späť však k našej otázke o kritériách. Nrtm. Štubňa odpovedá: „Systém je funkčný, no je fakt, že napríklad väčšia časť vojakov sa v ostatnom období zamerala na hrazdu. Keď silovú disciplínu zvládnu výborne, celkovo prejdú, a to aj keď rýchlostnú a vytrvalostnú disciplínu majú podpriemernú. Nielen podľa vzoru slovenských policajtov by pritom bolo vhodné porozmýšľať, či 12-minútový beh nezaviesť ako povinný pre všetkých. Ho-

vorí o vytrvalosti viac a objektívnejšie. Veď plávanie môže výborne zvládať aj človek s poriadnou nadváhou. No a povedzte mi, kedy naposledy naši vojaci, ak nerátam špeciálne sily, potrebovali v boji plávať...”

Na dôvažok ešte jedno porovnanie: Američania zisťujú aj percentuálny pomer podkožného tuku (muži maximálne 24 % a ženy maximálne 32 %).

Odhodlanie a štýl

Netreba pochybovať – aj zabezpečenie služobnej telovýchovy ovplyvňuje nedostatok peňazí. „Vlani sme na nákup telovýchovného materiálu nedostali ani cent. Na tento rok to bolo, našťastie, aspoň 300 eur. Kiež by rast pokračoval,“ nádejá sa nrtm. Štubňa. Veď len taká žinenka stojí 130 eur. A lopta na sálový futbal, ktorá sa zoderie za dva mesiace, je za tridsať.“ Aj v Obra-

ne však prezentujeme nové telovýchovné náradia, ktoré sú k dispozícii prešovským vojakom. „Telovýchovné zariadenia budujeme svojpomocne. Prešli sme si sklady a doslova zo šrotu sme vytiahli kusy železa, z ktorých nám v dielňach pozvárali viaceré posilňovacie stanovišťa,“ vysvetľuje nadrotmajster. Hovorí o ďalšom pozitívnom trende: „Konečne sa aj na Slovensku stalo „in“ behanie. Behajú ľudia v meste, o to viac začali behať aj vojaci.

„Overilo sa, že v útvaroch kde máme odborne vzdelaných telovýchovných pracovníkov, tam má služobná telovýchova systém a metodiku. V niektorých útvaroch kde sú telovýchovní pracovníci poverení, a to často len popri svojej ďalšej funkcii, tam tento systém často dostatočný nie je,“ konštatuje mjr. Ulbricht. Pokračuje: „Z hľadiska zvyšovania pohybovej vý-

konnosti a prípravy na preskúšanie je dôležité komplexne a odborne poznať základy zvyšovania výkonnosti, fyziológie či zdravej výživy. Bolo by preto vhodné naďalej pokračovať v nábore špecializovaných telovýchovných pracovníkov, ktorí nahradia tých poverených, hoci aj im patrí poďakovanie. Tento rok sa tak stalo v Leviciach. Treba tiež realizovať revízie telovýchovných zariadení, aby nedošlo k zraneniam – a nakúpiť postupne nové. Naďalej pritom veľmi záleží na odhodlaní a samotnom zmýšľaní vojakov, ktorí na sebe čoraz viac pracujú nielen preto, aby prešli preskúšaním a mohli čo najdlhšie slúžiť v ozbrojených silách, ale sú pol kroka pred aktuálnym moderným športovým životným štýlom.“

Text: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement

Policajti: všeobecná a špeciálna telovýchova

Telesnú prípravu vojenských policajtov môžeme rozdeliť na všeobecnú a špeciálnu. Všeobecná je zameraná na zvyšovanie fyzickej kondície. Podľa majora Luboša Komárka z trenčianskeho riaditeľstva Vojenskej polície sa uskutočňuje najmä v útvaroch a skupinách priebežne po celý rok. Každoročne sa kontroluje preskúšaním z pohybovej výkonnosti.

Druhou oblasťou je špeciálna, ktorá sa zameriava priamo na konkrétne špeciálne činnosti, ako sú sebaobrana, boj zblízka či využitie donucovacích prostriedkov. Tieto činnosti si vojenská policajti osvojujú a zdokonaľujú v kurzoch a výcvikoch v Centre výcviku a kynológie Vlkanová – Hronsek. „Špeciálny súbor pohybových schopností je v závislosti od požiadaviek vykonávanej profesijnej činnosti jednotlivcov rozdielny. Napríklad u vojenských policajtov, zaradených do výkonu služby ide prevažne o schopnosti zvládania techník boja zblízka, služobné zákroky, strelbu zo služobnej zbrane. Pri prepravných ochrannoch je to strelba spojená s ochranou VIP a špeciálne techniky boja muža proti mužovi. Najväčší rozsah špeciálnych pohybových schopností sa kladie na príslušníkov skupiny pre riešenie krízových situácií,

ktorí musia zvládnuť vysoké nároky na ich fyzickú, technickú, psychickú, vôľovú vyspelosť a sebaovládanie, kooperáciu, ako aj strelbu za pohybu v podmienkach blížiacich sa realite,“ vysvetľuje major Komárek.

Reprezentujú útvary aj rezort

V radoch Vojenskej polície pôsobí aj mnoho jej príslušníkov, ktorí v poslednom období získali veľa ocenení v rôznych športoch. V bratislavskom útvere VP je to napríklad rotný Róbert Prôčka, ktorý získal 3. miesto na Majstrovstvách sveta v 2005 v karate jednotlivcov a tretie miesto na Majstrovstvách Slovenska v rokoch 2010 až 2012 v družstvách. Major Ladislav Ódor je zasa v rýchlostnej kanoistike aktuálnym majstrom sveta K4 na tisíc metrov medzi veteránmi (rovnaké ocenenie získal aj v roku 2011). Z banskobys-

trického útvaru VP je rotný Marián Porubský majster ozbrojených síl v bežeckom lyžovaní v roku 2013 v kategórii jednotlivcov. Štábny nadrotmajster Ivan Havran z topoľčianskeho útvaru VP je zasa bývalým mnohonásobným medailistom ČSSR, ČSFR a SR vo vzpieraní. Rotmajster Milan Méres sa dlhodobo venuje vytrvalostným behom a maratónu. Rotní Miloš Halecký a Vladimír Fecura zasa športovej strelbe. Nadrotmajster Martin Áč z Centra výcviku a kynológie VP Vlkanová – Hronsek bol pravidelným účastníkom majstrovstiev Európy, sveta a svetových armádnych majstrovstiev v modernom päťboji. Nadrotmajster Pavol Jambor z trenčianskeho riaditeľstva VP sa zasa úspešne venuje silovým športom.

Text a foto: Jozef Žiak

Svetoví Michal a Ares

Majstrom sveta v skieringu, teda v behu muža na bežeckých lyžiach s jedným psom, sa za rok 2013 stal v Rakúskom Neukirchene rotmajster Michal Ivančo. Slúži vrote rádiotechnického prieskumu Prešov a má 43 rokov.

„K tomuto športu ma priviedol kolega, a tak som si kúpil bežecky zdatného huskyho Aresa, s ktorým sme to skúsili“, spomenie borec, ktorý už mal za sebou desiatku absolútnych titulov z majstrovstiev Slovenska v duatlone (beh a cyklistika) a naposledy bol republikovým duatlonovým šampiónom v roku 2011. S Aresom začali naozaj famózne. Na majstrovstvách Európy v Slovinsku v roku 2011 v disciplíne caniscross, čo je beh muža s jedným psom na suchu, skončili strieborní. No nielen to. Na jeseň 2012 sa v talianskom Farra D'Alpago stali absolútnymi majstrami Európy. Šampionát sa skladal z troch extrémne náročných behov v horskom teréne na skalnatom a močaristom podloží, pričom Michal bežal tretí deň aj s vyvrtnutým členkom...

„Bol po 24-hodinovej službe a pri preskúšaní z pohybovej výkonnosti mal už v jednásť minúte zabehnutých 3 600 metrov, čo bolo pri prepočítaní na body rovných 100, teda maximálny počet, ktorý sa dá dosiahnuť. Potom prišiel ku mne, že či by som ho uvoľnil z vyhodnotenia, pretože ho čaká bežecký tréning...“ spomenie aj teraz s údivom, aj s obdivom nrtm. Miroslav Štubňa, telovýchovný náčelník, u ktorého Michal absolvoval každoročné preskúšanie...

Rotmajster Ivančo oblieka vojenskú uniformu od roku 1989. Po posádkach na Šumave sa jeho domovom stal Prešov. Z Michalových mimoriadnych úspechov spomeňme aj Medzinárodný maratón mieru v Košiciach v roku 2009, keď skončil v polmaratóne v absolútnom poradí tretí. Ako to, že sa mu darí byť taký úspešný aj v strednom veku? „Celý život športujem, hoci pre zdravotné problémy, konkrétne bolesti v päťkách, som osem rokov trénoval sporadickejšie. Skrátka, baví ma to, mám stále motiváciu – a je to aj o sebadisciplíne a nárokoch na seba,“ konštatuje majster sveta. Pravdaže, aj on trénuje v amatérskych podmienkach a veľkú časť svojich príjmov investuje do športu. Nie málo pretekov v regióne pritom absolvuje tiež so svojimi troma dcérami. A či ho raz predbehnú? „Uvidíme, dúfajme, že áno...“, nádeja sa šampión, ktorého v novembri čaká obhajoba európskeho titulu v Belgicku.

Text: Pavol Vitko
Foto: archív M.I.

Priateľstvo cez šport

Slovenská republika patrí medzi 133 krajín, ktoré sú združené v CISM (Conseil International du Sport Militaire, anglicky International Military Sports Council). Ako hovorí major Ľubomír Roško, náčelník odboru riadenia športu VŠC Dukla Banská Bystrica, táto športová organizácia patrí k najpočetnejším na svete a stále jej pribúdajú členovia. Založili ju po druhej svetovej vojne v roku 1948 a sídlo má v Bruseli. Jej cieľom je prispieť k porozumeniu a mieru na svete aj prostredníctvom vojenských športovcov a jej mottom je Priateľstvo cez šport. CISM organizuje vojenské majstrovstvá sveta v desiatkach športov, z ktorých viaceré majú aj skutočne vojenský charakter. Od roku 1995 sa uskutočňujú vo štvorročných intervaloch tiež Svetové vojenské hry. Ostatné s prívlastkom letné boli v roku 2011 Rio de Janiero a džudista rotmajster Milan Randl (na fotografii) v Brazílii pre Slovensko vybojoval bronz. Tento rok sa vo Francúzsku uskutočnili už druhý raz zimné Svetové vojenské hry. Najúspešnejší z našich bol čatár Dušan Šimočko v desaťkilometrovom biatlone, ktorý skončil piaty. (pv)

Na septembrovom Medzinárodnom maratóne mieru reprezentovali naše ozbrojené sily aj tri družstvá v štafetách 4 x štvrtmaratón. Z tímov generálneho štábu, vzdušných síl a komunikačných informačných systémov boli v porovnaní so 135 družstiev najlepšie „kisáci“, ktorí vedení plukovníkom Ivanom Ilavským (55 rokov) náčelníkom odboru podpory velenia GŠ OS SR, skončili na výbornom 6 mieste (na fotografii väčšina z našich po dobehu).

Foto: Tomáš Hmeľar

V tabuľke prinášame budúročné športové podujatia, ktoré organizujú Ozbrojené sily SR, prípadne sa na ich organizácii podieľajú, alebo sa na nich tradične zúčastňuje väčší počet profesionálnych vojakov. Prehľad v našich podmienkach prinášame prvý raz a nie všetky údaje sú definitívne či oficiálne schválené. Ďalší rok však kalendár športových podujatí môže byť vašou zásluhou určite ešte komplexnejší.

Druh súťaže	Termín	Účasť	Miesto	Riadi (podieľa sa na org.)
Memoriál pplk. Michala Štanga (minifutbal)	23.- 24. 1.	pozvaní	Zvolen	GŠ OS SR, Gen. Vikár
Biela stopa (bežeké lyžovanie)	25. - 26. 1	prihlásení	Kremnica - Skalka	
Majstrovstvá OS SR v bežekom lyžovaní	február	kvalifikovaní	Skalka	GŠ OS SR, 5.pluk š.u.
Devín – Bratislava (beh)	apríl	záujemcovia	Bratislava	
Raketová militariáda (tenis, bedminton, stolný tenis)	máj	záujemcovia	Nitra	VÚ 4405
Strelecký memoriál na počesť padlých vojakov	máj	záujemcovia	Trnava	Únia vojnových veteránov SR
Medzinárodný turnaj v malom futbale	máj	pozvané družstvá	Trnava	Únia vojnových veteránov SR
Majstrovstvá ozbrojených síl SR v cezpoľnom behu	máj	kvalifikovaní	Smrekovica	GŠ OS SR
Memoriál Jozefa Gabčíka (beh)	máj	prihlásení	Žilina	5.pluk š.u.
Majstrovstvá OS SR „Železný muž“	máj	záujemcovia	ÚŠZV Lešť	ÚŠZV GŠ OS SR
Memoriál Dušana Paľucha (bojová strel'ba)	jún	pozvaní	Prešov	Vrtuľníkové krídlo
Vojenský profesionál (V rámci Dňa detí s OS SR)	máj	prihlásení		GŠ OS SR
Memoriál por. Dušana Paľúcha (prakt. strel'ba)	jún	záujemcovia	Prešov	VU 6335 Prešov
Rajecký maratón	august	záujemcovia	Rajec	
Turnaj veliteľa plrb v plážovom volejbale	august	záujemcovia	Nitra	VÚ 4405
Memoriál rotmajstra Pavla Dzivého „Fatra March“ – (turistika)	august	záujemcovia	Martin	Prápor výcviku
Vojenský výstup na Kriváň (vysokohorská turistika)	august.	záujemcovia	Vysoké Tatry	Zväz vojakov SR
Memoriál franc. partizána Louisa Crosa (turistika, cykloturistika)	september	záujemcovia	Malá Čierna (okr. Žilina)	5.pluk š. u.
Ponirianska stovka (turistika)	september	prihlásení	Nitra	Plrb.
Vnútrorezortný a medzirezortný plážový volejbal žien	september	prihlásení	Bratislava	Zdruzenie žien
All rounder (viacboj všestrannosti)	23. - 26. 9.	prihlásení	Liptovský Mikuláš	AOS LM
Memoriál plukovníka Štefana Ivana (minifutbal)	september	prihlásení	Sereň	Ženinýj prápor
Memoriál Ľuboša Beláka (bojová strel'ba)	september	príslušníci VP, pozvaní	Vlkanová- Hronsek	Vojenská polícia
Majstrovstvá OS SR v horskej cyklistike	september	prihlásení	ÚŠZV LEŠŤ	ÚŠZV Lwšť
Košický maratón	október	záujemcovia	Košice	
Majstrovstvá OS SR v bojovej strel'be	október	prihlásení	ÚŠZV Lešť	ÚŠZV Lešť, GŠ OS SR
Majstrovstvá OS SR vo vojensko-praktickom plávaní	4. - 5. 12.	prihlásení	L. Mikuláš	GŠ OS SR, AOS

Funkčný tréning pomáha

Vojenský potápač musí mať aj perfektný zdravotný stav. Svoje o tom vie veliteľ prieskumného potápačského družstva seredského ženijného práporu rotný Michal Ščepko. Ved' postupne absolvoval potápačský výcvik nielen v podmienkach našich ozbrojených síl, ale aj v Belgicku, Chorvátsku či kurz veliteľov ženijného vojska v Missouri v USA.

Ako prvý Slovák absolvoval a aj úspešne ukončil náročný výcvik legendárnych špeciálnych jednotiek amerického námorníctva (SEAL), tzv. tuleňov v Kalifornii. Aká pohybová príprava (šport) je najvhodnejšia pre prípravu vojenského potápača?

„Svalovci“ nebudujú

„Osobne si myslím, že funkčný tréning je jedna z najideálnejších fyzických príprav. A to nielen pre našu špecializáciu. Funkčný tréning pozostáva z cvikov, ktoré úzko súvisia s každodennými aktivitami nášho života. Sú to pre telo prirodzené telesné pohyby a sú bezpečné. Bežné kulturistické tréningy sformujú niektoré svaly, takto vypracované telo je síce pekné, ale funkčné využitie tých svalov je z nášho pohľadu a potrieb minimálne. Ved' izolované pohyby v živote nevyužívame. Preto funkčný tréning pozná len komplexné pohyby, súbor pohybov, pri ktorých sa zapája viac svalových partií

naraz a pracujú vo vzájomnej súvislosti.“ konštatuje skúsený vojenský potápač.

Americké podnety

Pri príprave nových vojenských potápačov má podľa rotného Ščepka veľký význam funkčný tréning pozostávajúci z gymnastiky, vzpierania a iných aeróbnych aktivít. „V Ozbrojených silách USA na základe skúseností zistili, že rutinne sa opakujúce telesné prípravy vojakov vedú skôr k demotivácii a k zhoršovaniu fyzickej pripravenosti ako k zlepšovaniu výkonov. Preto tento systém zmenili a do fyzickej prípravy zapájajú funkčné tréningy (CrossFit) a rôzne druhy kruhových tréningov. Počas výcviku BUD/SEAL sme museli používať tréningový systém SEAL FIT a CROSSFIT, a boli to síce tvrdé, no veľmi účinné tréningy, v ktorých pokračujem dodnes,“ konštatuje rotný Ščepko.

Text a foto: Jozef Žiak

Biatlonistka Anastasia Kuzminová na predchádzajúcej zimnej olympiáde vo Vancouv ri získala 1. miesto v rýchlostných pretekoch a striebro v stíhacích pretekoch. V medziolympijskom období bola napr. tretia na majstrovstvách sveta v roku 2011 v Chanty-Mansijsku v rýchlostných pretekoch. Nepochybne je našou ťažiskovou nádejou na olympiáde v Soči.

Foto: Nordic Focus

Ak niekto v súťaži Iron Man (Železný muž) skončí na majstrovstvách Slovenska ôsmy, pričom je športovec amatér, tak je naozaj borec. Rotný Emil Duraj (nar. 1982) z Čestnej stráže prezidenta SR ním je. Vlni v Piešťanoch absolvoval 3,8-kilometrové plávanie, 180 km na bicykli a maratónsky beh za 9 hodín 52 minút. Na tohtoročnom MMM v rámci tzv. firemného štvorkilometrového behu jeho družstvo zvíťazilo.

9. ročník literárnej súťaže

pre študentov stredných a vysokých škôl na tému:

POMOC VOJAKOV DOMA PRI POVODNIACH, POŽIAROCH A INÝCH KRÍZOVÝCH SITUÁCIÁCH

Príbehy, úvahy alebo eseje v slovenčine, v rozsahu 500 až 800 slov pošlite do 11. novembra 2013 na e-mailovú adresu sutaz@mod.gov.sk vo formáte doc alebo pdf spolu s údajmi (meno, priezvisko, vek, názov školy a telefonický kontakt). Najlepšie práce určí verejnosť hlasovaním na FB stránke Ministerstva obrany SR.

Ceny pre autorov 3 víťazných prác sú:

1. cena - 800,- €
2. cena - 600,- €
3. cena - 400,- €

Viac na www.mosr.sk, www.facebook.com/mosr.sk

Pripravení na boj

Tak znel 9. októbra verdikt medzinárodného previerkového tímu NATO (tvorili ho zástupcovia z Turecka, Dánska a Slovenska) pod vedením plukovníka Miroslava Hatalu z trenčianskeho veliteľstva pozemných síl, ktorý vo Výcvikovom priestore Vojenského obvodu Lešť hodnotil podľa normy NATO – CREVAL pripravenosť 22. mechanizovanej práporovej skupiny určenej ako záloha nasaditeľných síl NATO.

Vojenské cvičenie 22. mechanizovanej práporovej skupiny pod názvom Spoločná výzva 2013 je podľa veliteľa prešovskej mechanizovanej brigády plukovníka Martina Michalka jednoznačne prioritou v tomto výcvikovom roku pre celú brigádu. „Som rád, že príslušníci mechanizovanej práporovej skupiny v uplynulých troch týždňoch v Lešti ukázali dobrú pripravenosť na plnenie úloh a zladenosť jednotlivých súčastí skupiny. Splnili aj úlohy taktického cvičenia. Preto verím, že aj v prípade nasadenia v zahraničí podľa potrieb Aliancie od prvého januára budúceho roka až do konca roka 2015 splnia svoje úlohy,“ spokojne konštatuje veliteľ brigády.

Lešť preverila ľudí i techniku

Veliteľ michalovského mechanizovaného práporu podplukovník Ľubomír Rapca pripomína, že príprava na certifikáciu sa začala už v lete 2012. Najskôr to bola etapa družstva, neskôr čaty. Všetko v domácom podmienkach práporu. Až od etapy výcviku rôt prešli do Výcvikového priestoru Vojenského obvodu Lešť. „Prvé vyvedenie bolo v máji

pre dve mechanizované rotý. Vzápätí na cvičení Capable Logistician plnila úlohy jedna mechanizovaná rota. Neskôr výcvik a streľby absolvovala aj tretia rota. Príprava ukázala, že je potrebné uskutočňovať intenzívny výcvik, a najmä v Lešti a nie na domácej výcvikovej základni. Tú vojaci dôverne poznajú, ničím ich nevie prekvapiť. Potom ich to zvädza k určitej rutine, podceňovaniu. V Lešti je každý veliteľ nútený správať sa takticky, dobre premýšľať nad vydaným rozkazom. Leštianske týždne dali veľa aj vodičom BVP, lebo časť

skúsených vodičov v hodnostiach desiatnik prešla na pozície čatárov. A na vodičov sa posunuli vojaci z hodnosti slobodník, čo sú napríklad odstrelóvači, radisti...,“ konštatuje veliteľ práporu.

Vojaci absolvovali zahraničné misie a operácie. Najmä KFOR a ISAF, čo bol podľa neho veľmi dobrý základ, na ktorom sa dalo stavať. Lebo každá z nich im dala mnoho praktických skúseností, ktoré prenášali do výcviku aj do práce operačného oddelenia. Ako napríklad kapitán Maťoš Žoffčák a nadporučík Ján Štepita.

Spoločná výzva

Aby si velitelia zvykli na využitie pridaných síl a prostriedkov, roty cvičili v tomto roku nie ako samostatné, ale ako účelové zoskupenia. Úplné zladenie sa uskutočňovalo až v etape výcviku práporu. Venovali sa nácvikom obranných činností (tak ako sú zadefinované spôsobilosti pre práporovú skupinu), útočným aktivitám a takisto stabilizačným úlohám. Lebo práporové cvičenie Spoločná výzva bolo zamerané na stabilizačnú operáciu. A s ktorou fázou bol veliteľ práporu najviac spokojný? „Mali sme vynikajúco zvládnuté momenty v obrannej činnosti a v boji na zdržanie a prekračovanie vlastných jednotiek, čoho som sa trochu obával. Dobré bola organizovaná aj palebná podpora a navádzanie palieb. S tým sme mali v predošlom období trochu problém, lebo s veľkým delostrelectvom sme nemali praktické skúsenosti. A teraz máme palebnú batériu aj raketometnú čatu. Som rád, že dnes sme už schopní nielen vyžadovať, ale aj navádzať paľbu delostrelectva,“ pochvaľuje si podplukovník Rapca.

Jeho podriadení každý deň plnili množstvo úloh. Situáciu im skomplikoval prepád zásobovacieho konvoja roty zásobovania a prepráv prešovského práporu logistickej podpory. Spoločne s privolanými posilami sa ho síce napokon podarilo odraziť, ale len za cenu strát. Navyše bolo potrebné riešiť odsun nepojazdného nákladného vozidla. Pri odrážaní útoku sa vo veľmi dobrom svetle ukázali príslušníci Vojenskej polície. Prepád pri patrolovaní v určenom priestore zažili aj príslušníci 3. mechanizovanej roty kapitána Bartolomeja Balogha. Pri prepade boli niektorí z nich ranení a ich kolegovia im museli poskytnúť prvú pomoc a vyžiadať si pomoc zo strany MEDEVAC-u. Naopak, zajali jedného protivníka, zabezpečili jeho odsun. Potom príslušníci jednotky Vojenskej polície zajatého protivníka vypočuli, aby získali potrebné informácie. Medzitým na základni museli riešiť situáciu s demonštrantami, ktorí sa snažili do nej preniknúť.

Prepady i stavba

Príslušníci práporovej skupiny po žiadosti starostu zabezpečili zriadenie mostového prepraviska. Úlohu splnila čata michalovskej ženijnej roty pod vedením veliteľa

družstva mostných tankov rotného Ladislava Farkaša (zasahovali aj pri povodniach na východe republiky v roku 2010). Medzitým miestni obyvatelia priniesli v rámci zbraňovej amnestie strelnú zbraň na základňu OB Whiskey a zároveň sa objavil anonymný telefonát o možnom napadnutí spomínanej základne. Tieto udalosti pomohli preveriť ostražitosť i pripravenosť všetkých príslušníkov 22. mechanizovanej práporovej skupiny. Práve preto, že práporová skupina pozostáva z mnohých súčastí, bolo pre veliteľov dôležité naučiť sa čo najlepšie ich všetky využívať na konečné splnenie úloh. „Nebola to pre nich jednoduchá úloha. Veď väčšina z nich sa v takejto situácii ocitla po prvý raz. Ale dnes už môžem s uspokojením povedať, že velitelia sa naučili všetky pridelené sily a prostriedky umne využívať,“ poznamenáva podplukovník Rapca.

Počas celého vyvedenia v Lešti sa mohol spolať na veľmi dobrú prácu kapitána Maroša Žoffčáka a nadporučíka Jána Štepiťu z operačného oddelenia, veliaceho poddôstojníka práporu štábného nadrotmajstra Jozefa Antolíka, veliteľa 1. roty kapitána Jozefa Durkota, veliteľa 2. roty kapitána Petra Tvarušku, veliteľa 3. roty kapitána Bartolomeja Balogha, ale aj veliteľa roty bojového zabezpečenia kapitána Štefana Kucharského a veliteľa roty bojovej podpory kapitána Martina Sochu. Reálnosti výcviku pomohlo podľa veliteľa práporu aj využívanie jednot-

livých prvkov taktického simulátora Miles 2000.

Veliaci poddôstojník 2. mechanizovanej roty nadrotmajster Adrián Macko pripomína, že aj ich rotu doplnili vojaci z iných útvarov. Najmä z trebišovského zmiešaného práporu. „Spočiatku boli niektoré nejasnosti, ale postupne sme si ich vyjasnili. Nejaký čas trvalo, kým sa všetko utriaslo a skĺbilo. Našej rote najviac vyhovuje útok, ale na cvičení sme museli plniť aj defenzívne úlohy,“ hovorí veliaci poddôstojník, ktorý spoločne so zástupcom veliteľa roty nadporučíkom Slavomírom Káčerom a niektorými príslušníkmi roty získal bohaté skúsenosti z pôsobenia v operácii ISAF v Afganistane.

Rota napokon zastavila a zničila nepriateľa, ktorý postupoval v smere: Sása – Pliešovce. Práve tá zladenosť a skúsenosti zo zahraničných operácií sa ukázali veľkou výhodou. Vojaci vedeli, ako každý z nich v takých situáciách zareaguje.

Spokojný generál

Cvičenie vyvrcholilo 10. októbra za účasti prvého zástupcu náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučíka Petra Gajdoša, veliteľa pozemných síl brigádneho generála Ondreja Novosada, veliteľa vzdušných síl brigádneho generála Miroslava Korbu, veliteľa síl výcviku a podpory plukovníka Martina Stoklasu a ďalších zástupcov útvarov a zariadení ozbrojených síl.

Aj keď nakoniec povestná čerešnička v podobe bojových strelieb pre nepriateň počas na torte chýbala, generálporučík Gajdoš vyjadril spokojnosť s výkonom príslušníkov 22. mechanizovanej práporovej skupiny. Hlavnú úlohu taktického cvičenia – precvičiť deklarované jednotky v ťažení na podporu mieru, zladit činnosť veliteľov a štábu v poľných podmienkach a zdokonaľiť ich v nepretržitom velení jednotkám v období prípravy a v priebehu vedenia operácie – splnili.

Úsilie 1 060 príslušníkov ozbrojených síl, ktorí tri týždne v Lešti cvičili s 284 kusmi vojenskej techniky, bolo korunované úspechom. Ukázali, že sú v priebehu nasledujúcich dvoch rokov pripravení na operácie ako súčasť mnohonárodného zoskupenia síl pod velením NATO.

Text a foto: Jozef Žiak

Pripraviť mechanizovanú práporovú skupinu na prípadné nasadenie do operácie v prípade požiadavky NATO je hlavnou úlohou pozemných síl v tomto roku. Mechanizovaná práporová skupina je v zmysle Cieľa Síl L0035 medzinárodným záväzkom Slovenskej republiky voči NATO a v rokoch 2014 až 2015 ju bude tvoriť jednotka, ktorej hlavnú časť tvorí michalovský mechanizovaný prápor. Zostavu práporovej skupiny ďalej dopĺňa rota zásob a prepráv, ženijná čata, delostrelecká palebná batéria, raketometná čata a taktický PSYOPS tím (tím pre psychologické operácie) z podriadenosti pozemných síl, protiletadlová čata, národný podporný prvok a čata Vojenskej polície.

Slovensko a Afganistan

Slovenskí vojaci zostanú v Afganistane do konca roka 2014. O ďalšom postupe v rámci NATO sa rozhodne po prezidentských voľbách na jar budúceho roka. Potvrdil to minister obrany SR Martin Glváč 8. októbra na konferencii Afghanistan and Beyond: Challenges in Defence Education and Training: „NATO je pripravené na základe žiadosti afganskej vlády prijať opatrenia pre novú operáciu po roku 2014, ktorá však bude mať iný charakter. Pôjde o výcvik, poradenstvo a asistenciu afganským bezpečnostným zložkám vrátane jednotiek síl špeciálneho určenia.“ Podľa riaditeľa Inštitútu bezpečnostných a obranných štúdií Ministerstva obrany SR Iva Samsona úspech operácie ISAF v Afganistane predznamená budúcnosť ďalších mierových misií, či vôbec NATO bude ochotné reagovať na riešenie krízových situácií vo svete. Na konferencii diskutovali odborníci o budúcnosti Afganistanu so zástupcami Spolkovej republiky Nemecko, ktorá je pre Slovensko kľúčovým spojencom a partnerom.

Foto: Ivan Kelement

Deň ozbrojených síl v Brezovej

Stovky ľudí zaplnili v nedeľu 22. septembra námestie M. R. Štefánika v Brezovej pod Bradlom, aby si pripomenuli Deň Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Za účasti náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučíka Petra Vojteka, zástupcov Vojenskej kancelárie prezidenta SR, veliteľov operačných veliteľstiev OS SR, príslušníkov Klubu generálov SR, Zväzu vojakov SR, Únie vojnových veteránov, Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, ďalších organizácií a občanov pamätnými medailami ocenili príslušníkov Ozbrojených síl SR, ktorí sa pričínili o rozvoj OS SR počas ich dvadsaťročnej histórie. Pamätné medaily z rúk náčelníka GŠ OS SR aj pri pamätníku slovenských dobrovoľníkov prevzali generáli, dôstojníci v zálohe a vo výslužbe, ktorí sa osobne pričínili o budovanie Armády SR a Ozbrojených síl SR. Ocenení boli aj zástupcovia únií, zväzov a neziskových organizácií, ktoré spolupracujú s ozbrojenými silami.

Foto: Pavol Vitko

O česko-slovenskej spolupráci

Minister obrany SR Martin Glváč s českým ministrom obrany Vlastimilom Picekom v piatok 20. septembra podpísali v Ostrave medzivládnu dohodu o rozvoji spolupráce v oblasti obrany, ktorá odstráni legislatívne prekážky, a Letecké opravovne v Trenčíne budú môcť získať zákazky na opravu techniky z českej strany. Podľa rámcovej dohody by sa mala rozvíjať spolupráca aj v obrannom plánovaní, vo vojenskom vzdelávaní, vyzbrojovaní, logistike, vojenskom zdravotníctve, vojenských operáciách a cvičeniach. Vzájomnú spoluprácu posilní aj vyslanie slovenského chirurgického tímu do Afganistanu, ktorý v priebehu roka 2014 doplní českú zdravotnícku jednotku v operácii ISAF.

Pomoc pre Bosnu

Červený kríž v Bosne a Hercegovine začal s rozdeľovaním humanitárnej pomoci, ktorú mu poskytla Slovenská republika na základe iniciatívy slovenských vojakov pôsobiacich v operácii ALTHEA. V rámci práce styčných a pozorovacích tímov, ktoré monitorujú situáciu v krajine, majú prehľad aj o chudobou trpiacom vidieku vojnou poznačenej krajiny. Humanitárnu zbierku im okrem rezortu obrany pomohol realizovať aj rezort vnútra. Prepravu do Sarajeva zabezpečilo ministerstvo obrany. Pomoc koordinovalo Ústredie ekumenickej pastoračnej služby v ozbrojených silách a ozbrojených zboroch, v spolupráci s Veliiteľstvom síl výcviku a podpory Ozbrojených síl SR Trenčín.

Ministri obrany ocenili vojakov

Minister obrany SR Martin Glváč spolu s cyperským ministrom obrany Photisom Photiou ocenili 26. septembra v Nitre vojakov, ktorí sa vrátili po ročnom pôsobení v misii UNFICYP na Cypre. Pamätnú medailu si prevzalo 79 príslušníkov Ozbrojených síl SR. Cyperský minister obrany Photis Photiou vyzdvihol vynikajúce vzťahy medzi oboma krajinami a rezortmi obrany. Na znak dobrých vzťahov a ako poďakovanie za prácu slovenských vojakov na Cypre šéfovia rezortov obrany odhalili v Nitre pamätnú tabuľu a spoločne zasadili stromy. V súčasnosti v mierovej misii UNFICYP pôsobi 157 slovenských vojakov.

Vrátili sa z Afganistanu

Minister obrany SR Martin Glváč 2. októbra v Trebišove ocenil pamätnými medailami 92 vojakov po návrate z operácie ISAF v Afganistane. Prvých, ktorí sa vrátili po tragickej udalosti z júla tohto roka, keď zahynul Daniel Kavuliak. „Chcem vám poďakovať, že po tom, čo sa udialo, ste pokračovali a plnili svoje úlohy. Rovnako chcem poďakovať vašim blízkym a rodinám, pretože pre nich to bolo možno ešte ťažšie,“ povedal. Zdôraznil, že slovenskí vojaci vykonali počas svojho polročného pôsobenia veľa dobrej práce. Príslušníci strážnej jednotky skontrolovali viac ako 62 000 vozidiel a 113 000 osôb. Zasahovali vo viacerých prípadoch, keď sa miestni obyvatelia pokúšali nelegálne vniknúť na základňu.

Výmena prvých zástupcov

Za účasti ministra obrany SR Martina Glváča a náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučíka Petra Vojteka sa 1. októbra uskutočnilo slávnostné odovzdanie a prevzatie funkcie 1. zástupcu náčelníka Generálneho štábu OS SR. Zástupcom náčelníka GŠ OS SR sa stal generálporučík Peter Gajdoš, ktorý sa na túto pozíciu vrátil z funkcie vojenského predstaviteľa SR pri Vojenskom výbore NATO a EÚ. Vystrieda ho doterajší 1. zástupca NGŠ generálmajor Miroslav Kocian. Ako ocenenie doterajšej profesionálnej práce oboch generálov im náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálporučík Peter Vojtek udelil odznak náčelníka Generálneho štábu OS SR.

40 rokov vojenského školstva v Liptove

Štátny tajomník MO SR Miloš Koterec, akademickí funkcionári 21 slovenských vysokých škôl, predstavitelia vojenských vysokých škôl združených v CEFME (Central Europe For Military Education) a ďalší hostia sa v Akadémii ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši 11. októbra zúčastnili na oslavách 40. výročia vysokoškolského vojenského vzdelávania v Liptove.

Za mimoriadne zásluhy o založenie a rozvoj Vysokej vojenskej školy udelil rektor AOS brig. gen. Boris Ďurkech Meč akadémie jej prvému náčelníkovi generálporučíkovi v. v. Dr.h.c. Ing. Antonovi Muržicovi. Pamätnú medailu dostali zástupcovia MO SR, GŠ OS SR, štátnej a verejnej správy, ako aj bývalí rektori školy. Jedným z nich bol profesor Miroslav Žák, prvý a zatiaľ jediný nositeľ hodnosti doktora vojenských vied v SR (na fotografii).

Študent a učiteľ

Čo ho viedlo k rozhodnutiu obliekať uniformu už od 11 rokov? „V roku 1954 bolo vojenské povolanie atraktívne. Z môjho rodného okresu Uherské Hradište sme sa na Vojenskú školu Jana Žižku z Trocnova v Bratislave hlásili viacerí, no zobrali len dvoch.“ Okrem toho túžil športovať. Napokon sa so školským tímom stal dorasteneckým majstrom Československa v hádzanej aj v basketbale. „Dnes som tejto škole vďačný za to, že mi dala dobrý základ pre ďalšie vzdelávanie a pôsobenie v armáde.“ Išla mu aj matematika, preto ho po maturite prijali na vtedy utajovanú špecializáciu, ktorou boli protiletadlové rakety. To už bolo vo vojenskom technickom učilišti v Liptovskom Mikuláši. V rokoch 1962 až 1966 tu ostal učiť. Jeho ambície však boli vyššie. Absolvoval päťročné štúdium na

Vojenskej akadémii v Brne. Služba v protivzdušnej obrane ho priviedla do Žatca či Kralovic. Keďže však Vysokú vojenskú technickú školu, zriadenú v roku 1973, potrebovali posilniť odborníkmi z praxe, dostal v polovici 70. rokov dostal ponuku vrátiť sa späť do Liptovského Mikuláša.

Kariéru vysokoškolského pedagóga začal vo funkcii zástupcu náčelníka vedúceho katedry odbornej prípravy protiletadlového raketového vojska. Zakrátko po absolvovaní vedeckej aspirantúry sa stal jej vedúcim a neskôr zástupcom náčelníka (prorektorom) pre vedeckú činnosť. „Začiatkom 80. rokov naša katedra ako prvá na škole získala oprávnenie na prípravu nových vedeckých pracovníkov.“ Dnes sa teší, že katedra bezpečnosti a obrany, ktorú vedie, bola na súčasnej AOS prvá s oprávnením pripravovať nových doktorandov.

Rektor a vedec

V roku 1993 bola Vojenská vysoká technická škola pretransformovaná na Vojenskú akadémiu a jej vedením poverili do ustanovenia akademických orgánov generálporučík Antona Slimáka. V apríli 1994 sa stal prvým rektorom akadémie prof. Miroslav Žák. Spomenie: „Naša škola bola predtým špecializovaná hlavne na protivzdušnú obranu a náhle bolo treba pripravovať nové študijné programy. Z Čiech prišli študenti iných odborov a nová Armáda Slovenskej republiky ich potrebovala. Nemali sme príslušnú učebno-výcvikovú základňu, takže

všetko bolo treba budovať za pochodu.“ Za najväčšiu rezervu školy vtedy považoval jej užšie prepojenie s praxou, čo je však podľa neho výzovou aj dnes – a to v rámci celého školstva na Slovensku. V roku 1997 odišiel na ministerstvo obrany. kariéru zavŕšil ako vedúci odboru vojenského vzdelávania a vedy v roku 2001. V rámci vojenskej vedy sa zaoberal problematikou podpory rozhodovania s využitím matematických metód modelovania a simulácie. Publikoval veľa vedeckých a odborných prác doma i v zahraničí. Cení si podiel príslušníkov jeho katedry na medzinárodnom projekte vypracovanom Európskou obrannou agentúrou. Katedra bezpečnosti a obrany na ňom pod vedením prof. Žáka participovala spolu s inštitúciami z Holandska, Francúzska či Poľska. Vlni ho spoločne obhájili. Energiu čerpá aj zo športu. Dnes je to najmä turistika a plávanie. Teší sa, že s manželkou onedlho oslávia 50. výročie sobáša. Ich jediný syn, podplukovník, sa v septembri spolu s rodinou vrátil po trojročnej službe na veliteľstve NATO v Norfolku späť na Slovensko.

„Najmä pre nedostatok financií sa mnoho zámerov v študijnej či vedeckej oblasti realizuje zložito. No aj tak si myslím, že súčasná AOS, aj podielom na nadnárodných projektoch, reprezentuje rezort obrany i na medzinárodnom poli s dôstojnosťou a vážnosťou,“ mieni jubilujúci profesor jubilujúcej akadémie.

Text: Pavol Vitko

Foto: autor, Alena Haragová

Minister vo Švédsku

Vojensko-technická spolupráca, výskum a vývoj v rezorte obrany boli témami stretnutia ministra obrany SR Martina Glváča s ministerkou obrany Švédskeho kráľovstva Karin Enströmovou počas oficiálnej návštevy Švédskeho kráľovstva 23. septembra. Prediskutovali otázky modernizácie slovenského nadzvukového letectva a podpísali medzivládnu dohodu o spolupráci. Minister navštívil medzinárodné centrum švédskych ozbrojených síl SWEDINT, ktoré poskytuje vzdelávanie a tréning zameraný na prácu v mierových operáciách OSN, NATO a EÚ. „Radi by sme oživilí spoluprácu aj s týmto strediskom. Slovensko vie ponúknuť vzdelávacie a vedecko-výskumné projekty v Akadémii ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši, vojenský výcvikový priestor Lešť i centrum výnimčnosti EOD v Trenčíne,“ povedal minister.

O bezpečnosti V4 v Poľsku

V dňoch 17. – 19. septembra sa riaditeľ Bezpečnostného úradu MO SR pplk. RNDr. Radovan Rusnák zúčastnil na stretnutí bezpečnostných autorít ministerstiev obrany krajín V4, ktoré sa konalo v poľskej Gdyni. Témami stretnutia boli organizácia informačnej bezpečnosti jednotiek na taktickom stupni, archívy v pôsobnosti rezortu ministerstva obrany a systém riadenia informačnej bezpečnosti, ochrany informácií a kybernetickej obrany. Účastníci navštívili Národný archív mjr. Bolesława Waligóru Ministerstva národnej obrany Poľskej republiky. Na pôde Akadémie Ministerstva národnej obrany ich prijal rektor akadémie kontraadmirál Czesław Dyrz. Program pokračoval prijatím u veliteľa tretej flotily lodí Ministerstva národnej obrany Poľskej republiky kontraadmirála Mariana Ambroziaka.

Stretnutie bezpečnostných riaditeľov ministerstiev obrany V4 každý rok poskytuje priestor na výmenu informácií a skúseností potrebných na efektívne riešenie problémov.

Text: pplk. RNDr. Radovan Rusnák
riaditeľ Bezpečnostného úradu MO SR

Za neschopnosť výpoveď

Veliteľ americkej námornej pechoty generál James Amos prepustil dvoch vysokopostavených generálov za neschopnosť ochrániť vojakov a ich základňu v južnom Afganistane pred útokom Talibanu. O tomto bezprecedentnom kroku informovala v októbri agentúra Reuters. Podľa Amosa neprijali minulý rok generáli Charles M. Gurganus a Gregg A. Sturdevant „dostatočné opatrenia na ochranu vojenských síl“ na základni Camp Bastion. Bojovníci hnutia Taliban prenikli v dňoch 14. – 15. septembra 2012 cez nestráženú časť oplotenia a rozpútali dlhotrvajúcu prestrelku s americkými a koalíčnými vojakmi. O život prišli dvaja príslušníci americkej námornej pechoty a osem ďalších členov personálu základne utrpelo zranenia. Bojovníci Talibanu zničili šesť lietadiel, čo bola najväčšia strata letectva námornej pechoty od vojny vo Vietname. Ústredné veliteľstvo odporučilo, aby obaja generáli predložili žiadosť o odchod do výslužby.

Putin s Lukašenkom na cvičení

Ruský prezident Vladimir Putin a bieloruský líder Alexander Lukašenko sa 26. septembra prišli pozrieť na veľké spoločné vojenské cvičenie, ktoré sa za účasti vyše 22 000 vojakov konalo pri meste Grodno na západe Bieloruska a v enkláve Kaliningrad. Súčasťou cvičenia West 2013 bolo aj 500 obrnených vozidiel, 90 lietadiel a lode ruskej Čiernomorskej flotily. Rusko má v Bielorusku niekoľko vojenských zariadení a obe krajiny majú spoločnú protivzdušnú obranu. Ich armády uskutočňujú časté spoločné cvičenia, tohtoročné však bolo najväčšie v histórii. Lídri Estónska, Litvy a Lotyšska vyjadrili obavu z rozsahu cvičenia a jeho deklarovaný protiteroristický cieľ označili za pochybný.

Japonsko posilní prieskumnú činnosť

Japonsko musí rozšíriť svoje vojenské prieskumné aktivity v oblasti Tichého oceánu, v Japonskom mori, ako aj v Východočínskom mori, aby lepšie chránilo svoje námorné záujmy, vyhlásil japonský minister obrany Icunori Onodera. Tokio vedie ostrý spor s Pekingom o malé súostrovie vo Východočínskom mori, ktoré sa v Japonsku nazýva Senkaku a v Číne Tiao-jü. Nachádza sa v blízkosti bohatých ložísk rýb a potenciálne rozsiahlych ložísk ropy a zemného plynu. Onodera nevyhlásil, že v záujme posilnenia prieskumných schopností svojej krajiny bude ministerstvo obrany uvažovať aj o zavedení bezpilotných lietadiel. V rámci rozšírenia aktivít v oblasti Tichomorí požiadalo ministerstvo obrany o finančné prostriedky vo výške 450 miliónov jenov na vybudovanie zariadenia na ostrove Iwodžima, ktoré by sledovalo bezdrôtovú komunikáciu po celom ostrove.

Briti budujú kyberarmádu

Británia sa chystá sa vybudovať kyberarmádu, ktorá by bdela nad bezpečnosťou počítačových sietí v krajine a v núdzi by dokázala i zaútočiť. Od novembra začne britské ministerstvo obrany hľadať IT špecialistov, ktorí budú chrániť kľúčovú sieťovú infraštruktúru a strážiť dôležité dáta pred útočníkmi v armáde a v obranných zložkách, kde je bezpečnosť najpálčivejšia. Britský minister obrany Philip Hammond vidí v novej jednotke aj útočný potenciál. Kyberjednotka vznikne pre nespokojnosť s doterajšími postupmi štátu pri ochrane dát. Iniciatíva prišla v čase, keď bezpečnostnými zložkami USA aj Veľkej Británie otriasajú dokumenty, ktoré uverejnil Edward Snowden. Tie okrem iného odhalili rozsiahle sledovacie programy namierené aj voči domácejmu obyvateľstvu.

TECHNIKA

NOVINKY • TRENDY • VÍZIE

BVP-M2 SKCZ

Slovensko-český modernizačný projekt

Náš svet sa mení a zmeny zasahujú do všetkých oblastí nášho života. Až pričasto sa menia aj významy slov a pomenovaní. Samozrejme, tento fakt sa bytostne dotýka aj sféry vojenstva.

Bojové vozidlo pechoty s pásovou podvozkovou skupinou je neoddeliteľnou súčasťou výzbroje pôvodne motostreleckých vojenských útvarov v našom geografickom priestore od prelomu 60. a 70. rokov minulého storočia. Adekvátne je aj súčasťou plánovania na všetkých stupňoch vo vojenských štruktúrach. Lenže termín „bojové vozidlo pechoty“ znamenal v časoch svojho zavádzania niečo celkom iné ako dnes. V časoch zavedenia tohto vozidla do výzbroje a jeho operačného prevádzkovania až do konca minulého storočia bolo jeho hlavným určením sprevádzanie

tankových zväzov, ich podpora a preprava motostreleckých družstiev, prioritne v ofenzívnych operáciách alebo manévroch síl. Vo výzbroji ozbrojených síl, nasledovníkov bývalej Československej ľudovej armády sú dva typy pásových bojových vozidiel pechoty: BVP-1 a BVP-2. Pôvodná konštrukcia bojového vozidla pechoty BVP-1 (v krajine pôvodu označovaná BMP-1) ešte z polovice 60. rokov minulého storočia predstavovala revolúciu vo vojenstve. Radikálne zmenila ponímanie a použitie ľahkého bojového vozidla na modernom bojisku. O necelé dve desaťročia ho nasle-

dovala zdokonalená konštrukcia vozidla BVP-2 (BMP-2), ktorej vznik ovplyvnili vtedy aktuálne bojové skúsenosti Sovietskej armády v Afganistane. Organická výzbroj vozidiel BVP-1 neumožňovala efektívne plniť úlohy vyplývajúce z charakteru neštandardného bojiska a úplne inej kategórie protivníka.

Nové situácie, nové požiadavky

Súčasný svet a väčšina jeho ozbrojených síl je v inej pozícii, než boli armády v časoch veľkých vojenských paktov pripravujúcich sa na masový konflikt. V bojových

operáciách súčasnosti ide takmer výlučne o asymetrické strety, čoraz viac bojových stretov prebieha na mestskom bojisku. Tieto faktory vplývajú na množstvo kľúčových parametrov a spôsobilostí podstatnej časti vojenskej techniky všetkých tried a kategórií, navrhnuť, skonštruovať alebo

vyrobiť počas predošlých desaťročí. Výnimkou nie sú ani kolesové a pásové bojové vozidlá v celej šírke typov. Prevádzkovatelia bojových vozidiel pechoty súčasnosti požadujú stále vyššiu balistickú, a najmä protimínovú odolnosť, zachovanie alebo navyšenie dostatočnej pohyblivosti techniky napriek neustálemu zvyšovaniu jej celkovej hmotnosti, zlepšenie informačného zabezpečenia na maximálnu možnú úroveň dosiahnuteľnú modernými technológiami, zabezpečenie kvalitného hlasového i dátového spojenia často už v sieťových štruktúrach, disponovanie dostatočnou palebnou silou proti všetkým možným kategóriám a typom ohrození vo všetkých smeroch s minimalizovaním mŕtvych uhlov aj v elevácii a v neposlednom rade umožnenie dlhodobej samostatnej bojovej činnosti vozidla a jeho posádky so zachovaním nevyhnutných životných podmienok a komfortu na palube.

Súčasná podoba konštrukcií bojových vozidiel pechoty BVP-1 a BVP-2 už nezodpovedá zmeneným požiadavkám. Vyriešenie tohto problému si žiada prepracovanie a zmodernizovanie vozidiel s prihliadnutím na najmodernejšie poznatky a s použitím najmodernejších technológií. Tomuto cieľu sa v poslednom desaťročí venujú

viaceré špecializované konštrukčné kancelárie a odborné spoločnosti na celom svete a, samozrejme, i v našom geografickom priestore. Napriek niekoľkým projektom modernizovania bojových vozidiel pechoty BVP-1 podstatné množstvo modernizačných projektov a programov v tejto sfére sa venuje modernejšiemu bojovému vozidlu pechoty BVP-2. Má rozsiahlejší modernizačný potenciál. Najnovší je spoločný projekt českého a slovenského obranného priemyslu, ktorého výsledkom je technologický demonstrátor označený BVP-M2 SKCZ. Autormi sú slovenská akciová spoločnosť VOP Trenčín, a. s., slovenská akciová spoločnosť EVPÚ a. s. z Novej Dubnice a česká spoločnosť s ručením obmedzeným EXCALIBUR ARMY s. r. o. so sídlom v Prahe. Na projekte spolupracuje ešte niekoľko ďalších firiem zo Slovenskej i Českej republiky.

Korba z Čiech

Vývoj projektu a stavba demonstrátora sledovali možnosť komplexnej prestavby a zmodernizovania konštrukcie jestvujúceho bojového vozidla pechoty BVP-2 vlastnými silami do podoby vyhovujúcej súčasným podmienkam v oblasti balistickej i protimínovej odolnosti, pohyblivosti

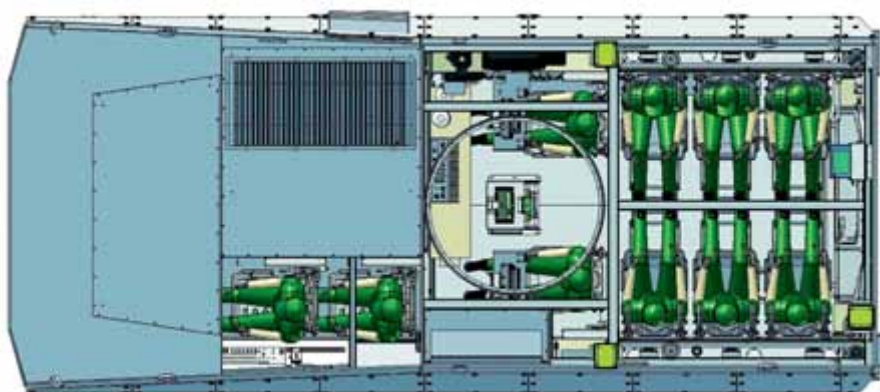
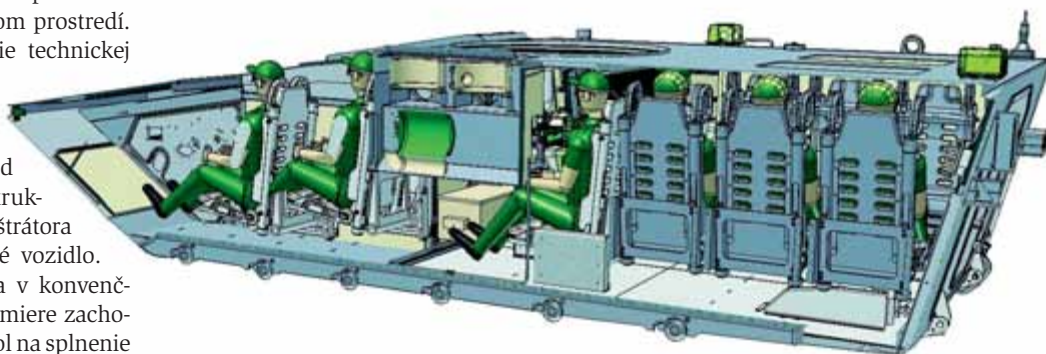
Základné takticko-technické údaje

Dĺžka	max. 7000 mm
Šírka	max. 3200 mm *
Výška	max. 2900 mm
Bojová hmotnosť	max. 18 t
Dojazd	500 km
Brodivosť	min. 1200 mm
Posádka	3 osoby
Prepravovaný výsadok	6/7 osôb

vosti, palebnej sily, schopnosti prežitia a spôsobilosti činnosti v sieťovom prostredí. Cieľom je umožniť predĺženie technickej a prevádzkovej životnosti vozidla o ďalších 20 rokov. Výsledkom projektu, na ktorom partneri pracujú od roku 2010, je v podobe konštrukcie technologického demonštrátora BVP-M2 SKCZ prakticky nové vozidlo. Schopnosti bojového použitia v konvenčnom konflikte sa v prevažnej miere zachovali, ale najväčší dôraz sa kladol na splnenie požiadaviek nových spôsobilostí. Z pôvodnej konštrukcie sa zachovala len spodná časť korby, celá horná časť korby, jej boky a zadná časť sú nové, prepracované je aj čelo korby. Základná balistická ochrana vozidla je na úrovni Stanag 4569 Level 2 s vnútornou balistickou výstelkou. Na zvýšenie odolnosti sa ráta s doplnkovým modulovým pancierovaním, ktoré umožní podľa variantu zvýšiť balistickú odolnosť na úroveň Stanag 4569 Level 3, alternatívne na úroveň Stanag 4569 Level 4. Pre modernizované bojové vozidlo pechoty BVP-M2 SKCZ sa vyvíja aj doplnkové mriežkové pancierovanie. Protimínová odolnosť modernizovaného vozidla zodpovedá úrovni Stanag 4569 Level 1 pod dnom korby a úrovni Stanag 4569 Level 2a pod pásmi. Súčasťou opatrení na zvýšenie ochrany vozidla je aj viacpásmový varovný systém previazaný s bojovým riadiacim systémom vozidla a vrhačmi zadymovacích granátov a taktiež možnosť vybavenia vozidla špeciálnymi maskovacími sieťami, znižujúcimi zachytiteľnosť vo viditeľnom a blízkom infračervenom spektre.

V súvislosti s prepracovaním korby sú premiestnené palivové nádrže, nová je pohonná skupina. V technologickom demonštrátore je použitá integrovaná pohonná skupina typu Power-Pack, ktorej základom je preplňovaný diesellový motor Caterpillar C9.3 s maximálnym výkonom 300 kW a maximálnym krútiacim momentom 2 300 Nm. Pôvodná konštrukcia prevodovky je upravená na možnosť radenia rýchlostných stupňov v automatickom alebo poloautomatickom pracovnom režime. Zásadne je prepracovaný vnútorný priestor pre posádku, čo, samozrejme, vyplýva aj z prepracovania už spomenutej korby. Zväčšený

vnútorný priestor umožňuje realizovať dlhodobjší pobyt a prepravu posádky a prepravovaného výsadku. Konštruktéri nahradili pôvodnú dvojicu dverí v zadnej časti korby vozidla rozmernou sklopnou rampou.

Veža zo Slovenska

Technologický demonštrátor BVP-M2 SKCZ je vyzbrojený novou diaľkovou ovládanou bojovou vežou TURRA 30 vyzbrojenou automatickým rýchlopalným kanónom 2A42 kalibru 30 mm, spárovaným s guľometom NSVT kalibru 12,7 mm a schránkou pre dvojicu perspektívnych protitankových raketových riadených striel. Typ použitých zbraní je voliteľný. V ľavej strane čela veže je umiestnený optický kontajner strelca s dennou TV kamerou – s optickou časťou s premennou ohniskovou vzdialenosťou, nočná chladená IČ kamera a laserový diaľkomer. Zbrane i strelcov optický kontajner sú stabilizované. Na strope veže je celokruhovo otočne umiestnený stabilizovaný veliteľský sledovací a pozorovací

modul Janus talianskeho výrobcu Selex Galileo. V guľovom puzdre modulu Janus je umiestnená denná TV kamera, nočná IČ kamera a laserový diaľkomer. Hmotnosť bojovej veže TURRA 30 je 1 500 kg. V základnej verzii je balistická odolnosť veže na úrovni Stanag Level 1 s možnosťou zvýšenia stupňa odolnosti použitím doplnkového pancierovania.

Text a foto: Miroslav Gyűrösi
Kresby: EXCALIBUR ARMY

Deň po tom

Už dlhšie médiami rezonujú témy, ktoré začali odhalením Edwarda Snowdena, analytika NSA. Odhalenia sa týkali programu PRISM, ktorý za asi 20 miliónov dolárov ročne zachytával komunikáciu zo zvolených zdrojov. To znamená, že ak tajné služby potrebovali všetky e-maily subjektu X na Yahoo, Yahoo ich musel vydať.

Yahoo dokázal zverejniť (a predtým pred súdom obhájiť) správu o týchto požiadavkách a nazval ju Transparency report. Uvádza počet žiadostí a počet “zasiahnutých” e-mailových kont rozdelených podľa štátov. Za šesť mesiacov Yahoo dostal spolu 29 470 žiadostí, ktoré zasiahli 62 775 účtov. Medzi krajinami sú po USA na druhom a treťom mieste Nemecko a Taliansko.

No PRISM je len jeden kúsok skladačky digitálnej nadvlády, ktorú NSA buduje. Tá si tento megaplán označila ako Bullrun. Kým PRISM mal rozpočet 20 miliónov dolárov ročne, celý Bullrun má na tento rok 254,9 milióna dolárov. Celkové náklady na Bullrun od jeho vzniku presiahli 800 miliónov dolárov. PRISM selektívne žiadal o informácie, Bullrun ukladá a analyzuje „celý internet“. V púšti v Utahu

rôznych vstupov na výstup dá získať šifrovací kľúč. Verejnosť našla tento typ kryptoanalýzy až niekedy v roku 1989. No NSA o ňom vedela už v roku 1974.

Dešifruj, prelom, ziskaj

Bullrun sa zameriaval aj na praktické metódy získavania informácií. Spolupráca z komerčnými výrobcami softvérových a hardvérových šifrovacích modulov im zaručila, že NSA má priamy prístup k šifrovaným údajom. Ako príklad môže poslúžiť inštrukcia procesora na generovanie náhodného čísla. Také niečo sa veľmi ťažko testuje na chyby alebo manipuláciu. Zároveň je však drvivá väčšina šifrovacích mechanizmov závislá od náhodných čísel. Zistilo sa aj to, že ak si zahraničná vládna organizácia objedná dodávku výpočtovej techniky, americký dodávateľ prihodí do každého počítača o jeden čip viac. Netreba dodávať, akú úlohu plní.

Príliš otvorený Open Source

Samostatnou kapitolou je Open Source softvér. Diskusia okolo toho, či v softvéri, na ktorý sa pozerajú tisíce očí, môžu byť zadné dvierka od NSA a pre NSA, je nekonečná. Nikto nezaručí, že tisícim ľudí neunikne nejaká podstatná maličkosť. V softvéri Open Source sa už niekoľkokrát našla veľká chyba, ktorá tam bola roky a nikto si ju nevšimol. Pravdepodobne sa teraz autori Open Source zamerajú na dôkladnú kontrolu akýchkoľvek podozrení z manipulácie a vkladania škodlivého kódu. Rovnako implementácia šifrovacej metódy postavená na hardvéri, ktorý je upravený, je (po)chybná, generátor náhodných čísel je pilierom pre väčšinu implementácií šifrovacích metód. No málokto si dá tú prácu a implementuje sof-

tvorový generátor, ak má možnosť využiť rýchly a „spolahlivý“ hardvérový.

Svet bez tajomstiev

Takže čo z tohto odhalenia vyplýva? Ak je pravda úplne všetko, potom v digitálnom svete neexistujú tajomstvá. NSA má prístup všade. Od bankových systémov, cez zdravotné záznamy, diplomatické depeše, videohovory, satelitné prenosy, mobilné hovory, správy na Facebooku či Gmaili... Vráťane toho, čo aktuálne píšete vo svojom Internet bankingu alebo na Azete. A aby sme neobviňovali len jednu krajinu: Anglicko, Kanada, Austrália a Nový Zéland sú v tom namočené tiež, pričom Anglicko s jeho programom GCHQ je zodpovedné za európsku časť „špehovania“.

Snowden pritom hovorí, že to nie je až také tragické. Dobre implementovaná kryptografia funguje. A chráni. Žiaľ, základným princípom získavania informácií nie je dešifrovanie, ale prelomenie najslabšieho článku. Teda ak používate „dokonalú“ šifru, chránené informácie sa získajú z vášho počítača, kde boli uložené pred zašifrovaním. Veľké korporácie sa snažia upgradovať svoje šifry na silnejšie a dokonalejšie, no stále je tu nevyhnutnosť odovzdávať informácie na vyžiadanie.

Celé sa to číta a aj chápe dosť zle. Tento krok nás môže vrátiť do čias pred výpočtovou technikou. Základné kamene Internetu ako takého sú podkopané a očakáva sa nárast fyzicky doručovaných zásielok, vzhľadom na to, že internetová komunikácia nie je ani taká „akože bezpečná“, ako sa doteraz predpokladalo. Situáciu najvyššieho čitateľa na stránke The Guardian: „Big Brother has won“. Veľký brat zvíťazil.

Text: kpt. Peter Garaj

Foto: NSA, SITA, KOD

je úložisko s rozlohou 2 300 štvorcových metrov. Má slúžiť pre novozískané údaje a ich analýzu.

Beh s býkom

Bullrun je špecifický aj tým, že ničí šifrovacie a ochranné mechanizmy digitálneho sveta. Medzi prekonané protokoly patria prakticky všetky dnes používané ochranné metódy a systémy (https, ssl, vpn, voip). Bullrun menil a vynucoval v komerčných produktoch a systémoch zadné vrátka, ktoré umožňovali jeho analytikom ľahšie prekonať šifrovanie, prípadne sa dostať k šifrovaným informáciám špecifickým postupom.

Bullrun je desaťročný program, ktorý mal za úlohu vymyslieť, ako by sa dalo dostať k anonymnej komunikácii na internete. V roku 2010 sa táto možnosť stala dostupnou. Okrem toho NSA pravdepodobne prišli na to, ako prelomiť či zjednotiť väčšinu dostupných šifrovacích metód. Vyznie to ako paranoja, no pripomeňme si, že NSA raz už niečo také spravila. Diferenciálna kryptoanalýza je metóda, ktorou sa pomocou analýzy vplyvov

Anadolu Kartali

cvičenie v znamení Anatólskeho orla

Na leteckej základni Konya od roku 2001 organizujú Vzdušné sily Turecka cvičenia Anatolian Eagle – Anadolu Kartali, čiže Anatólsky orol. Čo do rozsahu a počtu účastníkov, patria medzi najväčšie v NATO a dajú sa porovnať s cvičeniami Red Flag alebo Mapple Flag v USA a Kanade alebo Tactical Leadership Program prebiehajúci v západnej Európe.

Cvičenie Anadolu Kartali sa konajú dva a viac ráz do roka. Slúžia najmä domácim vzdušným silám – Türk Hava Kuvvetleri, na realistický výcvik vzdušného boja a úderov na pozemné ciele. Realistický výcvik je veľmi dôležitý, pretože Turecko leží na neuralgickej juhovýchodnej hranici Európy a NATO a jeho východní a južní susedia, Irán, Irak a Sýria nepatria medzi najpokojnejšie a najstabilnejšie krajiny.

Úspory za každú cenu

Cvičenia Anadolu Kartali s medzinárodnou účasťou sa odohrávajú v letných mesiacoch. Spočiatku sa na nich zúčastňovali okrem domácich vzdušných, pozemných a námorných síl, aj letecké

jednotky USA a Izraelu. O niečo neskôr sa pripojili aj partneri z európskych krajín NATO. V posledných rokoch sa však na cvičeniach zúčastňujú aj partneri z ázijských, najmä arabských, ale aj ďalej na východ ležiacich krajín. Zmeny v zložení účastníkov sú spôsobené finančnými problémami vzdušných síl európskych štátov a snahou sporiť aj na úkor vycvičenosti. Izrael sa na cvičeniach nezúčastňuje odvtedy, keď došlo k politickej roztržke s Tureckom.

Druhé cvičenie Anadolu Kartali v roku 2013 sa uskutočnilo medzi 10. a 21. júnom. Okrem domácich vzdušných síl sa na ňom zúčastnili aj zahraničné jednotky. Vzdušné sily Spojených arabských emirátov vyslali do Turecka 6 viacúčelových bojových

lietadiel F-16E No. 1 Squadron zo základne Al Dhafra a 325 príslušníkov, ktorých do Konye prepravil veľkokapacitný dopravný stroj C-17A Globemaster. Vzdušné sily Saudskej Arábie poslali 8 stíhacích lietadiel F-15C No. 13 Squadron No. 3 Wing zo základne King Abdulah Azíz v Dahráne a temer 500 členov personálu. Ich prepravu zabezpečili dopravné C-130H Hercules. Vzdušné sily Ománu plánovali vyslať na cvičenie 4 viacúčelové bojové lietadlá F-16. Vzhľadom na nemenované ťažkosti však Omán svoju účasť krátko pred začiatkom cvičenia odriekol. NATO vyslalo do Turecka len dve lietadlá včasného varovania a riadenia letových operácií jednotky z Geilenkirchen. Vzdušné sily Turecka vyčlenili 8 modernizovaných lietadiel F-4E-2020 Phantom II / Terminator a to od 4 od 111. Filo 1ncu AJÜ zo základne Askisehir a 132. Filo 3ncu AJÜ zo základne Konya. Na cvičení sa zúčastnilo aj 28 bojových lietadiel F-16C/D. Z nich po 8 prináležalo 142. Filo 4ncu AJÜ zo základne Akinci a 151. Filo 5ncu AJÜ zo základne Merzifon. Po 6 lietadiel vyslali 161. Filo 6ncu AJÜ zo základne Bandirma a 192. Filo 9ncu AJÜ zo základne Balikesir. Podporu poskytovali tanker KC-135 101. Filo 10nci TÜJ zo základne Incirlik a po jednom dopravnom lietadle C-130E Hercules a CASA CN-235. Záchranné operácie zabezpečovali pre prípad potreby dva vrtuľníky AS.532AL.

Výcvik blízky realite

Okrem cvičiacich jednotiek a leteckej techniky však boli na základni Konya umiestnené a detašované aj iné jednotky a technika. Na juhovýchodnej hranici so Sýriou, kde prebiehajú boje občianskej vojny, sa nachádza od minulého roka značná časť jednotiek vzdušných síl Turecka v stave permanentnej hotovosti. Vzťahy Turecka a Sýrie v minulosti neboli a ani dnes nie sú bez problémov. Boje medzi znepriatelenými frakciami v blízkosti hraníc s Tureckom od roku 2011 či strata prieskumného lietadla RF-4 Phantom II v blízkosti sýrskeho pobrežia, ktorú mnohí v Turecku pripisujú sýrskej protilietadlovej obrane, k zlepšeniu vzťahov neprispeli. Do ochrany tureckého vzdušného priestoru sú zapojené nielen stíhacie a protilietadlové raketové jednotky Vzdušných síl Turecka, ale v rámci Aliancie aj viaceré európske krajiny s jednotkami protilietadlových rakiet Patriot. Hrozba silou by mala zabrániť režimu sýrskeho prezidenta Bašára al Assada, ale aj povstaleckým skupinám preniesť boje cez hranice.

Turecko má počtom vojakov v rámci NATO druhé najväčšie ozbrojené sily po USA. Súčasne leží v strategicky dôležitom regióne, na križovatke medzi Európou a Áziou. Aj keď sa v posledných desaťročiach pozornosť presunula východnejšie a južnejšie na Irán, Irak a Sýriu, zostáva Turecko dôležitým hraničným členom NATO. Realita blízky výcvik leteckých jednotiek je preto dôležitou súčasťou každodennej činnosti, a to najneskôr od prvej vojny v Zálive alebo od udalostí na Balkáne. Hrá aj dôležitú úlohu pri zahraničných misiách, na ktorých sa v poslednom desaťročí Vzdušné sily Turecka zúčastnili. Od začiatku nového tisícročia vzdušné sily Turecka začali rozsiahle zmeny nielen v infraštruktúre a výzbroji, ale investovali najmä do kvalitného výcviku svojich pilotov a posádok bojových lietadiel. Cvičenia Anadolú Kartali tvoria základ dosiahnutia vysokej profesionálnej spôsobilosti. Pre čo najkvalitnejší priebeh cvičenia boli na 3. leteckej základni v Konya vybudované špeciálne priestory, podobne ako pre cvičenia Tactical Leadership Program v Európe alebo Red Flag v USA. Cvičenie tak neovplyvňuje normálny chod základne a naopak, zvyčajná prevádzka a výcvik na základni neobmedzujú priebeh cvičenia. Aj mimo samotných cvičení Anadolú Kartali je možné kedykoľvek na základni Konya zastihnúť väčšie množstvo bojových lietadiel F-4E/E-2000 a RF-4E Phantom II, NF-5A/B Freedom Fighter či F-16 Fighting Falcon. Konya je aj domovom akrobatickej leteckej skupiny vzdušných síl Turkish Stars s lietadlami NF-5A/B. Poloha základne v riedko osídlenej oblasti centrálnej Anatólie je pre intenzívny výcvik ideálna. Rozsiahly vzdušný priestor s rozmermi 300 x 400 km bez obmedzujúcej civilnej leteckej prevádzky a štyri polygóny Karapinar, Koç, Konya a Tersakan umožňujú realizovať komplexné výcvikové scenáre a úlohy vzdušného boja či úderov na pozemné ciele, a to aj za použitia systémov elektronického boja.

Bieli, Modrí a Červení

Cvičiacie jednotky sú zadené do troch skupín. Do skupiny Bielych sú pridelení zahraniční pozorovatelia a turecký personál zabezpečujúci plánovanie, tréningové metódy, ich zlepšovanie, ako aj sledovanie a vyhodnocovanie cvičenia. Skupina Modrých zahŕňa zahraničných účastníkov cvičenia, ale aj turecké jednotky vzdušných síl, armády a námorníctva, ktoré prechádzajú výcvikom. Skupina Červených je relatívne malým kádrom dobre vycvičeného tureckého personálu, ktorý simuluje tak ako pri cvičeniach Red Flag, protivníka. Okrem leteckého personálu a lietadiel zahŕňa aj jednotky radarové a protilietadlových raketových systémov. Vyhodnotenie priebehu cvičenia je na vysokej úrovni zodpovedajúce vyhodnoteniu na Red Flag. Všetky relevantné dáta sú zaznamenané sofistikovaným systémom Air Combat Maneuvering Instrumentation v reálnom čase a využívajú sa pre následný debriefing a analýzu. Cvičenie však neslúži len na nácvik už overených a osvedčených taktík a metód, ale aj ich precizovaniu a zdokonaľeniu a dokonca na odskúšanie nových metód, techniky a výzbrojných systémov.

Koncept cvičení Anadolú Kartali sa ukázal ako úspešný, účinný a účinný. Počet účastníkov sa od roku 2001 neustále zvyšuje. Na cvičení sa už zúčastnili aj lietadlá a personál vzdušných síl Pakistanu, či Jordánska.

Zbraňová veža LANCE

Jednou z najmodernejších sériovo vyrábaných zbraňových veží stredného kalibru pre bojové vozidlá je Lance (Kopija) z ponuky nemeckej akciovej spoločnosti Rheinmetall Defence.

Autorom konštrukcie v rámci štruktúry spoločnosti je firma Rheinmetall Landsysteme GmbH so sídlom v meste Kiel. Celý vežový program má úplné označenie Lance MTS (Modular Turret System). Snahou vývojovej organizácie a výrobcu je ponúknuť konštrukciu na báze najmodernejších technológií. Modulová koncepcia veže má zabezpečiť maximálnu pružnosť a jednoduchosť pri kreovaní nových variantov, alternatívne pri modernizáciách už prevádzkovaných výrobkov. Vďaka modularite výrobca deklaruje optimalizovanie ochranných prvkov a tým aj úrovne odolnosti pre širokú škálu úloh. Veža vznikla v dvoch základných variantoch – s posádkou a v bezposádkovej diaľkovo ovládanej verzii. Systém MTS Lance

je sériovým výrobkom, v roku 2009 si španielska námorná pechota objednala dodanie variantu s posádkou. Najnovšie Rheinmetall Defence integrovala vežu do bojového modulu kolesového pancierovaného vozidla GTK Boxer. Konštrukcia modulu umožňuje vycvičenej posádke nahradiť bojový modul iným v priebehu 30 minút.

Dva varianty

Variant veže s posádkou, označovaný Lance – MD (ManneD), je konfigurovaný pre dvojčlennú posádku. Veža je v plnom rozsahu prevádzkovateľná obidvoma členmi posádky. Pohon samotnej veže i zbraní zabezpečujú elektrické servomotory, zameriavače i zbrane

sú stabilizované. Všetky zariadenia aj funkcie majú mechanické zálohovanie. Výrobca ponúka vyzbrojenie veže viacerými typmi automatických kanónov, ale doteraz prezentované varianty disponujú zbraňou MK 30-2 / ABM kalibru 30 mm a spáreným guľometom MK3 kalibru 7,62 mm. Automatický kanón MK 30-2 / ABM umožňuje strieľať programovateľnú muníciu typu AHEAD. Veža je vybavená aj systémom vrhačov zadymovacích granátov. Na zadnej strane veže je umiestnený trojnásobný vrhač zadymovacích multispektrálnych dymových granátov Maske kalibru 76 mm. Veža a jej posádka disponuje schopnosťou samostatného vyhľadávania a okamžitého ničenia cieľov (Hunter – Killer). Súčasťou veže je sys-

tém riadenia a velenia a systém bojového manažmentu. Úroveň balistickej ochrany môže byť až do stupňa 5+ podľa normy Stanag 4569. Bojová hmotnosť je približne 2,5 – 3,5 t, podľa odolnosti. Veža Lance – MD má šírku 2 137 mm, výška aj s veliteľským panoramatickým zameriavačom SEOSS (Stabilized Electro Optical Sight System) dosahuje 1 290 mm a dĺžka s automatickým kanónom MK 30-2 / ABM je 5471 mm. Výška veže v transportnej po-

lohe dosahuje len 790 mm, pritom je však nevyhnutné demontovať hlavicu veliteľského zameriavača SEOSS.

Bezposádkový variant veže má označenie Lance – RC (Remote Controlled). Obsluha je opäť dvojčlenná, ale posádka sedí vnútri vozidla, kde ju chráni primárny pancier platformy. Samotné pracoviská a ovládacia konzola sú identické. Vežu môžu ovládať jeden alebo obaja členovia posádky. Je vybavená elektrickými servopohonmi a stabilizačným systémom zbraní aj zameriavačov. Maximálna chyba stabilizovania zbraní v azimute aj elevácii dosahuje $\leq 0,6$ mrad. Všetky zariadenia a funkcie majú mechanické zálohovanie. Výzbroj je identická. Podobne ako v prípade štandardného variantu veže s dvojčlennou posádkou aj v prípade bezposádkovej veže Lance – RC bude veža a posádka nosnej platformy disponovať schopnosťou samostatného vyhľadávania a okamžitého ničenia cieľov (Hunter – Killer). Súčasťou veže je systém riadenia a velenia a systém bojového manažmentu. Úroveň balistickej ochrany, ponúkaná výrobcom je opčná až do stupňa 5+ podľa normy Stanag 4569. Bojová hmotnosť bezposádkového variantu veže je v rozsahu 2,0 – 2,7 t podľa odolnosti. Súpravy balistickej ochrany sú pre obidva varianty rovnaké.

Moderná výzbroj a vybavenie

Hlavnou kanónovou výzbrojou veží radu Lance je automatický kanón Rheinmetall MK 30-2 / ABM pracujúci na princípe odberu plynov. Kanón ponúka možnosť streľby jednotlivými výstrelmi, rýchlu streľbu jednotlivými výstrelmi (200 výstrelův za minútu) a streľbu dávkou (600 výstrelův za minútu). V sériovom variante kanóna sú k dispozícii dva typy munície. Diaľkový dostrel automatického kanóna MK 30-2 / ABM je 3 000 m. Konštrukcia veže Lance umožňuje integrovanie rozličných alternatívnych typov kanónov bez zmien v oblasti ochrany, optroniky, ovládania, logistiky a doplnkových zariadení. Spoločnosť Rheinmetall Defence ponúka integrovanie automatických kanónov MK 30-2, Bushmaster III, MK 44 Bushmaster II a CTA 40.

Veža Lance – MD je vybavená dvojicou zameriavačov, veliteľ disponuje panorama-

tickým zameriavačom SEOSS a strelec má k dispozícii sektorový zameriavač SEOSS. Panoramatický zameriavač SEOSS veliteľa zabezpečuje nezávislý celokruhový (360°) prehľad. Senzorová hlavica je stabilizovaná v dvoch rovinách. Jej základné vybavenie zahŕňa nočnú termálnu kameru 3. generácie, dennú CCD kameru s vysokým rozlíšením a laserový diaľkomer. Výrobca ponúka aj obrazové sledovacie zariadenie (Videotracker) a balistickú ochranu hlavice. Zameriavač SEOSS strelca je konštrukčne a výkonovo identický, odlišuje sa len inštaláciou. Zameriavač SEOSS strelca je montovaný paralelne so zbraňou a viazaný na pohyb veže. Maximálna chyba zamierenia zámernej línie zameriavača SEOSS je $\leq 0,1$ mrad v azimute aj elevácii. Voliteľne je k dispozícii veliteľský zameriavač SEOSS vo verzii pre boj v mestskom prostredí MOUT (Military Operations in Urban Terrain) s eleváciou rozšírenou na $+70^\circ$.

Na strope veže je umiestnená dvojica optických modulov SAS (Situation Awareness System) slúžiacich na informovanie posádky o vonkajších ohrozeniach. Každý modul je vybavený tromi nechladenými kamerovými modulmi. Rozsah sledovania priestoru okolo vozidla pomocou jedného modulu dosahuje až 180° . Dvojica modulov zabezpečuje celokruhové sledovanie okolia vozidla, a výkonné programové vybavenie posádky v automatickom móde včas upozorní na potenciálne hrozby. Modul je prepojený na systém riadenia streľby vozidla. Programové vybavenie modulu SAS disponuje funkciami výstrahy, sledovania a záznamu získanej informácie. Modul je prepojený na prostriedky riadenia, velenia, spojenia a spravodajstva.

Posádka veže má k dispozícii aj klasické periskopy (veliteľ šesť kusov a strelec dva kusy), ktorými dokáže celokruhovo sledovať priestor okolo vozidla.

Systém zameriavania zbraní a riadenia streľby umožňuje vybrať zbraň a typ munície, zmerať vzdialenosť cieľa, určiť uhly terénu v porovnaní voči cieľu, uhol zámernej osi, vonkajšiu teplotu i tlak, rýchlosť a silu vetra aj korekciu paralaxy.

Text a foto: Miroslav Gyűrösi

Slávne bitky histórie

Teutoburský les

Prenesme sa do čias, keď už Rímska republika bola minulosťou a Rímu opäť vládol diktátor v osobe synovca Gaia Júlia Caesara Octavius, z ktorého sa stal prvý rímsky cisár Augustus (27 p. n. l. – 14 n. l.). Rím sa vtedy stretal s vážnym protivníkom – germánskymi kmeňmi, obývajúcimi územie na sever a východ od rieky Rýn v dnešnom Nemecku.

V roku 27. p. n. l., po skončení tzv. triumvirátu, udelil rímsky senát Octaviovi titul Augustus (vznešený) a úrad Princeps (prvý občan). Čoskoro nato sa stal imperátorom s menom Caesar Augustus. Senát síce nezrušil, ale aj tak získal post diktátora. Rímska republika však zanikla už v roku 59 p. n. l., keď po občianskych vojnách generáli Pompeius, Crassus a Caesar vytvorili prvý triumvirát a rozdelili si aj provincie. Pompeiovi pripadla Hispánia (zhruba dnešné Španielsko), Crassovi Sýria a Caesarovi Ilýria (západný Balkán) a Galia (dnešné Francúzsko). Pri postupe na sever tu Caesar narazil na Germánov, kmene ktorých obývali územia od Rýna po Škandináviu a na východ a juh až k Visle a strednému Dunaju, odkiaľ vytlačili Kelto.

Rím verus Germani

Germáni, považovaní Rimanmi, samozrejme, za barbarov, žili v rodovej patriarchálnej spoločnosti pod vedením kmeňových náčelníkov a podnikali časté výpady proti svojim susedom. Už v roku 113 p. n. l. sa pokúsili o inváziu do severnej Itálie, ale Rimania ich tvrdo odrazili. Úspešnejší boli v útokoch na keltských Galov a napríklad v roku 57 p. n. l. ovládli ich územie v oblasti dnešného Alsaska-Lotrinska. To už Galii spravoval Caesar, ktorý v roku 55 p. n. l. prekročil Rýn a dva týždne plienil germánske oblasti za ním. Potom sa stiahol a územie na juh a západ od Rýna vyhlásil za rímske. Za Rýn sa vydal aj o dva roky neskôr a vyhnal Germánov z územia dnešného Vestfálska. Potom ich však, v duchu známej rímskej zásady „Divide et impera!“, čiže „Rozdeľ a panuj!“ začal najímať do

svojho vojska a nasadzovať proti odbojným Galom. A tak sa stalo, že keď v roku 49 p. n. l. vyrazil na Rím proti Pompeiovi, ktorý ho chcel odstaviť, s jeho légiami išlo i šesťtisíc germánskych žoldnierov a neskôr ich počet v rímskej armáde ešte stúpol.

Zbrane, zbroj a taktika

Jadrom rímskeho vojska v období raného cisárstva boli légie (každá mala asi 5 200 bojovníkov), no po púnskych vojnách ich už netvorili slobodní občania, ale žoldnieri. Naďalej ako hlavné zbrane používali vrhacie kopije (pilum), krátke dvojsečné špicaté meče (gladius) a masívne dvojsečné dýky (pugio). Zachovali si aj veľké okované obdĺžnikové štíty (scutum), ktorými dokázali účinne odrážať nepriateľské oštep a šípy. Hlavy si chránili osvedčenými kovovými prilbami (galea) s čelovým a

šijovým štítkom a veľkými závesnými líncami. Zmenila sa však ich pasívna ochrana a krúžkové koše (lorica hamata) nahradil plátový pancier (lorica segmentata) z ocelových pásov kryjúcich hrud', brucho, plecia i chrbát. Niektorí velitelia začali nosiť aj tzv. svalový pancier (lorica musculata) z tenkého ocelového plechu alebo tvrdené kože, imitujúci svalstvo zdatného muža. Rímske légie, podporované v čoraz väčšej miere pomocnými pešmi i jazdeckými zbormi, zloženými z príslušníkov podmanených národov (najmä Hispáncov, Galov a Germánov), boli v otvorenom teréne prakticky neporaziteľné. V lesoch a pralesoch na území Germánov však túto prevahu uplatniť nemohli a „barbari“ sa pre ne stávali čoraz hrozivejším súperom.

O vojenskej organizácii Germánov ťažko hovoriť, pretože ich útoky väčšinou zo zálohy boli skôr živelné a pešiaci i jazdci postupovali proti nepriateľovi v širokých šíkoch

Antická
mramorová socha
cisára Augusta
v honosnom tzv.
svalovom pancieri

spoločne a navzájom sa podporovali. V prípade prevahy nepriateľa ustúpili a stratili sa v hlbokých lesoch, ak zvíťazili, nasledovala väčšinou masakra. Zajatcov brali málokedy. Základnými zbraňami germánskych pešakov boli kopije s listovým železným hrotom a takmer štyri metre dlhou násadou, kratšie asi dvojmetrové oštepky, veľké jednosečné železné sekery až s dvojmetrovým poriskom, ktorými vedeli zničujúco rúbať, ale aj sťahovať nepriateľov z koní, a dvojsečné pôvodom keltské meče (spatha) s čepeľou dlhou viac ako 100 cm a krátkou záštitou. Podobné meče, ale s rukoväťou z kratšieho gladia a zaobleným hrotom, používali i rímski jazdci, inšpirovaní zrejme tiež Keltmi v Galii.

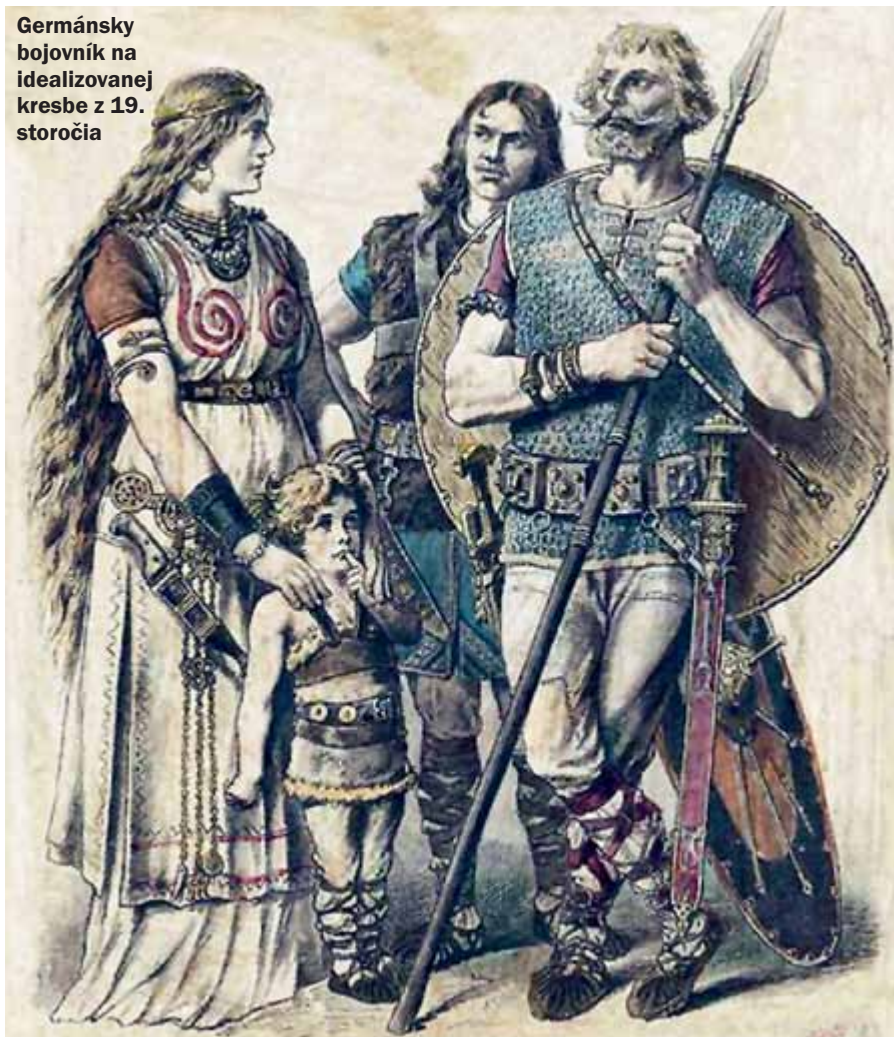
S pasívnou ochranou si Germáni veľké starosti nerobili a brnenie nepoužívali, ba mnohí dokonca na znak odvahy išli do boja obnažení do pol tela. Údery protivníka vykrývali okrúhlymi drevenými, železom spevnenými štítmi s priemerom 70 až 100 cm.

„Varus, Varus, vráť mi moje orly!“

Keď cisár Augustus nastúpil na trón, z ekonomických dôvodov zredukoval počet rímskych légii z 50 na 28 a umiestnil ich na hraniciach ríše. Na ochranu Ríma a seba samého zriadil elitnú prétoriánsku gardu v sile 10-tisíc mužov a v niektorých mestách i tzv. mestské kohorty, ktoré však nemali veľkú bojovú hodnotu. Toto oslabenie rímskej moci podnietilo Galov a najmä Germánov k novým útokom, ktorým musel Rím čeliť. V roku 12 p. n. l. vyrazil za Rýn generál Drusus a prenikol až k rieke Labe. V jednej zrážke však po páde z koňa zahynul. Jeho nástupca a neskorší cisár Tiberius potom do roku 7 p. n. l. dobyl väčšinu území medzi riekami Rýn a Vesera, kde žil silný germánsky kmeň Cheruskov. Práve z neho vzišiel neskorší veľký vodca Germánov Arminius.

Tento mladík, pôvodným menom Hermann, bol synom náčelníka Cheruskov a v prvom roku nového letopočtu sa aj s bratom ako rukojemník dostal do Ríma. Získal

Germánsky bojovník na idealizovanej kresbe z 19. storočia

rímske vzdelanie, slúžil v rímskej armáde a stal sa dokonca rímskym občanom, ale v srdci neprestal byť Germánom. Po ôsmich rokoch sa vrátil domov a stal sa veliteľom jazdy troch légii generála Publia Quinctilia Vara. Varus, významný Riman, manžel Augustovej pranetera a bývalý správca provincie Africa a Sýrie, kde dokonca dal raziť mince so svojím portrétom, však netušil, že si na prsiach hreje hada.

V septembri roku 9 Varove légie – XVII., XVIII. a XIX. – táboriace pri rieke Vesera, dostali správu, že pri Rýne na západe vypukla veľká vzbura Germánov. Arminiom údajne pobádaný Varus zavelil na pochod, hoci mal v ceste nebezpečný Teutoburský les. Napriek výstrahám vošiel do hustého porastu, v ktorom jeho vojsko vytvorilo úzku kolónu, dlhú niekoľko kilometrov. Z oboch strán ju od začiatku sledovalo až 30-tisíc germánskych bojovníkov, najmä z kmeňov Cheruskov, Marsov, Chattov a Brukerov. Zmobilizoval ich práve Arminius, ktorý sa k nim vo vhodnej chvíli pripojil. Germáni čoskoro začali kolónu napádať a decimovať. Útoky trvali tri dni a tragický osud Rimanov sa napokon naplnil na kopci Kalkriese pri dnešnom Osnaabrúcku.

V Teutoburskom lese zahynulo vyše 20-tisíc legionárov, členov pomocných zborov a rodinných príslušníkov, ktorí ich sprevádzali. Veliteľov rímskych jednotiek Germáni obeťovali svojím bohom tak, že ich obesili alebo

pribili na stromy, zranených vojakov upálili v prútených klietkach. Z nepatrného zvyšku, ktorý prežil, urobili otrokov a po čase niektorých z nich prepustili za výkupné. Samotný Varus v bezvýchodiskovej situácii spáchal samovraždu. Jeho hlavu Arminius poslal kráľovi kmeňa Markomanov Marobudovi (na územie dnešných Čiech), s ktorým chcel vytvoriť veľkú germánsku alianciu. Marobud však bol realista, vedomý si pretrvávajúcej moci Ríma, a tak spojenectvo odmietol a Varovu hlavu poslal cisárovi Augustovi.

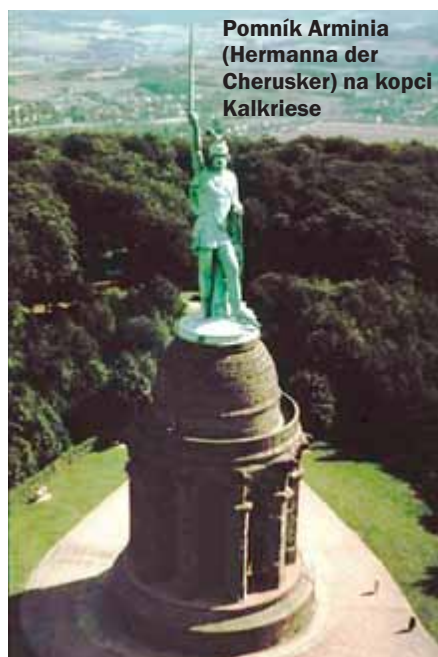
Keď sa rímsky imperátor dozvedel o zničení Varových légii, predstavujúcich desať percent jeho vojenskej sily, v zúfalstve údajne bil čelom o stenu a kričal: „Varus, Varus, vráť mi moje orly!“

Čo nasledovalo?

Varove orly, symboly rímskych légii, sa napokon vďaka nejednotnosti germánskych kmeňov postupne (ale až po Augustovej smrti) v rokoch 15, 16 a 42 do Ríma vrátili. Zničené légie však už nikdy neobnovili. Arminius sa stal veľkým náčelníkom Cheruskov, ale nedokázal spojiť germánske kmene a v roku 21 ho zavraždil jeho súkmeňovec – Germán, pričom je pravdepodobné, že v tom mala prsty aj rafinovaná rímska „diplomacia“. Germánov si však Rím nikdy úplne nepodrobil.

Text: PhDr. Ján Dolinay

Foto: KOD

Pomník Arminia (Hermannu der Cherusker) na kopci Kalkriese

Francúz s českým podvozkom

Francúzska spoločnosť Nexter predstavila na londýnskej výstave DSEI 2013 vozidlo kategórie MRAP, označené ako TITUS (Tactical Infantry Transport & Utility System), postavené na podvozku českých nákladných automobilov Tatra 6x6. Po izraelskom vozidle WildCat a českom VEGA je to ďalší stroj, inšpirovaný Tatro. Titus má pohon 6x6, ale umožňuje zvoliť si aj pohon iba dvoch náprav (4x6), pričom kolesá prednej a zadnej nápravy sú riaditeľné. Na podvozku je monolitná pancierová korba. Jej odolnosť možno škálovať podľa normy STANAG 4569 od úrovne 1 až po úroveň 4. Strecha umožňuje montáž výkonných zbraňových systémov. Vnútri je priestor pre trojčlennú posádku a desaťčlenný výsadok. Posádka je chránená nielen pred balistickými hrozbami, ale aj pred účinkami chemických, biologických a jadrových zbraní. Bojová hmotnosť vozidla je 23 ton, ale tatrovácky podvozok znesie až 27 ton. Diesellový motor Cummins má výkon 328 kW (440 koní). Maximálna rýchlosť vozidla je 110 km/h, interné palivové nádrže umožňujú dojazd 700 km.

Ostreľovačka pre Ameriku

Po štyroch rokoch hľadania, výberu a schvaľovania americké veliteľstvo špeciálnych operácií (US SOCOM) rozhodlo o výmene všetkých ostreľovačských pušiek M24, M40 a Mk 13 amerických špeciálnych jednotiek za novú modulárnu zbraň s opakovacím mechanizmom – PSR (Precision Sniper Rifle) spoločnosti Remington Defense. Špeciálom dodá 5 105 ostreľovačských pušiek a 4 696 800 nábojov v hodnote 79,7 milióna dolárov. Remington Defense PSR je opakovacia ostreľovacia puška s voľne plávajúcou hlavňou, kompatibilná s nábojmi .338 Lapua Magnum, .338 Norma Magnum, .300 Winchester Magnum a 7.62x51 mm NATO. Na výber sú hlavne s dĺžkami 20" (508 mm), 22" (559 mm), 24" (610 mm) a 27" (686 mm). Možno ich vymeniť bez špeciálnych nástrojov za jednu minútu. Presnosť zbrane spĺňa podmienky programu PSR – 1 MOA na 1 500 metrov. Rukoväť je prevzatá z osvedčených karabín a pušiek M4/M16. Na predpažbí sú montážne lišty. Pažba má bohaté možnosti úprav, výmen, sklápania, nastavovania a montáže rôznych zariadení. Nabitá (5 nábojov) puška s hlavňou 22" má hmotnosť 5,9 kilogramu, s dvojnožkou, optikou a tlmičom 7,7 kg.

F-16 lieta bez pilota

Kým stíhačka F-16 predvádza na oblohe náročné manévry so zrýchlením, ktoré by ľudské telo nezneslo, piloti sedia na zemi a ovládajú ju na diaľku. Úspešný let z Floridy ponad Mexický záliv ukázal, že staršie stroje môžu dostať druhú šancu. F-16 vyrábala firma Lockheed Martin a svojho času boli svetovou špičkou. Dnes ich pre potreby americkej armády upravuje Boeing. Úpravou prešlo dovedna šesť strojov F-16, ktoré s novou výbavou nesú označenie QF-16. Budúcnosť v nich armáda vidí najmä pri tréningu pilotov a na špeciálnych misiách. Testovací let prebiehal vo výške 12,2 kilometra pri rýchlosti mach 1.47. Stroj je vybavený mechanizmom na samodeštrukciu.

India si stavia lietadlovú loď

Indický minister A. K. Antony slávnostne spustil v prístave Kóčín na vodu rozostavanú lietadlovú loď INS Vikrant, ktorú krajina vyrába vlastnými silami. Loď bude schopná niesť 36 bojových lietadiel. Rozsiahle vojenské skúšky podstúpi v roku 2016 a do konca roka 2018 by mala byť zaradená do služby. Takmer 90 percent trupu vyrobila India samostatne. Na letovej palube bude plavidlo môcť niesť 19 lietadiel, v hangári môže byť uskladnených ďalších 17. Čas medzi dvoma vzletmi stíhačiek bude tri minúty. Odbornú pomoc pri dokončení lode poskytne Indii Rusko.

Miliónový servis českých lietadiel

České ministerstvo obrany chce uzavrieť s firmou Airbus Military dohodu na servis dopravných lietadiel CASA v celkovej výške 331 miliónov českých korún a zmluvu s českým Omnipolom na servis vládnej letky Challenger za 195 miliónov. Armáda Českej republiky má štyri španielske vojenské dopravné lietadlá CASA. Airbus Military zabezpečí ich údržbu v rokoch 2014 až 2017. Súčasťou budú i školenia leteckého a technického personálu. Zmluva s Omnipolom na servis lietadla Challenger, ktoré využívajú najmä českí ústavní činitelia, bude platiť na roky 2013 až 2016.

Lode pre ruské námorníctvo

Zástupca hlavného veliteľa námorných síl viceadmirál Alexander Fedotenkov oznámil, že ruské námorníctvo dostane tento rok 36 bojových lodí. Ide o bezprecedentný počet v ruskej histórii. „V priebehu tohto roka dostane námorníctvo 36 bojových, rýchlych útočných a podporných plavidiel. To sa ešte nikdy predtým nestalo,“ citovala Fedotenkova agentúra RIA Novosti. Minister obrany Sergej Šojgu ešte v marci oznámil, že do roka 2020 dostane námorníctvo 24 ponoriek a 54 bojových lodí rôznych tried. Ruský prezident Vladimir Putin vlni vyhlásil, že dodanie nových lodí a ponoriek bude prioritou pre nasledujúcu dekádu.

Sikorsky stavia supervrtuľník

Americká spoločnosť Sikorsky začala finalizovať montáž prototypu vrtuľníka novej generácie S-97 Raider. Jeho prvý let by sa mal uskutočniť koncom budúceho roka. Konštrukcia sa zakladá na technológiách experimentálneho vysokorýchlostného vrtuľníka X-2, no rozmery i hmotnosť budú oveľa väčšie. Vrtuľník unesie šesť plne vyzbrojených vojakov, v prieskumnej konfigurácii ho bude možné vybaviť ďalšou výzbrojou alebo špeciálnymi zariadeniami. Maximálna rýchlosť prekročí 400 km/h. Vrtuľník S-97 Raider je určený pre americký program AAS, zameraný na nahradenie flotily vrtuľníkov OH-58 Kiowa.

TAKÍ SME BOLI

V ROKU 2002

Ozbrojené sily sa reformovali. Reformou prechádzalo i vojenské školstvo. Miesto v Obrane si popri tom našla aj problematika civilných zamestnancov a ich odborovej organizácie. Prijemným osviežením bol nástup prvej vojačky do útvaru čestnej stráže. Rotná Katarína Šamuová zažiarila dokonca na obálke 5. čísla Obrany. Časopis podrobne priblížil zavedenie nových hodností (vojak, slobodník, štábný nadrotmajster, brigádny generál a generál) pre profesionálnych vojakov i zrušenie starých (podporučík, generálpukovník, armádny generál). Obrana sa musela venovať aj smutným témam. Jedenásteho februára v africkej Eritrei pri automobilovej nehode tragicky zahynul vodič slovenskej ženijnej jednotky v mierovej misii UNMEE desiatnik Vladimír Kollár. Devätnásteho marca neznámy páchatel' pri konflikte na slovensko-ukrajinskej hranici odzbrojil a zastrelil riaditeľa miestneho hraničného oddelenia v Petrovcich Jána Pala, vojaka Jána Mandičáka a ťažko poranil vojaka Jána Neupauera. Pätnásteho mája pri plnení povinností v operácii KFOR v Kosove tragicky zahynul čatár Miroslav Hajduch.

A počas nočného leteckého výcviku zrážku dvoch lietadiel MiG-29 neprežil major Marián Katuška.

Slovom i obrazom sme informovali o nasadení vojakov do záchranných prác pri ničivých povodniach druhý a tretí augustový týždeň na Pohroní. Dôstojné miesto si našla i spomienka na 80. výročie narodenia najznámejšieho slovenského letca generála Otta Smika z pera Drahoslava Machalu.

O nástrahách internetu a možnostiach kybernetického boja čitateľov Obrany v čísle 8 podrobne informoval Tomáš Bella, neskorší autor systému spoplatnenia internetu Piano. V nasledujúcom čísle článok *Expert bez hodnosti* načrtnul budúcnosť poslucháča Vysokého inštitútu obranných záležitostí na parížskej Sorbonne Mária Nicoliniho slovami: „S najväčšou pravdepodobnosťou sa stane jedným z mála slovenských civilných odborníkov na bezpečnostnú politiku.“

V roku 2002 Obrana vyhlásila aj prvý ročník výtvarnej súťaže pre žiakov základných škôl *Vojaci očami detí*.

Jubilejný desiaty ročník Obrany v roku 2002 bol zároveň posledným, v ktorom vtedy dvojtyždenník vychádzal na 24 stranách novinového papiera. Po udalostiach 11. septembra 2001 v USA sa prioritou globálnej obrannej politiky stal boj proti terorizmu. Jeho rôzne formy a podoby dominovali celému ročníku nášho časopisu.

Obrana podrobne mapovala najdôležitejšie udalosti roka:

- v januári z rúk prezidentov Schustera a Havla prevzal v Českom Krumlove bojové zástavy 1. spoločný česko-slovenský prapor, pripravený na nasadenie v misii KFOR. Prvá časť slovenských vojakov odcestovala do Kosova začiatkom februára.
- ministri obrany Slovenska, Česka a Poľska v máji v Topoľčanoch slávnostne otvorili veliteľstvo slovensko-česko-poľskej brigády, určenej pre medzinárodné mierové operácie.
- v júni vláda schválila vyslanie slovenskej ženijnej jednotky do operácie Trvalá sloboda pod vedením USA. Slovenskí vojaci odcestovali do Afganistanu 19. augusta.
- v júli zriadili v Trenčíne nové veliteľstvo Síl výcviku a podporu Ozbrojených síl Slovenskej republiky.
- v auguste podpísali zmluvu medzi SR a Vatikánom o vzniku Ordinariátu ozbrojených síl a Ozbrojených zborov na čele s biskupom.
- v tom istom mesiaci odišla slovenská vrtuľníková jednotka do misie NATO SFOR v Bosne a Hercegovine
- prezident SR rozkazom z 18. 2. 2002 vyhlásil 22. september za Deň ozbrojených síl Slovenskej republiky.
- v októbri sa novým ministrom obrany SR stal Ivan Šimko.
- v novembri sa v Prahe začal summit NATO, na ktorom bola Slovenská republika pozvaná za člena Severoatlantickej aliance.

Pod taktovkou poddôstojníkov

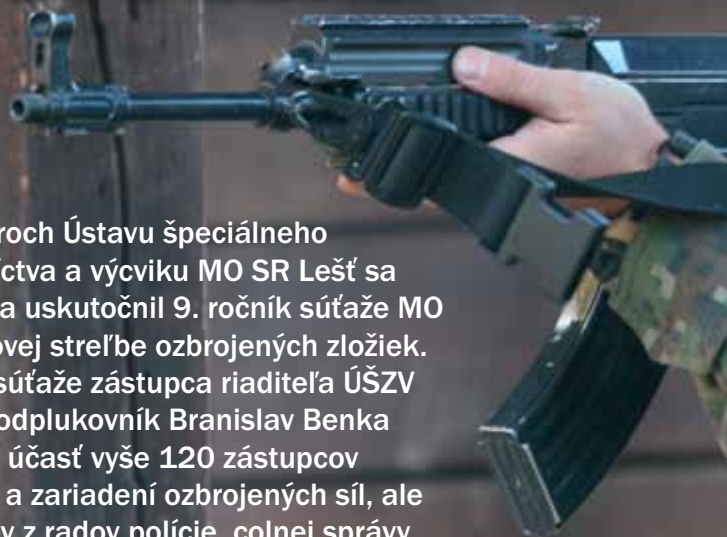
„Náš početne najväčší, najaktívnejší a vekovým priemerom najmladší klub Spoločnosti Milana Rastislava Štefánika sídli v Partizánskom a je jediný, ktorý vedú vojaci,“ povedal nám Ján Tatara, predseda občianskeho združenia, ktoré spolupracuje s ministerstvom obrany na zmluvnom základe.

Spoločnosť Milana Rastislava Štefánika má na Slovensku 14 klubov a vyše tisíc členov. „Náš klub mal pri vzniku v decembri 2009 spolu 21 členov a dnes nás je 218, pričom pol stovky je vojakov,“ hrdí sa Štefan Ševčík, zakladajúci predseda (na foto tretí zľava). Je profesionálny vojak. Bol už práporčík, no pri reorganizácii prijal hodnosť rotmajster. Vyše dvoch rokov odslúžil aj na Cypre a v súčasnosti je inštruktor RCHBO v Zemianskych Kostoľanoch. „Každému vojakovi a občanovi Slovenska musí byť zrejmá dôležitosť osobnosti generála Milana Rastislava Štefánika a my sa jeho odkaz usilujeme posilňovať nielen v rámci nášho regiónu, ale aj za jeho hranicami,“ zdôrazňuje aktívny poddôstojník. Vďaka jeho nadšeniu a oduševneniu kolegov sú členmi Štefánikovho klubu v Partizánskom aj generáli Naďoviči, Krištofoviči, Novosad či Mikluš. Členom je aj kozmonaut plukovník Ivan Bella, primátor Partizánskeho Jozef Božík a ďalšie osobnosti z civilného života. Dôležití sú všetci členovia, vojaci alebo občania z civilného sektora, ktorí tradične participujú na organizácii osláv SNP na Jankovom vršku či v Partizánskom, zúčastňujú sa na výstupoch na Bradlo či na Kriváň, cestujú na pamätné miesta M. R. Štefánika do Francúzska alebo Talianska, boli v Osvienčime a pod hlavičkou svojho klubu prezentujú osobnosť M. R. Štefánika v rámci svojho voľného času a za svoje peniaze na desiatkach ďalších akcií vrátane prednášok na školách.

Od decembra minulého roka vedenie výborne rozbehnutého klubu M. R. Štefánika v Partizánskom v rámci rotácie prevzal opäť poddôstojník – rotmajster Juraj Hladký, ktorý v Zemianskych Kostoľanoch pôsobí v oblasti personalistiky. Štefan Ševčík je naďalej činný ako čestný predseda, pričom je členom správnej rady celoslovenského vedenia Štefánikovej spoločnosti. Samozrejme – neplateným.

Text: Pavol Vitko

Neoficiálne majstrovstvá Slovenska

V priestoroch Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešť sa 3. októbra uskutočnil 9. ročník súťaže MO SR v bojovej streľbe ozbrojených zložiek. Riaditeľ súťaže zástupca riaditeľa ÚŠZV MO SR podplukovník Branislav Benka vyzdvihol účasť vyše 120 zástupcov z útvarov a zariadení ozbrojených síl, ale aj strelcov z radov polície, colnej správy či mestských polícií. Súťaž si podľa neho získala štatút neoficiálnych majstrovstiev Slovenska v bojovej streľbe.

Cieľom bolo preveriť úroveň pripravenosti súťažiacich v použití krátkej a dlhšej služobnej zbrane a štandardného výstroja pri riešení simulovaných podmienok bojových situácií. Súťažili dvojčlenné družstvá, väčšinu tvorili poddôstojníci.

Nástrahy parkúrov

Hlavný rozhodca nadporučík Peter Karniš pripomenul, že súťaž a jej hodnotenie chceli čo najviac priblížiť bojovým podmienkam. V neposlednom rade preverila aj psychickú odolnosť a taktické myslenie strelcov v stresových situáciách.

V komplexe streleckých taktických trenažérov Jakub Village družstvá plnili úlohy v streleckých halách Auto-moto, A a C. Pokračovali v objektoch bývalej Malej Moskvy, na bariérovej strelnici a v obytnom dome. Strelecké úlohy plnili streľbou z pištole a samopalu vzor 58. Medzi súťažiacimi nechýbala ani dvojica poddôstojníkov, vojenských policajtov zo skupiny riešenia krízových situácií prešovského útvaru. Rotný Vladimír Fecura sa streľbe venuje už vyše desať rokov a dosiahol množstvo úspechov nielen na súťažiach doma, ale aj v Poľsku, Rakúsku a Maďarsku: „V jednotke vediem strelecký aj taktický výcvik. Preto súťaže beriem ako workshop. Dá sa na nich spoznať veľa techník. Doteraz som väčšinou strieľal s pištoľou ČZ-85, ale v poslednom období sa začínam venovať aj dlhšej guľovej zbrani.“

Streľba nie je samoučelná

Jeho kolega z útvaru rotný Miloš Halecký pôsobí na pozícii ostreľovača. Teda strieľať presne a v ten správny okamih má doslova v popise práce. Hovorí, že streľba ho baví. Začal sa zúčastňovať na súťažiach a mnohé

z nich vyhral. Ako správca strelnice učí strieľať tzv. obrannú strelbu. „Strelba nie je samoučelná. To, že viem použiť zbraň v prípade potreby, je pre mňa aj určitou istotou, keď idem do zahraničia na misiu. Najmä v Afganistane od toho veľa ráz závisí aj život. Každá súťaž je pre mňa tým najlepším tréningom, ale táto je na Slovensku unikát. Preverí koordináciu pohybov s krátkou i dlhou guľovou zbraňou, ich kombinácie a rôzne nezvyčajné polohy. Strelecké parkúry nepoznáme vopred, človek nevie, čo ho čaká,“ poznamenáva rotný Halecký.

Kategóriu 9 mm pištole Makarov najlepšie zvládla dvojica žilinského pluku špeciálneho určenia pred rotnými L. Hinzellerom a R. Cvengelom z levického mechanizovaného práporu. V kategórii 9 mm Luger zvíťazili T. Poor a R. Lovecký zo zložiek ministerstva vnútra a v kategórii hostia S. Gomboš a P. Utrata. Putovný pohár riaditeľa ÚSZV MO SR Lešť získala dvojica T. Poor a R. Lovecký z MV SR.

Text a foto: Jozef Žiak

- Slávnostné vyraďenie frekventantov Kurzu pre výkonných poddôstojníkov sa uskutočnilo 6. septembra v Sieni cti a slávy Práporu výcviku v Martine. Kurz v tomto turnuse úspešne absolvovalo sedem poddôstojníkov. Veliteľ poddôstojníckej akadémie štábný nadrotmajster Milan Pavlík vyzdvihol zodpovedný prístup všetkých frekventantov kurzu. Veľkú zásluhu na tom má inštruktor rotmajster Norbert Vladár. Cieľom kurzu je odborné pripraviť určených profesionálnych vojakov na výkon funkcie výkonného poddôstojníka jednotky a je zameraný predovšetkým na zvládnutie a odborné oboznámenie s platnými zákonmi, vojenskými predpismi, služobnými pomôckami a internými normatívnymi aktmi.

- Detekcia a dekontaminácia reálnych toxických chemických látok boli hlavnou oblasťou výcviku špecialistov RCHBO OS Belgického kráľovstva, na ktorom sa zúčastnili v dňoch 9. až 13. septembra 2013 vo Výcvikovom, analytickom a zásobovacom centre radiačnej, chemickej a biologickej ochrany (VAaZC RCHBO) Čereňany. Vyškoliť požadovaných odborníkov v oblasti RCHBO a prehliadť ich zručnosti pri práci s reálnymi toxickými chemickými látkami bolo hlavným cieľom celého výcviku.

- Štvortýždňovú prípravu poddôstojníkov úspešne absolvovalo v Martine 17 príslušníkov Ozbrojených síl SR v rámci Štábného poddôstojníckeho kurzu v Poddôstojníckej akadémii. Slávnostné vyraďenie absolventov, ktorí obsadia rôzne pozície vo veliteľstvách a štáboch útvarov a zložiek ozbrojených síl, sa konalo v 1. poddôstojníckom klube OS SR Práporu výcviku v Martine za účasti veliteľa Poddôstojníckej akadémie štábného nadrotmajstra Milana Pavlíka, veliaceho poddôstojníka Dopravného práporu Hlohovec štábného nadrotmajstra Jozefa Mižáka a veliteľského a inštruktorského zboru funkčných a odborných kurzov Poddôstojníckej akadémie.

- Začiatkom septembra sa v priestoroch útvaru práporu rchbo uskutočnil 5. ročník chemického päťboja, v rámci ktorého si zmerali sily trojčlenné súťažné tímy práporu rchbo v disciplínach tlačenie terénneho vozidla, transport raneného, príprava AOS-1 na použitie, príprava dozimetrických a analytických prístrojov a nasadzovanie individuálnych prostriedkov ochrany. Z 3. miesta sa tešilo družstvo roty radiačného, chemického a biologického prieskumu, 2. miesto obsadil minuloročný víťaz – tím mobilného identifikačného laboratória. Suverénnym víťazom sa stalo družstvo ťažkej roty dekontaminácie v zložení slob. Michal Obrtanec, voj. Tomáš Miškovský a voj. Bc. Michal Rajniak.

- Zložením vojenskej prísahy a slávnostným vyraďením ukončilo 4. októbra v martinskom Prápore výcviku svoju prípravu na službu v ozbrojených silách 155 nových profesionálnych vojakov. Medzi nimi boli okrem čakateľov prípravnej štátnej služby aj kadeti Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši a kadeti civilných vysokých škôl. Najlepším absolventom základného vojenského výcviku sa stal kadet vojak 1. stupňa Ing. Matej Javorka, ktorý svoju vojenskú kariéru začne v Dopravnom krídle generála Milana Rastislava Štefánika v Kuchyni.

POLNÁ NEMOCNICA OS SR FIELD HOSPITAL AF SR

Zdravotnícka časť PMZJ:
rozprestiera sa na ploche
6 000 m²
obsahuje **26 zdravotníckych
kontajnerov**,
z toho **4 tvoria CT**
druhy stanov: prepojavací
410 m²
lôžkový **4×61 m²**
operačný komplex **75 m²**
dekontaminácia **45 m²**

Certifikovali poľnú nemocnicu

Prvý októbrový týždeň sa v Liptovskom Mikuláši v priestoroch, kde je umiestnená poľná mobilná zdravotnícka jednotka (PMZJ) ROLE 2E, uskutočnila jej medzinárodná evaluácia (certifikácia). Realizoval ju medzinárodný tím, ktorý viedol zástupca riaditeľa Ústrednej vojenskej nemocnice SNP Ružomberok pre vojenské činnosti plukovník MUDr. Roman Jantoš. Evaluácia bola vykonaná pod odbornou gesciou Centra výnimočnosti pre vojenskú medicínu (MILMED CoE) v Budapešti.

Vybudovanie PMZJ ROLE 2E je jedným z cieľov ozbrojených síl. V októbri 2012 preto prebehla jej národná evaluácia. „Cieľom medzinárodnej evaluácie je posúdiť jednotlivé moduly i celú jednotku z pohľadu pripravenosti personálu, materiálu, techniky a procedurálnych postupov tak, aby sme dostali určité vysvedčenie vo forme záverečnej správy, ktorá bude doručená hlavnému lekárovi OS SR. Správa bude identifikovať klady aj nedostatky, na základe toho bude spracovaný plán na odstránenie nedostatkov. Celkový výsledok by mal byť známy do 12 týždňov od skončenia evaluácie,“ konštatoval plukovník Jantoš.

Reálny pohľad

Zároveň prebiehala aj evaluácia tímu preventívnej medicíny a rýchlo nasaditeľného tímu na zisťovanie nákaz (tieto dva tímy nie sú súčasťou PMZJ ROLE 2E). Riaditeľ – hlavný lekár OS SR plukovník MUDr. Vladimír Lengvarský očakával od certifikácie poľnej

zdroja pitnej vody pre nemocnicu. Vysielame dva tímy. Prvý prieskumný zistí približný rozsah a označí jednotlivé miesta predpokladaného odberu. Spíše o tom predbežnú informáciu, ktorú zakreslí a vzápätí po návrate a dekontaminácii konzultuje s druhým tímom, ktorý je odberový. Ten už štandardizovaným spôsobom odoberie vzorky, ktoré vyšetrí priamo na mieste a pri návrate, prakticky za pár minút, vieme hlásiť predbežné výsledky, aby sa mohli prijímať adekvátne opatrenia,“ približuje celú situáciu major Molčányi.

Mascal preveril koordináciu

Cvičenie Mascal, ktoré bolo súčasťou evaluácie dokonale preverilo koordináciu jednotlivých zdravotníckych tímov nemocnice. Ukázalo, ako sú v nej pripravení na triedenie a príjem hromadných strát. Zranených najskôr triedili a podľa priorít smerovali na ďalšie oddelenia či do iných nemocníc, aby dostali najefektívnejšiu liečbu. „Je veľmi dôležité pri prvotnom triedení rozlíšiť, ktorí pacienti potrebujú naliehavú pomoc a ktorí prídu na rad v ďalšom poradí. Pri hromadných nešťastiach, haváriách alebo bojovej situácii dokáže práve správne triedenie zachrániť životy,“ pripomína plukovník MUDr. Roman Jantoš.

Poľná nemocnica umožňuje hospitalizáciu na lôžkach 50 pacientov s rôznymi poraneniami, poškodeniami alebo ochoreniami, z toho nútené udržiavanie vitálnych funkcií až pre 8 pacientov. Kapacita sa dá krátkodobou rozšíriť o ďalších 60 lôžok. Poľná nemocnica je schopná denne poskytovať pomoc 120 až 160 raneným a chorým. Maximálne je schopná denne ambulantne ošetriť 300 osôb. Dva chirurgické tímy môžu za deň vykonať 10 až 15 chirurgických výkonov podľa typu poranenia. Poľná nemocnica je schopná vykonať reprofiliáciu na infekčnú nemocnicu v prípade jej nasadenia do ohniska nákazy.

mobilnej zdravotníckej jednotky zhodnotenie súčasného stavu, reálny pohľad nezávislého orgánu. Silné stránky vidí predovšetkým v ľudskom potenciáli, v personále. Podľa neho je dobre pripravený odborne i po jazykovej stránke. Horšie je to už v logistickej podpore a vybavení jednotlivých segmentov. Tu je potrebná modernizácia a údržba medicínskych prístrojov. Podľa hlavného lekára to najviac pociťujú v laboratórnom module. Národná evaluácia ho vlni označila za „Spôsobilý s obmedzeniami“, čo je najnižší stupeň hodnotenia. Po vybavení doslova volá aj röntgenologické pracovisko.

Náčelník poľnej mobilnej zdravotníckej jednotky Role 2E plukovník Jozef Kuca pripomína, že pre všetky preverované moduly boli spracované štandardné operačné postupy, boli spracované štandardné operačné postupy, funkčné náplne personálu ako i zoznam materiálu a techniky. Celkovo cvičilo približne 110 ľudí. „Som rád, že veľká časť lekárov i zdravotníckeho personálu má zahraničné skúsenosti. Východný Timor, Eritrea, Irak, Balkán, Cyprus, Afganistan, Libanon. Napríklad primár ARO plukovník MUDr. Miloš Kol' pracoval vo Východnom Timore, Iraku, Libanone i v Afganistane,“ hovorí náčelník poľnej nemocnice.

Našli zdroj nákazy

Dôležitú úlohu pri evaluácii plnil aj tím na vyšetrovanie nákaz. Jeho vedúci major

Mnoprofilová poľná nemocnica

je jediným zariadením, ktoré bolo cielene vytvorené a zariadené na poskytovanie komplexnej starostlivosti osobám so zmiešaným poškodením zdravia. Poľná nemocnica je špeciálnym zdravotníckym útvarom chirurgického typu s možnosťou variabilného využitia podľa situácie. Je určená na poskytovanie prvej lekárskej, odbornej lekárskej a špecializovanej lekárskej pomoci stredne ťažko a ťažko raneným v strobroch (podľa špecializácie lekárov) a zabezpečuje ich odsun.

MUDr. Tomáš Molčányi pripomína, že na najväčšom logistickom cvičení Capable Logistician 2013 plnili úlohu preventívnej medicíny. Pravidelne kontrolovali pitnú vodu, vhodnosť jej použitia pre vojakov, čistotu a hygienu v prevádzkach, kde sa podávala strava.

S tímom preventívnej medicíny sa môžu navzájom obmeniť či nahradiť. „Kontrolujeme aj celé prostredie nemocnice, sterilitu jej oddelení, najmä operačných sál, čistotu a vhodnosť pitnej vody na použitie v nemocnici. Sme schopní vyšetrovať vzorky potravín. Dnes sme dostali hlásenie o pravdepodobnom znečistení

Osobitosti telesnej prípravy výkonných letcov

Aké pohybové schopnosti sú dôležité pre vojenského pilota? Potrebuje mať silné ruky, nohy, rýchlosť, vytrvalosť, alebo sa treba zamerať najmä na koordináciu pohybov? Odpoveď nie je jednoznačná. Závisí od toho, v akom štádiu výcviku sa pilot práve nachádza, ale aj od toho, na akom type lieta. Iné schopnosti a predpoklady sa vyžadujú od stíhača na MiG-29 a iné od pilota vrtuľníka Mi-17.

V stíhacom letectve je telesná príprava zameraná predovšetkým na rozvoj špeciálnych koordinačných schopností, odolnosť proti vplyvom výškového letu a proti preťaženiu. Dôležitá je priestorová orientácia a presná pohybová koordinácia. V dopravnom letectve má vplyv na výkon letca jeho odolnosť proti nepriaznivému vplyvu obmedzenia pohybovej aktivity a udržanie pracovnej schopnosti počas dlhodobého letu. U pilotov vrtuľníkov je zase dôležité zameriavať sa na odolnosť voči vibráciám a tiež na presnú pohybovú koordináciu horných a dolných končatín. Príslušníci všetkých druhov letectva musia získavať odolnosť voči ilúzii počas letu.

Vízia riešení

Všetko spomínané a opísané znie logicky a vecne – problém však spočíva v tom, akými prostriedkami vieme v súčasnosti požadované ciele splniť. A to je jeho jadro. Okrem základnej všeobecnej telesnej prípravy akéhosi kondičného základu zaraďujeme aj nadstavbu v podobe špeciálnej TP, ktorá zabezpečí potrebné impulzy na rozvoj a zdokonaľovanie potrebných vlastností. Sú to predovšetkým akrobatické cvičenia na gymnastickom náradí, najmä na bradlách, hrazdách, kruhoch, skokansko-akrobatické cvičenia, cvičenia na trampolíne a iných špeciálnych náradiach, ako sú točnice, voľné dvojkružia a HUP-ky. Veľmi dobré na zaťaženie vestibulárneho aparátu sú rôzne trenažéry a simulátory letu, ale aj tobogany či hojdačky, kolotoče a rôzne húsenicové dráhy v zábavných parkoch. Situácia v materiálovej oblasti v leteckých

Zariadenie 3D Space Curl vyvinula NASA a používa sa na tréning pilotov aj na rehabilitáciu.

útvaroch je však taká, že ani jeden útvar nedisponuje trampolínou. Pritom taká, ktorá by parametrami vyhovovala na výcvik pilotov, t. j. v rozmeroch 3x5 metrov, stojí od 9-tisíc eur a viac. K samotnej trampolíne sú však potrebné ešte takzvané zachytne stoly s pevnými molitanmi, takže nadobúdacia cena sa podstatne zvýši. Špeciálne zariadenia ako sú točnice a HUP-ky, sú už 4 roky vo VzS zrušené pre neplatné revízie a nákup nových sa zatiaľ nerealizoval. Je to škoda, pretože moderný ekvivalent točnice, vo svete označovaný ako 3D Space Curl, je jedinečným zariadením využiteľným nielen na tréning priestorovej orientácie a koordinácie pilotov, ale aj na rehabilitáciu, liečbu chorôb pohybového aparátu a úrazov. Trojdimenzionálne cvičenie na prístroji 3D Space Curl slúži predovšetkým na stabilizáciu chrbtice, pretože dochádza k aktivácii hlbokých krátkych svalov. Prístroj by bol využiteľný aj pre ostatný personál – veď v súčasnosti sa považuje stabilizácia chrbtice za jeden z najdôležitejších postupov pri liečbe chronickej a recidivujúcej bolesti chrbta.

Vybavenie leteckých útvarov týmto náčiním je výzvou do budúcnosti. V súčasnosti nezostáva nič iné, ako absentujúce náradie nahradiť činnosťami a dostupnými športovými aktivitami s podobnými účinkami na organizmus. Často je to hlavne o skúsenosti a kompetencii telovýchovného pracovníka, o jeho kreativite, odbornosti, odvahe a schopnosti presadzovať u nadriadených neraz aj nekonvenčné postupy. To všetko, pravda, pri minimalizovaní nebezpečenstva vzniku úrazu.

Lyžovanie ako výcvik

Bohužiaľ, práve tu sa stretávame s nedôverčivosťou vyplývajúcou z nepoznanej problematiky osobitostí špeciálnej telesnej prípravy lietajúceho personálu. Na prekážky narazíme v prípade, že potrebujeme preplatiť napr. lyžiarske vleky, ťahovú plochu, bazén, potápanie, či keď potrebujeme zabezpečiť zjazdársky a bežecký lyžiarsky výstroj, snežnice, karimatky, stany, TRX-popruhy, balančné lopty a iný špecifický materiál. Dnes, keď sa na všetko pozerá najmä cez finančné prostriedky, veľkú časť energie a pracovného času telocvikárom zaberá neustále zdôvodňovanie potreby a aktuálnosti požadovaných prostriedkov a materiálu zodpovedným funkcionárom.

Pritom napr. také zjazdové lyžovanie v skupinovej formácii vo vyšších nadmorských výškach, neraz v hmle a silnom vetre, je ideálny a ničím nenahraditeľný tréning rozvíjajúci potrebné spôsobilosti pre pilota využívané pri lietaní. Faktory ako pôsobenie nadmorskej výšky a chladu na organizmus, rýchlosť presahujúca aj 60 km/h, potreba udržiavania rovnomerných rozstupov, neustála koncentrácia a nevyhnutnosť reagovať na meniace sa podmienky vzhľadom na terén a rýchlosť svoju a ostatných členov v skupine, vyhýbanie sa prekážkam, neustála jemná koordinácia pohybových činností končatín a trupu, zapájajúce sa periférne videnie a mnoho iného – to všetko dokonale imituje podmienky letu v skupine. Bohužiaľ, niektorí funkcionári za takouto aktivitou vidia len lyžovanie v top stredisku na Chopku pre úzky okruh jednotlivcov, ktoré odkrojí značnú sumu z rozpočtovej

položky. Obdobná situácia nastáva pri prenájmie bazénov, ľadovej plochy alebo iných špecializovaných hál či strojov a zariadení, ktoré OS SR nemajú k dispozícii. Áno, sú to finančne náročné činnosti, ale telesná príprava lietajúceho personálu je úzko špecifická a aj nároky sú neporovnateľné oproti iným vojenským odbornostiam. Hlavne keď nie je k dispozícii potrebné špeciálne telovýchovné náradie určené pre takúto činnosť.

Zjednodušene povedané, pilota nepripravujeme na náročné plazenie v blate s modularom na chrbte tak ako príslušníka mechanizovaných jednotiek, ale na celkom iný pohybový prejav s odlišnými nárokmi na energetické krytie, motoriku a psychické zaťaženie. Dominuje u neho prevažuje jemná koordinácia pohybov so zvýšenou zmyslovou záťažou a neustálym pôsobením nepriaznivých fyzikálnych faktorov počas letu. V praxi je to zachytávanie vzdušných a pozemných cieľov, streľba na cieľ a, samozrejme, súvislosti spojené s navigáciou a riadením lietadla. K tomu treba pripočítať zaťažujúce faktory súvisiace s vysokou intenzitou hluku a vibrácií, žiarenie rôzneho druhu, vysoké a nízke teploty okolitého prostredia a vynútená pracovná poloha letca. Oproti ostatnému vojenskému personálu je v prevahe izometrická kontrakcia svalstva – t. j. taká kde sval nemení svoju dĺžku, mení sa len vnútorné napätie svalu. Sú to rôzne výdrže. Sval sa rýchlo pritom unavuje, lebo trvajúci sťah obmedzuje prietok krvi.

Skúsenosti a špecifiká

Cenné poznatky pre prax o požiadavkách čerpáme od najskúsenejších pilotov v OS SR. Jedným z takých, ktorí majú čo povedať k obsahu špeciálnej telesnej prípravy, je napr. veliteľ vrtuľníkovej letky z Prešova pplk. Peter Kríž. Je jedným z mála aktívnych pilotov, ktorí lietali aj na stíhačkách, aj na vrtuľníkoch. Z praxe vie teda objektívne posúdiť potreby pilotov v oboch druhoch letectva. Zdôrazňuje, že najťažšie je v časovom strese vyhodnotiť naraz veľa vstupných informácií, a najmä rozhodnúť sa pre riešenie úloh v tom správnom poradí podľa dôležitosti. Oproti obsluhu iných prostriedkov a techniky, používanej v armáde pri pilotáži práve pre faktor dosahovaných vysokých rýchlostí, je najmenej času na rozhodovanie. A následky za nepozornosť a chyby sú zväčša katastrofálne. Najlepším tréningom sú podľa neho rýchle kolektívne športové hry, ale aj stolný tenis, squash, lyžovanie a plávanie. Vo všetkých druhoch letectva vyzdvihuje potrebu rozvíjať silu a vytrvalosť. Uvádza, že jemná koordinácia končatín pri pilotáži a nevyhnutnosť vysokej koncentrácie spotrebuje niekedy viac energie ako najhrubšia manuálna práca. Skrátka, pilot sa veľa nenachodí, ale spotí sa takmer rovnako ako ten spomínaný pešiak, čo sa plazí s plnou poľnou.

Jeho kvalitná príprava sa však s určitou vracia v podobe fyzickej pripravenosti

Prelínanie práce a rodiny

Profesionálny vojak sa pri podpísaní kontraktu zaväzuje slúžiť podľa potrieb OS SR. Napriek tomu pretrvávajú trend požiadavky slúžiť v mieste trvalého bydliska alebo v mieste, kde žije rodina. Premiestnenie vojaka v súlade s potrebami preto často súvisí s negatívnou odozvou, a to najmä z dvoch dôvodov: ide o zmenu postavenia profesionálneho vojaka vo vojenskom systéme a mení sa aj postavenie vojaka priamo v jeho rodine.

Prvým krokom k opatreniam na skvalitnenie rodinnej politiky v OS SR je mať k dispozícii poznatky o stave v tejto oblasti a poznať názory vojakov na ňu. Oddelenie psychologických a sociologických činností Personálneho úradu OS SR preto realizovalo výskumy zamerané na prelínanie práce a rodiny. Uskutočnili sa v rámci celých ozbrojených síl pomocou anketárov, ktorí zabezpečili zber údajov v útvaroch prostredníctvom dotazníkov zostavených sociológmi.

Jedným z výskumných cieľov bolo zistiť, do akej miery je možné sklbiť pracovnú oblasť s rodinnou sférou. Vojenské povolanie a rodina môže na profesionálneho vojaka pôsobiť pozitívnejšie alebo negatívnejšie.

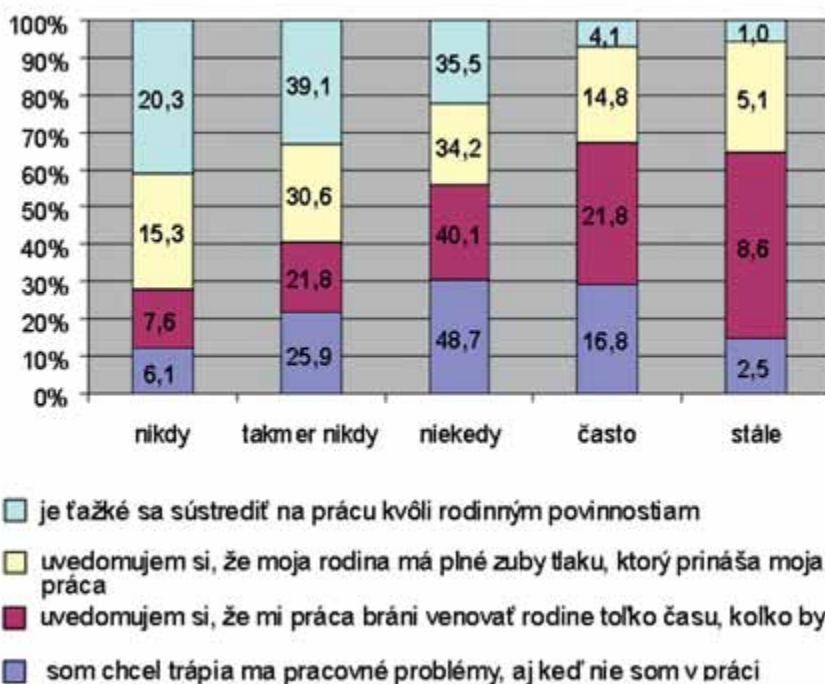
Zaťaženie pracovnými povinnosťami aj mimo práce pociťovalo vo frekvencii „často“ a „stále“ spolu 19,3 % opýtaných profesionálnych vojakov (čo predstavovalo 38 zo 197 opýtaných). Takmer polovica vojakov (48,7 %) uviedla, že vo frekvencii „niekedy“ ich trápia pracovné problémy aj keď nie sú v práci.

Nedostatok času venovaného rodine kvôli práci deklarovalo 70,5 % profesionálnych vojakov. Až 139 opýtaných cíti, že práca im bráni venovať rodine toľko času, koľko by si želali. Možno konštatovať, že výkon vojenského povolania do istej miery nepriaznivo vplyva na rodinnú oblasť. Vo väčšine domácností pociťujú jej členovia pôsobenie vojenského povolania aj mimo pracovného času profesionálneho vojaka.

Prenášanie súkromných záležitostí do pracovného prostredia sa dialo ojedinele. 59,4 % opýtaných vojakov sa vyjadrilo, že schopnosť sústrediť sa na plnenie pracovných úloh nie je oslabovaná rodinnými povinnosťami. Vyskytujúci sa vplyv vo frekvencii „niekedy“ uviedlo 35,5 % respondentov (predstavovalo 70 vojakov zo 197).

Text: PhDr. Michaela VYHNALOVÁ
Personálny úrad OS SR

Frekvencia výskytu daných prejavov (v %)

leteckého personálu na praktický letecký výcvik bez leteckých incidentov a havárií z viny ľudského činiteľa. Bezpečnosť letovej činnosti totiž závisí okrem technickej pripravenosti stroja a správnej techniky pilotáže predovšetkým od úrovne rozvoja špeciálnych telesných a psychických schopností pilotov. Ak sme akceptovali, že pilot musí mať špecifickú životosprávu a napríklad v deň lietania aj špeciálnu stravu, akceptuj-

me aj osobitosti jeho telesnej prípravy. Takže keď mu zabezpečujeme v deň lietania na raňajky šunku namiesto slaniny, berme ako samozrejmosť, že oproti ostatnému personálu bude namiesto tlačenia činky trebárs hrať squash, korčuľovať, alebo vykonávať špeciálne cviky v bazéne.

Text a foto: nrtm. Miroslav ŠTUBŇA
Starší inštruktor – telovýchovný pracovník vrtuľníkového kridla Prešov

Pravá ruka Augustína Hasidla

„Keby mi niekto povedal, že sa na Dukle alebo inde vo vojne nebál, napľujem mu do očí, pretože sme sa báli všetci,“ drsne zaspomína Augustín Hasidlo, veterán z bojov o Duklianský priesmyk.

V bojoch na Dukle ho najskôr zranilo ľahko. Už južne od priesmyku bol 4. novembra 1944 na prieskume. Črepina mu takmer odťala pravú ruku. Nepodarilo sa mu ju zachrániť

Zo stráže k partizánom

Augustín Hasidlo je tvrdý chlap, s ktorým sa osud nemaznal. Narodil sa v roku 1921 v Borčiciach neďaleko Ilavy, a jeho otec, železničný robotník, nevládal uživiť sedem detí. Ako 16-ročný odišiel za pahlolka na Moravu. Po okupácii Čiech hitlerovským Nemeckom sa pridol k odboju. V Hulíne a Kroměříži pomáhal na konskom povoze rozvážať letáky.

Musel sa vrátiť na Slovensko a narukovať. Slúžiť začal v Jazdec-kom priezvednom oddiele v areáli súčasného Ministerstva obrany SR. V júni 1943 ho vyslali do Bieloruska so Zaisťovacou divíziou vojnovéj Slovenskej republiky. Tá mala za úlohu „udržiavať poriadok“ na územiach, okupovaných Nemcami. Strážil továreň na spracovanie rašeliny. „Bol tam pracovný tábor plný mladých Poliek a naši dôstojníci tam s nimi robili riadne...“, povie, ale posledné slovo z vety radšej vynecháme. On pritom ako presvedčený antinacista s ľavicovým zmýšľaním mal celkom iné plány. Tretieho augusta 1943 prebehol k partizánom. „Bol som v strážii na stojke a vopred som sa dohodol s partizánmi, aby po mňa poslali koňa s povozom. Heslo bolo Andrej. Na kozlíku sedel partizán, akože dedinčan – a ja som sa zaryl pod seno. Keď sme prešli kúsok popri našich dôstojníkoch zabávajúcich sa s poľskými ženami, vytrhol som mu opraty a len tak sme prášili hore brehom k lesu. Gusto Horváth, Janko Čupka – napokon sme sa v našej partizánskej jednotke stretli asi jedenásti Slováci. A mňa prideliili k rozviedke.“ Hovorí, ako mali prerušiť nemecké vlakové spojenie: „Nám, slovenským partizánom, nebolo tak ťažko vyhodíť trať do vzduchu, pretože popri nej patrolovali naši slovenskí chalani. Priblížil som sa som k trati a zareval Ujdi do frasa, lebo ťa vyhodím do ľufu aj s tými koľajnicami. Nuž, bývalí kamaráti sa spakovali a bolo...“

Osudové črepiny

Poddôstojník Augustín Hasidlo pochopil, kde je pravda a rozhodol sa, na čej strane chce bojovať. S partizánmi sa bil o Minsk či Smoleviči. Potom ho poslali do Moskvy a odtiaľ k česko-slovenským jednotkám. Výcvik dostal paradesantnej brigáde. Opäť bol v prieskume.

„Čo tam naspomínaš na boje o Duklu. Tam sa bilo jeden cez druhého. Dostal si úsek alebo úlohu a hoci aj umri, bojovať musíš. Raz sme s dobrým kamarátom rozmlátili jeden bunker ťažkého guľometu a tomu chudákovi chlapcovi črepina zničila nohu. Taká je vojna.“ Prvý raz ho na Dukle škralo cez brucho. „Len ma čosi zaštipalo pod uniformou, vopchal som tam ruku – a mal som ju plnú krvi. Poondiatá črepina...“

Druhý raz črepina Augustínovi Hasidlovi zasiahla ruku. Pri pokuse o ústup omdlel a spadol do potoka. Skôr by sa utopil, ako vykrvácal, ale kamaráti mu pomohli. „Roztrhali košeľe, zastavovali krv, no lekári v poľnom lazarete mi už ruku od zápastia nezachránili. Bola v nej otrava. Odvtedy mám takúto,“ povie, odomkne bajonetový uzáver a svoju protézu položí na stôl. Augustín Hasidlo po demobilizácii pracoval najmä v poľnohospodárstve v Čechách aj na Slovensku. S prvou manželkou

Jozef Bystrický v knihe *Od priesmyku Predeal po Kurovské sedlo* uvádza, že až dve tretiny strát čs. vojakov na Dukle zapríčinili črepiny po výbuchoch mínometnej paľby, delostreleckých a ručných granátov či leteckých bômb. Čechov a Slovákov na Dukle podľa vojnových hlásení padlo 935, až 4 518 ich bolo zranených a 590 nezvestných.

mal dve deti, no zomrela veľmi mladá v roku 1953. S druhou ženou mali tri deti. Vrátil sa do Borčíc a postavil si dom. Druhá manželka mu zomrela pred štyrmi rokmi.

Dnes si 92-ročný slobodník vo výslužbe občas spomenie na svojho vojnového veliteľa generála Ludvíka Svobodu. „Toho, kto by chcel poškodiť jeho meno, by som aj...“ zahrozí pravou rukou, na ktorej má pri našej rozlúčke pripevnenú dôchodcovskú palicu. Muž, ktorý do dôchodku fajčil, nebol abstinent, ale vždy ráno cvičil, ešte pred štyrmi rokmi jazdil na bicykli a teraz jazdí na bicyklovej trojkolke, sa totiž vždy vedel za svoje pobiť. Tak ako v Bielorusku či na Dukle.

Text a foto: Pavol Vitko

ŠTYL

KULTÚRA • ZÁBAVA • VOLNÝ ČAS

Tom Clancy: Ego vyššie ako mrakodrap

Ak platí poučka, že veľkosť ega spisovateľa je nepriamo úmerná prítomnosti literárnych kritikov, potom Thomas Leo Clancy musel mať ego vyššie mrakodrapu. Nielenže napísal 17 špiónážnych románov s vojenským backgroundom, ktoré obsadili prvé miesta rebríčkov bestsellerov (a 5 sa dočkalo filmového spracovania); nielenže je spoluautorom ďalšej desiatky kníh, ktoré podrobne popisujú stav, výzbroj a taktiku jednotlivých zložiek amerických ozbrojených síl od námorníctva, cez ponorky až po špeciálne jednotky; ale pod jeho menom sa predáva niekoľko radov videohier (Rainbow Six, Ghost Recon, Splinter Cell a ďalšie) a stolových hier.

Rodák z Baltimoru v štáte Maryland a držiteľ diplomu z anglickej literatúry, ktorý prednášal pre CIA, U.S. Navy aj Air Force, nikdy neslúžil v ozbrojených silách: odmietli ho pre krátkozrakosť. Namiesto uniformy sa musel uspokojiť s oblekom poistného makléra vo firme, ktorú vlastní starý otec jeho manželky. Keď práve nepoistoval – písal. Jeho prvotinou sa stala *Honba za ponorkou* (*The Hunt for the Red October*, 1982), ktorá sa neskôr dočkala filmového spracovania so Seanom Connerym v hlavnej úlohe. Najprv ju však čitateľom odporučil prezident Ronald Reagan, čo spôsobilo explóziu nákladu a Clancy sa stal jedným z trojice spisovateľov (s Johnom Grishamom a J. K. Rowlingovou), ktorých prvotina vyšla v náklade vyššom než 2 milióny výtlačkov.

Tom Clancy zomrel 1. októbra 2013 po krátkej chorobe v nemocnici Johnsa Hopkina v Baltimore.

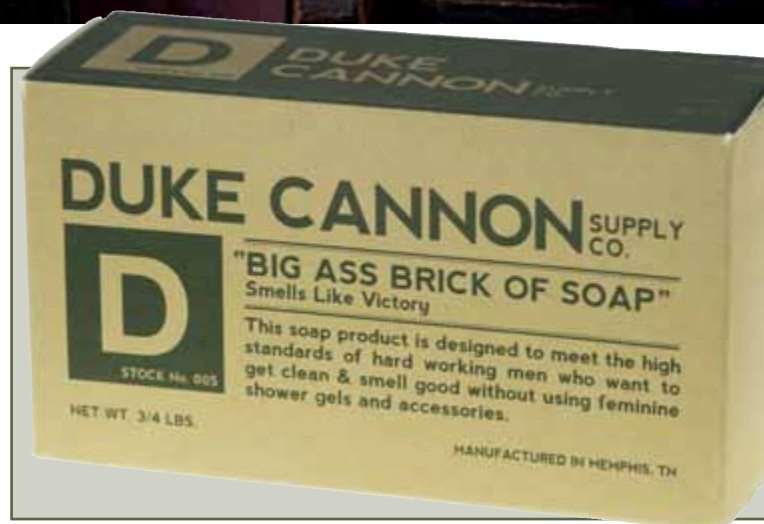
(Cc)

Nevídaný obojživelník

Vodotesný do hĺbky 15 m, odolný voči otrasom pri pádoch z výšky do 2 m, voči mrazom do -10 °C a dokonale chránený proti prachu je prvý kompaktný systémový digitálny fotoaparát s výmennými objektívmi Nikon 1 AW1. Uviedli ho spolu s dvomi objektívmi (zoomový objektív 1 NIKKOR AW 11-27.5mm f/3.5-5.6 a širokouhlý objektív 1 NIKKOR AW 10mm f/2.8), ktoré sú tiež odolné voči vode, otrasom a mrazu. Senzor 14,2 MPx CMOS formátu CX ponúka rozsah citlivosti až do ISO 6 400, so sériovým snímaním až 60 snímok za sekundu a 15 snímok za sekundu pri automatickom ostrení. Zlúčená funkcia výškomera a hĺbkomera sleduje nadmorskú výšku alebo hĺbku (pod vodou) pomocou údajov zaznamenávaných v prírastkoch po 1 m. Elektronický kompas potvrdzuje orientáciu a dokáže zaznamenávať smer otočenia fotoaparátu pri snímaní. Na udržanie fotoaparátu vo vodorovnej polohe slúži virtuálny horizont, ktorý bráni vzniku klesajúcich línií. S týmto prístrojom sa možno vydať naozaj všade, od honosných spoločenských udalostí až po bojiská.

FILM

Tu na Zemi

Píše sa rok 1943 a Francúzsko je okupované Nemcami. V tomto neprajnom období oddaná a cnostná mníška Luce (Céline Sallette) pracuje v nemocnici v mestečku Périgord ako zdravotná sestra. Jej život sa obráti hore nohami, keď stretne mladého Martiala (Eric Caravaca), vojenského kňaza, ktorý v ťažkých vojnových časoch pochybuje o zmysle viery v Boha. Luce sa naplno oddá vášnivej láske k Martialovi a opúšťa ženský kláštor i svoju komunitu. Je však pozemská láska silnejšia a trvácnejšia ako láska k Bohu? Dráma *Tu na zemi* je v poradí už siedme celovečerné dielo francúzskeho režiséra Jean-Pierre Denisa, držiteľa mnohých filmových ocenení.

VIDEO

Lovec jeleňov

Oscary za najlepší film, réžiu, herecký výkon Christophera Walkena vo vedľajšej role, za strih a zvuk získala vojnová dráma režiséra Michaela Cimina *Lovec jeleňov* z roku 1978. V krajinách sovietskeho bloku patrila až do roku 1989 medzi najprísnejšie zakázané. Robert De Niro, John Cazale, John Savage, Meryl Streep a ďalší hrajú v príbehu troch mladých robotníkov z Pennsylvánie, ktorí musia narukovať do Vietnamu, padnú do zajatia Vietkongu, kde prežijú mnoho mučenia i ponižovania. Majstrovské dielo o vietnamskej traume vychádza u nás pri príležitosti 35 rokov od premiéry vo vysokom rozlíšení na diskoch Blu-ray, s rekonštruovaným obrazom i zvukom a s mnohými bonusmi.

Hodinky s inteligenciou

Juhokórejský Samsung predstavil svoju verziu pokročilých náramkových hodín. Galaxy Gear funguje ako doplnok k smartphonu Samsung Galaxy. Displej využíva technológiu OLED, vnútorná pamäť je 4 gigabajty a RAM 512 megabajtov. Na displeji s uhlopriečkou 1,63 palca (4,1 centimetra) upozorňuje na prichádzajúce hovory a správy. Prístroj založený na operačnom systéme Android má zabudovaný aj fotoaparát s rozlíšením 1,9 megapixela a v spolupráci s telefónom umožní telefonovať, zobrazovať správy, nahrávať videozáznamy aj fotografovať. Galaxy Gear váži 74 gramov a k dispozícii je v šiestich farbách za 299 USD (227 eur).

Tak vonia víťazstvo

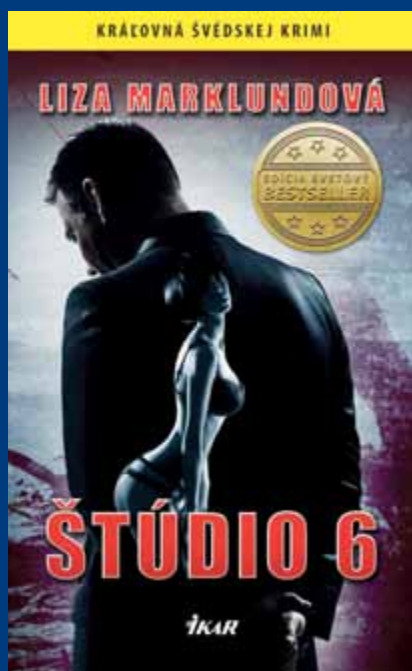
Správny chlap, ak nechce vyzeráť ako zoženštený metrosexuál, by mal vedieť otvárať fľaše piva zubami, zápasíť s krokodílmi holými rukami – a umývať sa pravým vojenským mydlom. Napríklad tým s chlapičskou značkou Duke Cannon Big Ass. Vyrába ho firma, ktorá v minulosti počas Kórejskej vojny zásobovala mydlom americkú armádu. Nič pre fajnovky: žiadna hydratácia ani jemný peeling či vôňa, ktorá trvá a trvá a trvá. Tehla poctivého mydla, ktoré čistí zažratú špinu i masť. Na trhu je výlučne len vo vojenskej zelenej farbe a tri tehly (spolu 1 kg) vyjdú na 10 eur.

KNIHA

Štúdio 6

V Štokholme zavraždili mladú ženu. Brutálny zločin so znakmi sexuálneho násillia sa stal senzáciou pre stránky novin v čase uhorkovej sezóny. Z vraždy podozrievajú ministra, a keďže o pár týždňov sú voľby, mediálne šialenstvo nabera na obrátkach. Kniha Lizy Marklundovej *Štúdio 6* je ďalší príbeh zo série o kriminálnej reportérke Annike Bengtsonovej. Umožňuje pozorovať vyšetrovanie z pohľadu žurnalistov. Neustále dostávajú vyhýbavé odpovede, diplomatické výhovorky či ošuchané no comment. Aj preto sa mnohí novinári musia púšťať do vlastného pátrania, aby priniesli viac ako konkurenčné médium. Viac a skôr, pretože to diváci, čitatelia a poslucháči očakávajú.

VOJENSKÝ HISTORICKÝ KALENDÁR

NOVEMBER

1. november

1678 Cisárske vojská zvíťazili v bitke pri Sv. Kríži (dnes Žiar nad Hronom) nad kuruckými oddielmi, ktorým velil vodca protihabsburského stavovského povstania Imrich Tököli.

2. november

1663 Posádka levického hradu odovzdala pevnosť i mesto Turkom bez boja.

1938 Vo Viedni sa konala medzinárodná arbitráž, na ktorej rozhodli ministri zahraničných vecí Nemecka a Talianska o nových slovensko-maďarských hraniciach.

3. november

1918 Prvá svetová vojna: Rakúsko-Uhorsko podpísalo pri meste Padova (Taliansko) prímerie so štátni Dohody.

6. november

Medzinárodný deň ochrany pred zneužívaním životného prostredia vo vojne a ozbrojenom konflikte

1943 Druhá svetová vojna: Červená armáda oslobodila Kyjev (Ukrajina). Do bojov zasiahli i jednotky 1. československej samostatnej brigády v ZSSR.

8. november

1923 Adolf Hitler podnikol v Mníchove neúspešný pokus o ozbrojený štátny prevrat.

9. november

1593 Cisárske vojská dobyli pevnosť Sobótka, ktorá bola jednou z najsevernejších tureckých pevností v Európe.

11. november

1918 V železničnom vagóne v lese pri Compiègne (Francúzsko) podpísalo Nemecko s mocnosťami Dohody prímerie, čím sa skončila prvá svetová vojna.

15. november

1703 V bitke pri Zvolene kuruci porazili cisárske vojská a zmocnili sa banských miest.

16. november

1943 Počas bojov Červenej armády za oslobodenie mesta Ovruc (Ukrajina) zahynul Ján Nálepka (* 1912 Smižany), veliteľ 1. československého partizánskeho oddielu v ZSSR.

21. november

1883 V Békešskej Čabe sa narodil prvý slovenský pilot Andrej Kvas († 1974 Budapešť, Maďarsko).

27. november

1593 Turecká posádka na hrade Filákov po niekoľkodňovom obliehaní cisárskymi vojskami kapitulovala.

28. november

1943 Druhá svetová vojna: V Teheráne (Irán) sa začala konferencia, na ktorej rokovali najvyšší predstavitelia USA, Veľkej Británie a ZSSR o ďalšom postupe vedenia vojny ako aj o povojnovom usporiadaní Európy.

Zostavila: Jana Tulkisová, VHÚ

VAŠE STAROSTI... ...NA NAŠU HLAVU

V rezorte obrany sa v rámci vojenských tradícií často oslavujú rôzne výročia, a preto ma zaujíma, či majú nejaké „zastrešenie“ vnútornou smernicou?

I Odbor personálneho manažmentu generálneho štábu spracoval v roku 2010 Konceptiu rozvoja vojenských tradícií Ozbrojených síl Slovenskej republiky a potom v roku 2011 Smernice Ministerstva obrany Slovenskej republiky o národných a vojenských tradíciách Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Sú to nosné dokumenty, v ktorých sú okrem iného prezentované profesionálnym vojakom celospoločensky vhodné, individuálne a ľudsky prítiahľivé vzory.

Vojenské tradície plnia dôležitú úlohu v hodnotovej orientácii a v duchovnej motivácii profesionálnych vojakov. Významné miesto má aj vojenská symbolika, ktorá tvorí súčasť vojenských tradícií. V priebehu výcvikového roka sú vojenským zväzkom a útvaram priznávané znaky a zapožičiavané čestné a historické názvy a bojové zástavy. Za dvadsaťročnú existenciu ozbrojených síl bolo zapožičaných vojenským zväzkom a útvaram spolu 25 čestných a historických názvov. Priznaných im bolo 121 znakov a zapožičaných 9 bojových zástav.

Novodobou tradíciou sa stávajú oslavy Dňa Ozbrojených síl Slovenskej republiky, dni druhov vojsk, významné dni veliteľstiev, vojenských zväzkov, útvarov, škôl a zariadení. Taktiež uctievanie si pamiatky profesionálnych vojakov, ktorí zahynuli pri plnení služobných povinností doma alebo v zahraničí.

Spoločenskovedné semináre sú podporným programom, ktorý je orientovaný na výchovu a vzdelávanie. Ich obsahom je mravná a právna výchova, výchova k historickému povedomiu, k líderstvu a k zdravému životnému štýlu. V rámci uvedených seminárov bude v roku 2014 okrem iného venovaná pozornosť aj vojenskej histórii, a to najmä témam: Slováci v československých légiiach, Vojenskému priebehu Slovenského národného povstania a téme Slováci v rakúsko-uhorskej armáde počas prvej svetovej vojny.

Rozvíjanie hrdosti na svoju vlasť, na príslušnosť k ozbrojeným silám a výchova k vlastenectvu vytvára zásadný rozdiel medzi profesionálnym vojakom a žoldnierom, ktorý sa orientuje len na finančnú motiváciu a materiálny zisk.

mjr. PhDr. Magdaléna Orechovská, PhD.

odbor personálneho manažmentu, Štáb pre podporu operácií Generálneho štábu OS SR

Vojenské vyznamenania

Malý počet publikácií, ktoré sa zaoberajú súčasnými slovenskými vojenskými vyznamenaniami, obohatila v lete kniha Vojenské vyznamenania a vojenské odznaky Slovenskej republiky od Petra Zelizňáka, podplukovníka v. v. Autor v nej dokumentuje faleristický a signistický materiál za roky 1997 – 2013. Kniha vyšla pod hlavičkou Slovenskej faleristickej spoločnosti, hoci vydanie financoval sám autor. Na 182 stranách je odborníkom aj ďalším záujemcom k dispozícii podrobný opis a kvalitné vyobrazenia všetkých vojenských (teda štátnych a rezortných) vyznamenaní, ako aj vojenských odznakov z uvedeného obdobia. Vďaka svojej komplexnosti je publikácia nielen praktickou a užitočnou príručkou na rozpoznávanie jednotlivých vyznamenaní a odznakov, ale aj nevyhnutnou pomôckou pre všetkých zberateľov slovenských vyznamenaní. (gr)

Hrdinovia (aj) v našich rodinách

Nemálo profesionálnych vojakov má predkov, ktorí bojovali v minulých vojnách a sú na nich hrdí. Jedným z nich je desiatnik Ján Vasiľov z Práporu logistickej podpory v Prešove, ktorý nám napísal: Tento príbeh je o Andrejovi Konečnom, mojom starom otcovi, ktorý sa narodil v roku 1920 v Hermanovciach pri Prešove. Pochádzal z viacpočetnej rodiny, vyučil sa za mlynára. Ako vojenského profesionála ma zaujímala jeho minulosť v rámci boja proti fašizmu. Po takmer 10 rokoch pátraní v archívoch v Čechách aj na Slovensku sa mi podarilo zozbierať fakty o jeho osude radového vojaka, ktorý sa začal písať v roku 1941 povolaním na základnú vojenskú službu. Po prepustení do zálohy mohol ostať v závetrí, no on si uvedomoval, že na svete je zlo, proti ktorému sa musí postaviť so zbraňou v ruke. V auguste 1944 sa dobrovoľne prihlásil do vznikajúcej povstaleckej Československej armády v Banskej Bystrici. Začalo sa obdobie vzdoru nášho malého národa proti fašistom v Slovenskom národnom povstaní. Vojenský preukaz mu podpísal osobne vtedy pplk. Ján Golian, jeden z hlavných veliteľov SNP. Po čiastočnom potlačení Povstania ho neďaleko Donoval v novembri Nemci zajali a eskortovali do väzenského tábora v Sabinove. Na Vianoce 1944 sa mu podarilo z väzenia ujsť. Keďže dobre poznal okolie, v januári 1945 spolupracoval s miestnymi partizánmi a vzápätí sa opäť prihlásil do služieb našej vlasti. Zaradili ho do postupujúceho 1. československého armádneho zboru. Bol pešiak v prvej línii, v boji utrpel zranenie a hospitalizovali ho v Zlíne. Neskôr oslobodenie a víťazstvo oslavoval v Prahe. Andreja Konečného za jeho hrdinskú službu ocenili mnohými vyznamenaniami a medailami. Spomeniem napríklad štátne vyznamenanie Ruskej federácie z roku 1996, podpísané vtedajším prezidentom Borisom Jeľcinom, vyznamenania udeľované priamym účastníkmi SNP, pričom azda najvzácnejšia je originálna medaila z roku 1944.

Mnohokrát ani nevieme, akí ľudia žijú medzi nami a s nami. Aj preto, že o tom čo zažili a podstúpili pri svojej skromnosti veľmi nehovorili, respektíve nehovorili. Nepochybne aj preto, lebo pravá hrdosť na svoju rodnú vlasť nie je na konci jazyka, keď vyslovujeme frázy a slová, ale v srdci a v skutkoch.

S pozdravom des. Mgr. Ján Vasiľov

The acronym 4GW stands for „fourth generation warfare“, which, in turn, represents future war characterized by very small independent action forces or cells acting on mission-type orders; decreased dependence on logistics support with more emphasis on maneuver; and psychological goals rather than physical ones.

The term was first used in 1989 by a team of United States analysts to describe warfare's return to a decentralized form. The simplest definition includes any war in which one of the major participants is not a state but rather a violent non-state actor.

The use of fourth generation warfare can be traced to the Cold War period, as superpowers and major powers attempted to retain their grip on colonies and captured territories. Unable to withstand direct combat against bombers, tanks, and machine guns, non-state entities used tactics of education/propaganda, secrecy, terror, and/or confusion to overcome the technological gap.

Modern examples personalized by Hezbollah or Taliban use all three levels of fourth generation warfare: physical (actual combat; it is considered the least important), mental (the will to fight, belief in victory) and moral (religion, cultural norms).

A 4GW adversary might use the tactics of an insurgent, terrorist, or guerrilla in order to

come of urban battles, while individual flak jackets (instead of bullet-proof vests) significantly reduce urban casualties, especially since RPGs became omnipresent in urban combat. Also, thermal sights and night vision devices can be a force multiplier. During training experimentation, the thermal sights on the tank and the LAV were used effectively to locate enemy units hiding in buildings.

MILITARY ENGLISH

The rules of 4GW

Pripravila Nadežda Kochmanová • Foto: John Crosby, U.S. Army

wage war against a nation's infrastructure. Fourth generation warfare takes place on all fronts: economical, political, the media, military, and civilian.

Another characteristic of fourth generation warfare is that unlike in its predecessor, the insurgent forces are decentralized. With fourth generation warfare there may even be no single organization and smaller groups organize into impromptu alliances to target a bigger threat (that being the state armed forces or another faction). As a result these alliances are usually weak.

The base rule of the 4GW is seeking to use the enemy's strength against him. Usually the scenario includes an elusive enemy who uses unconventional ways of fighting (such as guerilla warfare, ambushing and acts of terrorism), difficult terrain, problematic friend-or-foe identification, experienced and hardened enemy fighters and/or underground enemy. The tactics of 4GW rely on individuals working alone or in small cells, disrupting industry and public services by strikes and sabotage and generating widespread disturbances or creating individual incidents to provoke the enemy into overreacting. While these tactics could well work both ways – the defending force uses 4GW to withstand the attack, while the attacking force might use it for behind-the-lines covert operations – other tools of 4GW are “reserved” solely for insurgents: sniping at roadblocks, outposts, sentries, and individuals, attacking vehicles and buildings with rockets and mortars, planting explosive devices, either against specific targets or at random, to cause confusion and destruction, and to lower public morale, and ambushing patrols and firing on helicopters. To protect troops in such a strenuous environment it is essential to maintain rigorous communications security, even against relatively primitive enemies. In urban warfare tanks and APCs do not have sufficient maneuver room and cannot operate without extensive dismounted infantry support. That, in turn, calls for tactical coordination of vehicles and men, which requires reliable communication. Although tactical success in urban operations largely depends on the actions of small units and the skills of their leaders (quickly recognizing and utilizing key terrain to determine which buildings or facilities will give them the upper hand in observation, command and control, and field of fire), direct-fire artillery and anti-aircraft artillery can be a valuable tool in 4GW. However, the price of collateral damage is usually very high and is used by the opposing force for propaganda purposes, such as in Iraq where schools and hospitals were used as staging areas for the Iraqi troops and then paraded on TV as “destroyed civilian targets”.

Lessons learned in Iraq, Somalia, Afghanistan and elsewhere show that the soldiers' equipment load has to be dramatically reduced because urban warfare requires greater individual agility and stamina. Special emphasis must be given to ammunition loads, medical supplies, and water. Small arms play a disproportionately large role in the out-

GLOSSARY

- **adversary** [ædvərʃəri:] – nepriateľ; • **ambushing** [ˌæmbʊʃɪŋ] – prepadávanie zo zálohy; • **APC – obrnené vozidlo pechoty**; • **cells** [sɛlz] – bunky; • **collateral damage** [kəˈlætərəl ˌdæmɪdʒ] – civilné škody; • **covert** [ˌkəvɔrt] – skrytý, utajovaný; • **disproportionately** [dɪsprəˈpɔːrʃənətli] – neproporčne; • **elusive** [ɪˈluːsɪv] – stále unikajúci; • **entities** [ˈentɪtiːz] – subjekty, entity; • **force multiplier** [fɔːrs ˌmʌltɪplaiə] – exponent, násobiteľ; • **friend-or-foe** [frend ər fəʊ] – priateľ či nepriateľ; • **grip** [grɪp] – moc, kontrola; • **impromptu** [ɪmˈprɑːmptu:] – improvizovaný; • **insurgent** [ɪnˈsɜːrdʒənt] – povstalec, vzbúrenec; • **omnipresent** [ɑːmnɪˈprezənt] – všadeprítomný; • **overreacting** [ˌoʊvər riːˈæktərɪŋ] – prehnaná reakcia; • **rigorous** [ˈrɪɡərəs] – pevne stanovený; • **sentries** [ˈsentrɪːz] – hliadky; • **staging areas** [ˈsteɪdʒɪŋ ˈeriːəz] – zhromažďiská, miesta rozmiestnenia; • **stamina** [ˈstæmənə] – výdrž vytrvalosť; • **strenuous** [ˈstrenjuːəs] – namáhavý; • **traced** [treɪst] – vystopovaný; • **upper hand** [ˈʌpər hænd] – mať navrch; • **warfare** [wɔːrfɛr] – spôsob boja; • **wage war** [weɪdʒ wɑːɑː] – viesť vojnu; • **withstand** [wɪθˈstænd] – odolať, vzdorovať.

npor. Mgr. Viktor Sabo
starší kaplán slovenského
kontingentu ISAF

DUCHOVNÉ SLOVO

Hospodin vzal, Hospodin aj dal...

Divné sú cesty Božie. Nechápeme ich, akokoľvek by sme to chceli vystihnúť a objasniť. Musíme to len prijať. Pretože: „Boh predívne hrmí svojím hlasom, činí veľké veci, ktoré nechápeme.“ (Jób 37,5) Jób patrí medzi biblické postavy, ktoré sa spájajú v živote kresťana s utrpením, ale nielen s tým. Na konci knihy čítame, že Jób umrel vo vysokej starobe nasýtený životom. Skúška života, trápenie, bolesť a po nej pokoj, milosť a mnohonásobné Božie požehnanie.

Napokon to môžeme vidieť a presvedčiť sa o týchto veciach v osobnom živote. Pán Boh naozaj dopustí, ale neopustí. Nedovolí, aby sme boli nadmieru skúšaní. Píšem tieto riadky, lebo často myslím na Daniela, nášho vojaka. Občas sa mi premietajú v mysli udalosti tejto tragédie. Po tom všetkom som sa odvážil z ďalekého Afganistanu ozvať sa telefonicky jeho mamke. So stiahnutým hlasom som ju pozdravil. Bol som prekvapený, ako sme sa dobre porozprávali. V jej citlivom hlase bolo cítiť sklamanie a bolesť rodiča. Ale na druhej strane som cítil aj jej kresťanský prejav. „Pozdravte chlapcov a nech sa zdravo a šťastne vrátia domov k svojim rodinám, mamám. Nech si vážia mamy.“ Povedať vhodné slová v tejto chvíli bolo aj pre mňa ťažké. Stačí len počúvať, lebo tým robíte niekedy najviac. A dokonca viac prijmete od človeka, mamy strápanej bolesťou nad stratou syna.

Hovorím to preto, že na konci telefonátu som bol potešený jej správou, ktorá bola krátka, no predsa povzbudivá. „Povedzte chlapcom, vojakom, že Danielovmu bratovi sa narodil 30. augusta syn – a dali mu meno DANIEL.“

Plač, ale aj nádej. Smútok, ale aj potešenie. Smrť, ale aj nový život. To boli moje myšlienky. Hospodin vzal, ale Hospodin aj dal, nech je požehnané meno Hospodino. Tak to vyznával Jób po všetkých skúškach v živote. Tak to vyznávam aj ja. Do rodiny prišlo trošku svetla. Aj keď je to ťažké pre pozostalú manželku a blízku rodinu. Myslíme na nich v modlitbách na každých sobotných a nedeľných Službách Božích.

Správa bola povzbudivá aj pre nás samotných. Najmä pre Danielových blízkych spolubojovníkov.

Náuka o sedení

Veľké percento zamestnancov rezortu obrany vykonáva svoju funkciu posediačky. Za pracovným stolom, klávesnicou počítača, sedadla auta alebo iného dopravného či bojového prostriedku. Ak platí, že tretinu života prespíme, tak druhú tretinu väčšina z nás presedí. Meníme sa z človeka vzpriameného na človeka sediaceho.

Nesprávne držanie tela pri zlom sedení môže mať závažné zdravotné následky. Najčastejšia porucha, ktorá vzniká nesprávnym sedením, je predsunuté držanie hlavy a šíje spôsobujúce preťažovanie krčných stavcov a zhrbenie driekovej chrbtice, čo preťažuje stavce v driekovej oblasti. Nerovnomerné preťažovanie vedie k postupnému poškodzovaniu chrbtice. Ako prvý reaguje svalový aparát. Svaly vinou nadmerného preťažovania stuhnú a nedokážu sa samy uvoľniť. Táto porucha sa dá odstrániť cielenou liečbou. Ak trvá dlhodobo, zmeny sa začnú tvoriť aj na kostrovom aparáte, a sú nezvratné. V miestach, kde výrazne pôsobí väčšia tlaková sila, postupne aj kosť alebo spojenie degeneruje a po určitom čase sa vytvorí na stavcoch výrastky. Pridávajú sa aj problémy s medzistavcovými platničkami.

Ako správne sedieť na stoličke:

- ✓ nesesieť s ohnutým chrbtom a prekříženými nohami
- ✓ optimálne je použiť stoličku s nastaviteľnou výškou, vyvarujte sa sedeniu na nízkej stoličke
- ✓ uhol medzi stehnami a bokmi by mal byť asi 90°, uhol medzi stehnami a lýtkami väčší ako 90°
- ✓ hlavný oporný bod operadla by mal byť vo výške panvy a mal by ju držať primerane vpredu
- ✓ sedíme vzpriamene, nohy mierne od seba, s narovnaným chrbtom a s hlavou voľne pred sebou, bradu nevysťrkujeme.

Optimálnou pomôckou na prevenciu bolestí chrbtice sa ukazuje tzv. dynamické sedenie, resp. kombinácia statického a dynamického sedenia na fitloptách alebo na špeciálnych stoličkách. Pri dodržaní zásad správneho sedu na fitlopte je to síce menej pohodlná, ale svojmu účelu slúžiaca cenovo dostupná pomôcka. Fitlopta nemá operadlo, je to nestabilná plocha, ktorá núti stále zapájať svalstvo trupu. Pohojdovanie na fitlopte blahodarné pôsobí na platničky, strieda sa totiž

neustále ich zaťaženie

a odľahčenie. Výber

správnej veľkosť

lopty závisí od

výšky postavy a

od vzájomného

pomeru dĺžky

horných a dol-

ných končatín aj

trupu. Orientačne

sa odporúča

na výšku postavy

140 - 160 cm veľ-

kosť lopty 55 cm,

na výšku 160 - 180

cm veľkosť lopty 65

cm a na výšku nad 180

cm veľkosť lopty 75 cm.

Treba povedať, že na fitlopte sa neodporúča sedieť celý deň. Dve až tri hodiny denne môžu chrbtici priniesť úľavu.

Zásady správneho sedu na fitlopte:

- ✓ sedíme v strede lopty, lýtky nie sú v kontakte s jej povrchom
- ✓ nohy sú rozkročené na šírku pliec, chodidlá sa opierajú celou plochou, špičky smerujú vpred
- ✓ kolená sú nižšie ako bedrový kĺb, stehná smerujú šikmo nadol, lýtky smerujú kolmo na podložku
- ✓ hrudník je vypnutý, plecia vzadu, lopatky pri sebe, hlava je vzpriamená.

Trh ponúka aj špeciálne, tzv. dynamické stoličky. Patentovaný mechanizmus umožňuje vertikálne pohybovanie, výkyvy do všetkých smerov a rotáciu. Nestabilné sedenie núti ustavične balansovať, udržiavať rovnováhu a tým aj správnu polohu. Na takej stoličke alebo inej pomôcke sa teda vzpriamujete bez ohľadu na to, či je pozornosť sústredená na samotné sedenie, alebo napríklad na prácu na počítači. Ich nevýhodou je vysoká cena. Ale aj takéto sedenie sa odporúča striedať s klasickou stoličkou.

Najúčinnejším prostriedkom na správne držanie tela a pevný vyvážený svalový korzet chrbtice naďalej zostáva primeraný pohybový režim. V praxi to znamená, že po ôsmich hodinách sedenia v práci by mala nasledovať vhodná kompenzačná pohybová aktivita primeraná veku, zdravotnému stavu a kondícii. Výborným prostriedkom na posilnenie hlbokých chrbtových svalov je pilates a cvičenie s TRX. Uvoľnenie zabezpečí zasa plávanie, ale pozor na primeranú teplotu vody a správny plavecký štýl. Štýl tzv. kúpeľové prsia s držaním hlavy nad vodou môže totiž viac uškodiť ako pomôcť.

Text a foto: nrtm. PaedDr. Bc. Miroslav Štubňa
telovýchovný pracovník vrtuľníkového krídla

PSYCHOLÓG RADÍ

kpt. Martin Bittner

Zakalené oko

Zrakom prijímame štyri pätiny zmyslových vnemov. Medzi očami a mozgom je úzka anatomická súvislosť – sietnica a zrakový nerv sú z vývojového hľadiska vlastne časti mozgu umiestnené do oka. Z toho je zrejmé, že mnohé zrakové vnemy rozpútavajú citové reakcie – pri sledovaní filmu sa ľahko rozplačeme. Následkom prežívania stresu, rozrušenia či úzkosti sa nám rozširujú zrenice, oči sa stávajú citlivejšie na svetlo, rozširuje sa zorné pole a zvyšuje sa rozpoznávanie vzájomných vzdialeností videných predmetov. Protipólom tejto reakcie je pocit, že nie sú dobre rozpoznávané blízke predmety. Dôvod a zmysel je v tom, že videnie na blízko nemá vo chvíľach nebezpečenstva taký podstatný význam a je znevýhodnené oproti videniu na diaľku, ktoré môže byť v ohrození nevyhnutné na prežitie.

Hovorí sa, že čo nám sužuje dušu, to nám kalí zrak. Akýkoľvek psychosociálny problém sa môže prejavíť vo forme zrakovej poruchy a mnoho psychických porúch je sprevádzaných stratou ostrosti videnia, ubúdaním hĺbky ostrosti, dvojitém videním, výpadkami zorného poľa, splývajúcim videním, tunelovým videním, nočnou slepotou, zvýšenou citlivosťou na oslnenie, poruchou vnímania farieb. Typické sú aj poruchy videnia na blízko, niekedy tiež spazmy, ktoré nedovoľujú zaostríť zrak na blízko alebo do diaľky podľa potreby. Funkčné svalové napätie v oblasti očí často zosilňuje pocit neostrosti videnia alebo dvojitého videnia. Napriek tomu, že si postihnutí sťažujú na stratu zraku, dokážu sa obvykle prekvapivo rýchlo orientovať a pohybovať v priestore.

Liečebná intervencia pri psychicky podmienených problémoch s videním si vyžaduje vysoko individuálny prístup a zameriava sa najmä na spracovanie vnútorných konfliktov a protirečení, ktoré poruchu vyvolali. Zrakové cvičenia sú užitočné u ľudí nadmerne namáhajúcich zrak, je potrebné znížiť napätie riasnatého telieska vnútri oka. Odporúča sa zvyšovanie odolnosti voči stresu relaxačnými cvičeniami, autogénnym tréningom či hypnózou. Znižuje sa tým vnútroočný tlak a zabráňuje rozvoju zeleného zákalu.

Mikuláš Lisický plukovník letectva

Narodil sa 20. 7. 1908 v Liptovskom Mikuláši. Pred nástupom na vojnu ukončil 8-ročné gymnázium v Ružomberku (1918 – 1926). Do čs. brannej moci ho odviedli 1. 10. 1926. V tento deň ho ako nováčika prezentovali na vykonanie prezenčnej služby v ružomerskom delostreleckom pluku 201.

Voj. Lisického zaradili do jeho 8. batérie a potom odoslali do Školy na výchovu dôstojníkov delostrelectva v Prešove. Po jej absolvovaní slúžil v materskom delostreleckom pluku. Dňa 30. 9. 1927 bol des. M. Lisický odoslaný do Vojenskej akadémie v Hraniciach, ktorú ukončil 28. 7. 1929. V tento deň ho vymenovali za por. del. v delostreleckom pluku 202 v Kežmarku. Od 1. 10. 1930 do 11. 7. 1931 študoval v Aplikačnej škole delostrelectva v Olomouci. Po návrate k svojmu vojenskému útvaru pôsobil v rôznych veliteľských funkciách.

Pozorovateľ, pilot, profesor

Lisického „pevné puto“ s vojenským letectvom sa nadviazalo v posledný februárový deň roku 1932, keď ho ako frekventanta zaradili do pozorovateľského kurzu pre dôstojníkov. Kurz absolvoval 28. 5. 1932. Po jeho skončení bol až do 31. 1. 1933 pridelený do 9. letky leteckého pluku 3, kde pôsobil ako delostrelecký pozorova-

teľ. Prvého 6. 1932 bol menovaný za delostreleckého pozorovateľa – letca. Začiatkom februára 1933 bol povolaný do Pozorovateľskej školy pre dôstojníkov z povolania, ktorú úspešne ukončil 31. 8. 1933. O deň neskôr bol menovaný za pozorovateľa – letca. Od 1. 9. 1933 až do 15. 3. 1939, keď kpt. let. M. Lisického ako Slováka odoslali z protektorátu Čechy a Morava do vlasti, slúžil v posádkach Košice, Praha a Prostějov. Počas tohto obdobia ho preložili do stavovskej skupiny dôstojníkov letectva (31. 8. 1934). Zároveň si zvyšoval aj svoje odborné vedomosti, keď absolvoval pilotný výcvik, ako aj mechanický kurz pre dôstojníkov letectva. V záverečnej fáze existencie Česko - Slovenska pôsobil ako riadny profesor predmetu „Letecká fotografia“ v prostějovskom Vojenskom leteckom učilišti.

Z Ruska do Ruska

Po príchode do vlasti bol včlenený do slovenskej brannej moci a zaradený do leteckého odboru Ministerstva národnej obrany v Bratislave. Dňa 1. 6. 1939 bol zaradený do kategórie stíhačov – letcov. V slovenskej armáde zastával rôzne veliteľské a štábne funkcie: dočasný zástupca veliteľa leteckého pluku, veliteľ III. leteckej perute, styčný dôstojník pri nemeckom vyššom veliteľstve, veliteľ Leteckej školy, veliteľ letiska Spišská Nová Ves. Na Veliteľstve vzdušných zbraní pôsobil ako prednosta osobného oddelenia, prednosta leteckého oddelenia, mobilizačný referent, ako aj styčný dôstojník medzi týmito veliteľstvom a ministerstvom národnej obrany. M. Lisický, ako aj mnoho ďalších slovenských vojakov bol na východnom fronte. Konkrétne od 1. 7. 1943 do 15. 11. 1943 bol veliteľom leteckej skupiny „Lisický“ na Kryme, kde sa spoločne so svojimi letcami preškoľoval na nemecké bombardovacie lietadlá. Dňa 15. 12. 1943 bol po návrate na Slovensko ustanovený za veliteľa III. bombardovacej perute v Poprade. V tejto funkcii zotrval až do 4. 8. 1944, keď odletel do ZSSR. Na palube lietadla sa okrem posádky nachádzali predstavitelia ilegálnej Slovenskej národnej rady a Vojenského ústredia. Lisický mal byť tzv. Čatlošovým emisárom, ale krátko pred odletom bol tohto posolstva zbavený. Let bol úspešný. Desiateho 10. 1944 ho odoslali do výcvikového strediska čs. letcov v ZSSR. Od 1. 12. 1944 do 17. 5. 1945 vykonával funkciu zástupcu veliteľa 1. čs. zmiešanej leteckej divízie v ZSSR.

Politicky nespoľahlivý

Po vojne bol prijatý do čs. armády, kde slúžil vo významných veliteľských funkciách do 1. 7. 1949, keď ho ako plk. let. preložili do výslužby z dôvodu údajnej politickej nespoľahlivosti. Po prepustení z armády pracoval ako hlavný účtovník, potom ako topograf, zememerač a vedúci mapového ústavu. V roku 1960 ukončil štúdium na SVŠT, odbor zememeračstvo. Rehabilitácie sa nedožil, zomrel 16. 3. 1987 v Bare. V roku 1991 ho posmrtno rehabilitovali. Plk. let. M. Lisický bol nositeľom viacerých čs., slovenských a zahraničných vyznamenaní.

Text: pplk. v zál. PhDr. Peter Šumichrast, PhD.
Vojenský historický ústav

Raketový mínomet

Prvé práce na vývoji, ktoré viedli neskôr ku skonštruovaniu legendárnej raketovej zbrane druhej svetovej vojny, sa začali v Sovietskom zväze v 20. rokoch 20. storočia projektom realizovaným Vladimírom Andrejevičom Artemjovom a Nikolajom Ivanovičom Tichomirovom.

V roku 1928 v Leningrade vzniklo Laboratórium na výskum dynamiky plynov „Gazodynamičeskaja laboratoria“ (ďalej GDL) pod Tichomirovovým vedením. Postupne sa rozširoval kolektív pracovníkov, prevažne vedcov a inžinierov, z ktorých neskôr vzišli mnohí laureáti Štátnej ceny. V roku 1933 laboratórium preorganizovali na Reaktívny vedeckovýskumný ústav (RNII). Od roku 1930 sa začali práce na strelách uvádzaných do pohybu výlučne vďaka pôsobeniu raketového motora. Na báze pyroxilínového prachu vyvinuli raketový motor. Na ňom založili strely s kalibrom 82 a 132 mm. Testovali ich na prelome tridsiatych rokov.

Deň pred začiatkom vojny

Pôvodne nie veľmi veľká presnosť strelby sa postupne zlepšovala. V roku 1933 boli prekonštruované strely oboch kalibrov 82 a 132 mm. V nasledujúcich rokoch W. A. Artemjov, L. E. Švarc a F. N. Pojda pracovali na zlepšeníach konštrukcie striel a A. P. Pavlenko a A. S. Popov navrhli elektrický spôsob odpálenia striel, aj jednoduchý spôsob vedenia striel po odpaľovacej rampe.

Myšlienka viacdráhovej odpaľovacej rampy, slúžiacej na takmer súčasné odpálenie niekoľkých raketových striel, si získala záujem konštruktérov už v roku 1938. V lete 1939 bola ako najlepšie riešenie zvolená koľajnicová odpaľovacia rampa s 8 odpaľovacími dráhami, do ktorých sa vkladalo 16 striel v hornej i dolnej časti vodiacej koľajnice. Na jar 1941 novú zbraň zaviedli do výzbroje červenej armády. Rozhodnutie o jej sériovej výrobe vydali 21. júna 1941. Deň nato Ne-

mecko napadlo Sovietsky zväz. Gardové mínometry BM-13 zasiahli prvý raz do bojov v júli 1941 pri Smolensku, kde medzi nemeckými vojakmi spôsobili paniku. Sedem BM-13 vystrelilo 112 projektíl. Odpaľovacie zariadenie pre rakety M-13 sa prevážalo na automobile ZiS-6 s podvozkom 6×6, neskôr ZIS – 151. Keď sa do Sovietskeho zväzu začali na základe zmluvy o pôžičke a prenájme dodávať americké nákladné automobily, využívali ich ako nosiče raketometov. Po boku sovietskych delostreleckých ťahačov a ďalších vozidiel tak slúžilo niekoľko typov amerických úžitkových vozidiel značiek International, Chevrolet, Ford a Studebaker.

Podporovali čs. vojakov v boji

S gardovými mínometmi BM-13 sa stretávali aj československé jednotky bojujúce po boku Červenej armády v Sovietskom zväze. Už v prvom boji po boku Červenej armády pri Sokolove v marci 1943, patrili k prideleným delostreleckým útvarom Červenej armády 439., 440., 507. a 611. gardový mínometný oddiel. Vo svojej výzbroji mali tiež gardový mínomet BM-13. Taktiež v bojoch, ktorými prešiel 1. československý armádny zbor v ZSSR v Karpatsko – duklianskej operácii, sa medzi pridelenými sovietskymi delostreleckými útvarmi neraz objavili oddiely gardových mínometov. Tretia gardová mínometná divízia svojou bojovou cestou od Stalingradu cez Charkov, Kyjev až po Prahu akoby sprevádzala cestu československých jednotiek v ZSSR.

Po skončení druhej svetovej vojny, po zbere trofejného materiálu, prideleno československé ministerstvo obrany v roku 1946 dva gardové mínometry BM-13 Vojenskému technickému ústavu na výskumné a skúšobné účely. V priebehu rokov 1947 – 1949 šiel však vývoj československých raketometov iným smerom. Spomínané dva kusy gardových mínometov BM-13 boli vo Vojenskom technickom ústave až do roku 1951. Potom ich odovzdali Vojenskému historickému múzeu v Prahe. Gardový mínomet mal označenie BM (od prvých písmen slov: bojevaja mašina), ako aj číselné, hovoriace o kalibre aj o počte naložených raketových striel.

Strely odpaľovali z kabíny

Hlavnou časťou odpaľovacej rampy BM-13 boli koľajnicové dráhy, pozdĺž ktorých bola vedená strela. Mala 8 koľajnicových dráh dlhých 5 m, do ktorých sa vkladalo 16 striel v hornej i dolnej časti vodiacej koľajnice. Súbor koľajnicových dráh bol spojený s podperou. Podpera sa naklápa zdvíhacím mechanizmom okolo vodorovnej osi umiestnenej v zadnej časti odpaľovacej rampy. Uhol, pod ktorým bolo možné zdvihnúť koľajnicové dráhy, bol 10 až 45 stupňov. Vstupné nasmerovanie súboru koľajnicových dráh na cieľ sa vykonalo cez zodpovedajúce postavenie bojového voza, mierenie pomocou smerového mechanizmu s použitím jednoduchých zameriavacích prístrojov. Elektrický prúd po uzavretí kontaktov v odpaľovacom zariadení v kabíne vodiča prúdil z akumulátorov do kontaktov na koľajnicových dráhach. Strely mohli štartovať v intervale pol sekundy. Odpálenie striel uskutočňoval veliteľ odpaľovacej rampy z kabíny vodiča pomocou kľuky odpaľovacieho zariadenia. Kabína vodiča bola krytá ochranným krytom z oceleového plechu. Pri dobre vyškolenej obsluhu mohla odpaľovacia rampa prejsť z pochodového do bojového režimu za 2 – 3 min a opätovné nabitie trvalo 5 – 10 minút. Odpaľovacie rampy gardového mínometu BM-13 namontované na nákladných automobiloch obsluhovalo 5 – 7 vojakov. Odpaľovacia rampa BM-13 mohla počas 10 – 12 sekúnd odpáliť až 16 striel.

Základné technické údaje:

Označenie strely: M-13

Kaliber: 132 mm

Dĺžka: 1 420 mm

Rozpätie stabilizátorov: 300 mm (4 stab.)

Celková hmotnosť: 42,5 kg

Hmotnosť bojovej hlavice: 18,5 kg

Hmotnosť výbušného materiálu: 4,6 kg

Hmotnosť pohonného materiálu: 7,08 kg

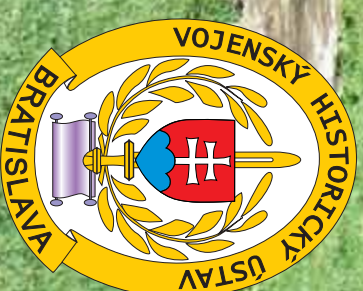
Maximálna rýchlosť: 355 m/s

Dostrel: 8,5 km

Odpaľovacia rampa: BM-13

Text a foto: Mgr. Gabriel Blaško

VHÚ – VHM Piešťany, Múzejné oddelenie Svidník

Gardový mìnomet BM 13 zo zbierok Vojenského múzea, múzejného oddelenia Svidník